

СССР УЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН
ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 60—61 (19.436—19.437).

1986 йил 9 март, якшанба

Баҳоси 5 тийин.

КПСС

XXVII

СЪЕЗДИ

ҚАРОРЛАРИ—

ҲАЁТГА!

Партия ҳар бир коммунистни,
ҳар бир совет кишини режала-
римизни амалга ошириш, совет
жамиятини такомиллаштириш,
жонажон социалистик хонадони-
мизни янгилаш соҳасидаги катта
ишга актив қўшилишга чақиради.

(КПСС XXVII съезди материалларидан).

К П С С Х Х V I I С Ъ Е З Д И Н И Н Г Қ А Р О Р И

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVII съезди СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари тўғрисида СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. И. Рижковнинг докладыни тинглаб ва муҳокама қилиб, шунинг уқтирадигани, Асосий йўналишлар лойиҳаси КПССнинг янги таҳрирдаги Программасынинг қоидаларига, партиянинг мамлакат социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга қаратилган бош йўлига, фан-техника тараққиёти асосида халқ ҳўжалигини интенсивлаш, халқ фəровонлигини муттасил оширишни таъминлаш, мамлакат мудофаа қўбилитини муносиб даражада сақлаш вазифаларига мос келади.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг XXVII съезди ҚАРОР ҚИЛАДИ:
1. СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари тасдиқлансин.
2. СССР Министрлар Совети Асосий йўналишларга мувофиқ СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга мўлжалланган давлат плани лойиҳасини ишлаб чиқсин, беш йилликнинг ҳар бир йили бўйича СССР министриликлари ва идоралари, иттифоқдош республикалар, энг муҳим иқтисодий районлар бўйича топшириқларни тақсимлаб қўйсин ҳамда уни 1986 йил майида СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этсин.

Беш йиллик планда Асосий йўналишларда белгиланган топшириқларни ҳамда экономикани ривожлантириш суръатлари ва самардорлигини ошириш, халқнинг турмуш даражасини янада ўстиришга эришиш тадбирларини рўйбга чиқариш кўзда тутилсин. Беш йиллик планини тузиш вақтида КПСС XXVII съездида, партиядаги ҳисобот-сайлов кампанияси ҳамда КПССнинг янги таҳрирдаги Программиси ва Асосий йўналишлар лойиҳаларининг умумхалқ муҳокамаси давомида киритилган таклифлар қўриб чиқилсин.

3. КПСС XXVII съезди янги беш йиллик планини сифатли қилиб ишлаб чиқиш ва унинг аниқ бажарилишини ташкил этиш барча партия, совет, ка-саба союз, комсомол ва ҳўжалик ташкилотлари-

нинг жуда муҳим иқтисодий ҳамда сиёсий вазифаси деб ҳисобланиши.

Ун иккинчи беш йилликда ишда туб бурилишни таъминлаш, ресурсларимиз ва имкониятларимизни тўлиқроқ сафарбар этиш, барча резервларини, белгиланган режаларни сўзсиз бажариш учун ишга солиш зарур. Омманинг ижодий ташаббускорлигига кенг уфқ очиб, интизом ва тартибни мустаҳкамлаб, социал-иқтисодий тараққиётнинг ҳамма соҳаларида олға ҳаракат суръатлари оширилсин.

Съезд Коммунистик партия раҳбарлигида совет халқи коммунистик қурилишда, социалистик Ватанимиз қудратини мустаҳкамлашда янги муваффақиятларга эришади, деб қатъий ишонч билдиради.

ПАРТИЯ РЕЖАЛАРИ— БИЗНИНГ РЕЖАЛАРИМИЗ

Барча совет халқи сингари Ўзбекистон меҳнаткашлари ҳам партия XXVII съездининг жамиятимизни социал-иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришни жадаллаштириш йўлини яқдиллик билан мағқулламоқдалар

КУЧ ВА ИЛҲОМ МАНБАИ

КПСС XXVII съездида ишлаб чиқилган мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш концепциясини коммунистлар, Ўзбекистоннинг ҳамма меҳнаткашлари бажонидил қўллаб-қувватламоқдалар. Коммунистлар Бутуниттифоқ анжуманининг материалларини ўрганиш миллион-миллион совет кишилари учун куч-қувват ва илҳом манбаи бўлиб қолди. Съезд қарорлари мамлакатимиз меҳнаткашларини ҳамма ишминини сифат жиҳатдан қайта қуриш учун актив ишлашга чорламоқда. Республикаимиз халқ ҳўжалигини кўпгина тармоқларининг меҳнаткашлари КПССнинг тинчликсеварлик йўлини астойдил мағқуллаб, партияимиз ишлаб чиқаришнинг интенсивлаш соҳасида кўйган вазифаларни ҳал этишга муносиб ҳисса қўлишга азму қарор қилганликларини айтмоқдалар. Олға қараб интилишимизга халақит бераётган кам-чиликларини зудлик билан бартараф этиш учун курашмоқдалар. Съезд иши тўғрисида билдирилаётган кўндан кўп фикрлар бунинг ёрқин далилидир.

У. МУҲАММАДХУҲАЕВ,
«Среднеазиатский» ишлаб
чиқариш
бирлашмасининг
бригадари:

— Мен ишлаётган цехда нефтьчилар ва ер қатъи раважлантирилари учун геофизика кабеллари етказиб берилади. Халқ ҳўжалигини ёнлиги билан таъминлаш вазифасини ҳал этиш кўп жиҳатдан бизнинг иш натижаларимизга ҳам боғлиқдир. Биз КПСС XXVII съезди минбаридан ишлаб чиқариш самардорлигини, маҳсулот сифатини ошириш учун курашни кучайтириш, моддий ресурсларни тежаб-тергаб сарфлаш ҳақидаги кўрсатмаларни катта масъулият ҳисси билан қабул қилдик.

Мен бошлиқ бўлган бригада цехда биринчилар қатори ягона наряд билан ишлашга ўтди. Бу коллективни янгилаштирди. Интизомни мустаҳкамлади, маҳсулот сифатига ҳам ижобий таъсир ўтказди. Биз ускунани такомиллаштирдик, ишлаб чиқариш чигирларидан фойдаланишни ўрганиб олдик. Шу билан бирга ўн биринчи беш йиллик топширигини тўрт йилда адо этдик.

Съезд материалларини муҳокама қилар эканмиз, тўғ-

оширишнинг бош фактори— ишлаб чиқаришни автоматлаштириш ва механизация-ланга КПСС XXVII съездида катта аҳамият берилди. Биз, темирйўлчилар учун бу ишмининг энг муҳим йўналишларидан биридир.

Дистанцияимиз коллектив ҳаракат хавфсизлиги, йўлларнинг узоқ муддатга хизмат қилиши ҳақида ҳаммаи рағбатли қилмоқда. Ферраль ойда темир йўлининг бир ярим километри планга қўшимча таразда ремонтлан чиқарилди. Агар муаммолар ўз вақтида ҳал этилганда яна ҳам самараларини ишлашимиз мумкин бўлур эди. Сермехнат участкаларида қўлланиладиган оғир йўл техникаси қўлимизда жуда кам, дистанцияимизни зарур материаллар, ахтиёр қисмлар билан дуруст таъминланмаётганлиги оқибатда кўпгина механизмлар бекор туриб қолмоқда. Диспетчерлар билан баҳамжиҳат ишласлигимиз оқибатда йўлчиларнинг меҳнат унумдорлигига жиддий пўтур етмоқда. Тартибга кўра, поездлар қатновида узиллиш бўлиб, технологик «танаффуслар» бўлиши шарт. Лекин ана шундай танаффуслар ўз вақтида бўлмагани ёки бекор қилиниши оқибатда унумдорлик сусаймоқда, ишда пала-партишлик ҳам шунинг оқибатида бўй беради.

Коллективимиз коммунистлари топширилган ишни бажаришда уқувсизлик қилган кишиларни қаттиқ тергаб турибдилар. Мамлакат коммунистларининг анжумани қарорларидан илҳомланган коллективимиз юксак меҳнат унумдорлигига эришини, ўн иккинчи беш йиллик планларини бажариш учун бутун куч-ғайратини сарфлайди.

М. ЭШОНОВ,

Йўл устаконалари бошлиги,
Ўрта Осиё темир йўли
Анджон йўл дистанцияси
партия ташкилотининг секретари:

— Меҳнат унумдорлигини

ДЕЛЕГАТ СЪЕЗДАН ҚАЙТДИ И Ш Ч И О Б Р Ў С И

Урганч мотор-ремонт заводи ишчи ва хизматчилари ўн иккинчи беш йилликнинг дастлабки йилида 3.800 трактор дегателли, 2.500 авиаторлар, 500 тележкани ремонт қилиш ва 660 минг сўмлик насос учун эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқаришга қарор қилганлар. Булар пландагидан анча орттиқдир.

Жадаллаштириш ҳаракати янги-янги фидойиларни элга танилтипти. Коллектив эндиликда съезд талаблари асосида бутун куч ва имкониятлар, моддий ресурслардан унумли фойдаланиш, меҳнат ва ишлаб чиқариш интизомини мустаҳкамлаш, маҳсулотларни юқори сифатли тайёрлаш борасида қатор яхши ишларни амалга

оширмоқда. Январь-февраль йили малакали мутахассис, бу планга қўшимча кўп миқдорда ремонт, тиклаш ишлари адо этилди.

Ана шу яхши ишларда юқори малакали мутахассис, бу ерда қарийб 20 йилдан буён сидқидилдан меҳнат қилиб келётган бразерли токарь Владимир Филипповнинг ҳам ҳиссаси салмоқлидир. Меҳнат унумдорлигини муттасил ошириб боришга имкон берадиган техника ва технология бу тажрибали ишчи иштирокида жорий этилаёттир.

Халол ва виждонан қилинган меҳнат унга катта обрў келтирди. Хоразм область Советининг депутаты, Урганч ша-

ҳар партия комитетининг аъзоси В. Филиппов КПСС XXVII съездида делегат сифатида қатнашди.

Съезд делегати ҳаммага шахсий намуна бўлиб, смена топшириқларини аъло даражада ва ошириб адо этаеттир. Корхона ишчи-хизматчилари унинг съезд иши ҳақидаги таассуротларини қизқиб тинглаёттилар.

Суратда: [чапдан-ўнгга] иш-жерер-технолог Фозил Қаландаров, съезд делегати Владимир Филиппов ва механика цехининг катта мастери Герасим Ким СМП-500 сув насоси ишчи органининг сифатини кўздан кечиряпти.

Қ. ОТАЕВ фотос [ўзтаг].

ҲАҚҚОНИЙЛИК РУҲИ

КПСС Марказий Комитетининг партия XXVII съездида Сиёсий доклады билан танишар эканмиз, ундаги ҳуқуқ реализм, ҳаққонийлик руҳи, қўйилган вазифаларнинг кенг қўлдамчилигини аққол ҳис этамиз. Айниқса, докладыни ишчилар синфи ролига юқори баҳо берилган сатрлари қалбимизни тўлиқлантириди, янги зафарларга эришишга илҳомлантиради.

Докладда «капитал қурилиши тубдан яхшиламай туриб техникавий реконструкцияни амалга ошира олмайми» дея ўрнли таъкидланди. Ушбу сўзлар бизга қаратилгандир. Демак, бу соҳадаги ишларнинг жадаллашуши ҳам айни бизга боғлиқ бўлади. Қўйилган вазифалар қурилиш комплексини янги индустриал фан ва техника тараққиёти асосида юксак ташкилий даражага кўтаришни тақозо қилади. Бунинг биз қўнданлик иш жараёнида ҳам аққол сезиб туришимиз.

Доклад мазмунинга, унда илгари суриллаётган бунёдкорлик вазифаларига қараб, бригадаимиз ҳар бир аъзоси янги шартонларда амалга ошириладиган улкан ишларда ўз ўрнини белгилаб оляпти.

[ўзтаг].

тивлари смена нормаларини 1,5-2 ҳиссадан адо этишмоқда ва ўртоқларин қалбиданлов. У. Рейимов, Қ. Қўсбо-тиров каби кўплай ишчилар фидойилик намуналарини кўрсатяптилар.

Аммо бу ишминиз силлиқ, бир маромда кетяпти, деган гап эмас. Бир қатор камчилик ва муаммолардан ҳам ҳоли эмасмиз. Юқорида саналган иншоотларда 120 дан кўпроқ киши бевосита ишлаб чиқаришда банд. Шундан 80 киши ҳар кун оқсидан қатнаб ишлайди. Транспорт хизмати кўрсатиш танг аҳволда. Яна бир масала: эҳтиёт қисмлар йўқлиги, ёнги-моялаш материаллари етишмаслигидан техника воситаларининг бир қисми беҳудда туриб қоляпти. Оқибатда қатор ишлар вақтида бажарилмаёпти.

Ҳаёт дабдабаозлиги ва маъсулиятсизлиги кечирмайди. Фақат реал ишларига олға ҳаракатимизни таъминлайди. Биз ҳаммамиз иш услубимизни тезроқ қайта қуришимиз даркор. Энг аввало, топширилган иш учун маъсулиятимизни оширишимиз талаб қилинади.

Ун иккинчи беш йилликда коллективимиз оқидида кенг қўлдамли ва мураккаб вазифалар турибди. Шу жумладан, бу йил 2 миллион 900 минг сўмлик иш бажаришимиз керак. Бунга интенсив омилар ҳисобига эришмоғимиз лозим. Биз пўхта интизом ва ушқоқлиқ билан, виждонан ишласак, ҳар қандай юксак вазифаларни ҳал этиш имконига эгамиз.

Ў. ДИЛИМБЕТОВ,
«Каракалпақводострой» трестининг сўл қирғоқ жезказганлашган кўча колоннаси эскиваторчиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Коллективимизда қарийб 40 бинокор меҳнат қилмоқда. Биз Муборак газ ком-лекс қурилишида ишлаяпмиз. Бунёдкорлик меҳнати мида оғир ишларни механизациялаштирилганлиги юқори пировард натижаларни таъминлайпти. Шунинг қувонч билан айта оламизки, ўн иккинчи беш йилликнинг дастлабки йили биринчи қвартали планини барвақт бажаришга эришдик. Қўлга киритилган бу муваффақият коммунистларнинг олий анжуманига муносиб совғамиз бўлди.

Биз қурилиш-монтаж ишлари суръатини партия ва ҳукуматимиз қўяётган талаблар, давр талаблари даражасига етказиш учун бутун кучимизни сафарбар этамиз. Иттифокда янги газ комплексининг туртинчи навбатини тез муддатда ишта тушириш билан келажакда мамлакатни ҳар қачонгидан кўп ва арзон «зангори олов» билан таъминлаймиз.

Н. АЗАРЯН,
Муборак «Газпромстрой» трести монтажчилар бригадаси бошлиги, СССР Давлат мукофоти лауреати.

Беш йилликнинг зарбдор вахтасида

◆ КУРГОНТЕПА. [Анджон области]. Республика Автомо-биль транспорти министрилиги 36-автокорхонасининг коллектив хизмат муддатини ўтаб бўлган, деб ҳисобланган ўнта ав-

топрицепни тиклаб ишга солди. Бу илгор шоферларга меҳнат унумдорлигини икки баравар ошириш имконини берди. Юк ташиш тезлантилишидан шоферлар ҳам

манфаатдор, улар йўл қурувчилар ва асфальт-бетон заводи коллективни ўртасида тузилган уч ёқлама шартномани оқшмай бажаришяпти. При-

цеплар ҳар 100 тонна юкни элтиб беришда 10 литрга яқин ёнгликни тежашга имкон беради.

◆ НАМАНГАН. Наманган машинасозлик заводининг етакчи механика цехида то-

карлик, пайванд қилиш, мураккаб шаклдаги деталларга ишлов берадиган янги станоклар жорий этилди. Бу меҳнат унумдорлигини бирданига 9 процент оширишга имкон берди. Ҳозир завожда ишлаб чиқа-

ришни тўхтатмаган ҳолда пайвандлаш манипуляторлари, энг янги карусель станогли ва радиял-пармалаш агрегатлари созланиб бўлмоқда.

[ўзтаг].

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Мамлакатимиз тарихан қисқа муддатларда асрий қолоқликдан ижтимоий тараққиёт чўққилига кўтарилди, ҳаётнинг ҳамма соҳаларида жуда катта муваффақиётларга эришди. Совет жамияти ривожланган социализм босқичига кирди.

Совет кишилари авлодларининг меҳнати билан қудратли иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий потенциал барпо этилди. Эндиликда СССРнинг юқори малакали кадрлари бор, у қудратли индустрияга, механизацияланган йирик қишлоқ хўжалигига, ҳар тарафлама ривожланган инфратруктурага эга бўлиб қолди. Фан ва техника тараққиётининг кўп соҳаларида мамлакатимиз дунёда етакчи позицияларни эгаллаб турибди. Аҳолининг фаровонлиги мутасил ўсмоқда, социалистик турмуш тарзи тақомиллашмоқда, социал адолат принциплари тобора тўлароқ рўбга чиқарилмоқда.

Капиталистлик тузумга хос бўлган кризислар, қашшоқлик ва ипсизлик, синфий ва миллий адолат ўтмишда абадул-абад қолиб кетди. Одамларнинг тенг ҳуқуқлиги,

ҳамкорлиги ва ўзаро ёрдами, ҳақиқий демократия қарор топди. Хўжалик планли системасининг, халқ социалистик ўз-ўзини бошқаруvinинг афзалликлари, меҳнаткаш омма-нинг ижодий имкониятлари тобора тўлароқ намоён бўлмоқда. Тинчлик ва социал тараққиёт таянчи— қардош социалистик мамлакатларнинг ҳамдўстлиги мустаҳкам-ланмоқда.

Коммунистик партия В. И. Ленин васиятларига оғишмай амал қилиб, совет халқини мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш юзасидан КПСС XXVII съезди ишлаб чиққан стратегия асосида социализмни тақомиллаштириш, совет жамиятини коммунизм сари янада олға силжитиш йўлидан комил ишонч билан бошлаб бормоқда.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари КПСС программавий мақсадларини амалга оширишнинг конкрет план топшириқларини белгилайди.

I. 1981—1985 йилларда мамлакатни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий яқунлари

КПСС XXVI съездининг қарорларини бажариш жараёнида совет кишиларининг фаровонлигини оширишда, экономиканинг ҳамма тармоқларини ривожлантиришда янги катта қадам қўйилди.

Мамлакатнинг иқтисодий потенциали анча ўсди. Миллий даромад 1980 йилга нисбатан 17 процент қўлайди. Халқ хўжалигининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга, уй-жой, социал-маданий ва бошқа объектлар қурилишига 840 миллиард сўмдан кўпроқ капитал маблағ ажратилди. Мингга яқин янги маънавий санъат корхонаси ишга туширилди.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, мавжуд ишлаб чиқариш техника билан қайта қуrollантириш ва реконструкция қилиш соҳасидаги ишлар кучайтирилди. Машиналар, асбоб-ускуналар, аппаратлар, приборлар ва бошқа санъат маҳсулотларининг 19 мингдан зиёд янги турини ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Кам чиқитилиш ва чиқитиш, энергия ва материалларни тежовчи технология жараёнларини ва машиналар системаларини жорий этиш кенгайди.

Ишлаб чиқаришни интенсификация, унинг самардорлигини оширишда ижодий натижаларга эришилди. Миллий даромаднинг қарийб 90 процентига ижтимоий меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришилди. Ишлаб чиқариш интисоми мустаҳкамланди, иш вақтининг зое кетиши қисқартирилди. Моддий ресурслардан тежаб-тертаб фойдаланила бормоқда.

Экономиканинг етакчи тармоғи — санъат янада ривож топди. Санъат маҳсулоти 20 процент қўлайди. Истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» гуруҳи) ишлаб чиқариш воситаларини тайёрлашдан тизроқ ўсди.

СССРнинг Энергетика программаси бажарилмоқда. Атом энергетикаси жадал ривожланди, мамлакатда ҳосил қилинган электр энергиясининг ўндан бир қисми атом энергетикасининг улушига тўғри келмоқда. Илгари нефть қазиб чиқариш соҳасида дунёда биринчи ўринни эгаллаб келган Совет Иттифоқи шу беш йилликда газ қазиб олиш соҳасида ҳам биринчи ўринга чиқди. 48 минг километр узунликдаги магистрал газопроводлар ва уларнинг қўшбечалари қурилди.

Партиянинг аграр сёбасати турмушга оғишмай татбиқ этилмоқда, СССРнинг Озиқ-овқат программаси изчиллик билан амалга ошириб келинди. Ҳама капитал маблағларнинг учдан бир қисми қолхоз ва совхозларнинг, бутун агроносат комплексининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга сарфланди. Қолхоз ва совхозларнинг экономикаси мустаҳкамланмоқда. Корхона ва ташкилотларнинг, шунингдек, шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг ёрдамчи қишлоқ хўжалиги ривож топмоқда. Қишлоқда уй-жой ва социал-маданий объектлар қурилиши юқори суръатлар билан амалга оширилди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг асосий турларини етиштириш ва харид қилиш қўлайди. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 6 процент қўлайди, 131 миллиард сўмликка етди. Ёғиш етиштириш ўзининг беш йилликга нисбатан 9 процент, туҳум етиштириш 18 процент ошди. Сабзавот ва мева ҳосили олиш анча қўлайди.

Транспортнинг юқ. обороти 15 процент ўсди. Сибирь ва Узоқ Шарқни ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга бўлган Байкал-Амур темир йўл магистралда поездларнинг иш қатнови бошланди.

Экономикани юксалтириш ва унинг самардорлигини ошириш асосида халқнинг моддий ва маданий турмуш даражаси ўсди. Реал даромадлар аҳоли жон бошига 11 процент қўлайди.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 13 процент ошди, 1985 йилда 190 сўмга етди. Жамоат хўжалигида қолхозчиларнинг меҳнат ҳақи 29 процент қўлайди, ойна 153 сўмга етди.

Меҳнатга ҳақ тўлаш соҳасида муҳим марказлаштирилган тадбирлар ўтказилди. Қўмир санъати ишчи ва хизматчиларнинг, қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари анчагина қисмининг иш ҳақи қўпайтирилди. Халқ маорифи ходимларининг иш ҳақини қўпайтириш юзасидан белги-ланган тадбирлар амалга оширилмоқда. Ёғилди ва озиқ-овқат санъати ходимларининг бир қанча категориялари учун қўшимча имтиёзлар белгиланди. Темир йўл ва дарё транспортда, пудратчи қурилиш ташкилотларида ва бошқа баъзи тармоқларда узоқ йил ишлаганлик учун ҳақ тўлаш жорий этилди. Шу тадбирларнинг амалга оширилиши натижасида 20 миллиондан ортиқ кишининг меҳнат ҳақи ошди.

Ижтимоий истеъмол фондларидан бериладиган тўловлар ва имтиёзлар 25 процент қўлайди, 1985 йилда аҳоли жон бошига ҳисоблаганда салкам 530 сўми ташкил этди.

Улут Ватан уруши қатнашчиларининг ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар оилаларининг моддий-маънавий шароитлари яхшиланди. Ишчилар, хизматчилар ва қол-хозчилар пенсияларининг минимал миқдорлари оширилди. 10 йилдан кўпроқ вақт муқаддам пенсияга чиққан ишчи ва хизматчилар катта гуруҳининг пенсияси қўпайтирилди. Ўзлуксиз иш стажини пенсияларга қўшимча устамалар жорий қилинди.

Болалари бўлган оилаларга ва ишловчи оналарга ёрдам бериш юзасидан катта-катта тадбирлар амалга оширилди. Оналарга боласи бир ёшга етгунча уни боқиб учун қисман ҳақ тўланадиган отпускаси жорий этилди, чақалоқ туғилиши муносабати билан бир йўла бериладиган нафақалар қўпайтирилди. Мактабгача тарбия муассасаларида ва мактаб-интернатларда овқат харажати нормалари оширилди. Умумтаълим мактабларининг ўқувчиларини дарсликлар билан бепул таъминлаш жорий этилди.

Аҳоли ўртасида илгари обуна тарзида тарқатилган давлат заёмларининг ҳақи ҳар йили тўлаб борилади.

Аҳолининг кўпгина моллар ва хизматларга бўлган эҳтиёжлари тўлароқ қондирила бошланди. Сабзавот, мева, туҳум, тўш ва энг зарур бошқа хил озиқ-овқат маҳсулотларини истеъмол қилиш қўлайди. Чакана товар обороти 16 процент ошди, аҳолига маънавий хизмат кўрсатиш ҳажми эса учдан бир қисса қўлайди.

Уй-жой проблемаси изчиллик билан ҳал этилмоқда. Ҳама саҳни 550 миллион квадрат метрдан ортиқ уйлар фойдаланишга топширилди, бу эса 50 миллиондан ортиқ кишининг уй-жой шароитларини яхшилаш имконини берди. Турар жойлар анча шинам бўлиб қолди.

Медицина хизмати, аҳолининг дам оlish шароити яхшиланди. Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш борасида катта тадбирлар ўтказилди.

Халқ маорифи системаси ривожланди, умумий таълим ва ҳунар мактаби ислохоти амалга оширила бошланди. Маданият ва санъат ривож топди. Маданий-маърифий муассасаларнинг, оммавий ахборот ва пропаганда воситаларининг фаолияти тақомиллаштирилди.

Иттифоқдош республикаларнинг экономикаси планли равишда ўсди, улардан ҳар бирининг умумдавлат вази-фаларини ҳал этишга қўшаётган ҳиссаси ошди. Катта-катта территориялар ишлаб чиқариш комплексларини вужудга келтириш ва ривожлантириш давом эттирилди. Мамлакат шарқий ва шимолий районларининг табиий бойликлари жадал ўзлаштирилди. Ҳозир Фарбий Сибирь бутун Иттифоқда қазиб чиқарилаётган нефтининг учдан икки қисмини ва қазиб олинаётган газнинг ярмидан кўпрогини бермоқда.

Бошқаруви ва хўжалик юретишни тақомиллаштириш, халқ хўжалигининг барча тўқиларида интизом ва уюш-қоқилиш мустаҳкамлаш тадбирлари муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Санъатда, қишлоқ хўжалигида ва бошқа тармоқларда бирлашма ва корхоналарнинг хўжалик соҳасидаги мустақиллигини кенгайтиришга ва масъулиятини кучайтиришга, шу асосда ишлаб чиқаришнинг янада юксак пировард натижаларига эришишга қаратилган иқтисодий экспериментлар амалга оширилди. Хўжалик ҳисоби мустаҳкамланмоқда. Меҳнатни коллектив тарзда ташкил этиш ва рағбатлантиришнинг, аввало бригада пудратига асосланган, самарали форма ва методлари кенг ёйилди.

Хўжалик ва маданий қурилишда халқ депутатлари Советларининг, қасаба союзулари ва комсомолнинг роли ошди. Меҳнаткашларнинг бошқарувдаги иштироки кенгайтирилди, меҳнат коллективлари тўғрисидаги СССР Қонуни қабул қилинди ва амалга оширилмоқда. Оммавий меҳнат гайрат-шижоати кучайди, социалистик му-собақанинг ташкил этилиши тақомиллаштирилди.

Мамлакатимиз халқро меҳнат тақсиротида тобора активроқ қатнашмоқда. Совет Иттифоқининг Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан ва бошқа социалистик давлатлар билан ҳамкорлиги анча мустаҳкамланди, социалистик иқтисодий интеграция чуқурлашди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг олий даражадаги Иқтисодий кенгаши қарорларида кўзда тутилган тадбирлар амалга ошириб борилади.

Ташқи савдо обороти қўлайди, иқтисодий алоқалар кенгайди. Ҳозир СССР 145 мамлакат билан савдо-соттиқ қилмоқда.

Шу билан бирга халқ хўжалигининг ўсишида тараққиёт суръатларининг секинлашуви рўй берди. Ишлаб чиқаришни интенсификация, унинг структурасини, бошқариш ва хўжалик юретиш методларини қайта қуриш суст амалга оширилди. Ишлаб чиқаришда янги техника ва технология етарли суръатлар билан ўзлаштирилмади. Қўпгина маҳсулотларнинг, шу жумладан халқ истеъмоли молларининг техник даражаси ва сифати замон талабларидан орқада қолмоқда. Маҳсулот етказиб бериш соҳасида шартно-ма интизомни бузишга йўл қўйилди. Ваъза республикалар, министрликлар, бирлашма ва корхоналар ишлаб чиқариш ҳажми, меҳнат унумдорлиги, маҳсулот ва ишлар таннарихи, моддий ресурсларни тежаб, ишлаб чиқариш қувватларини ишга тушириш бўйича беш йиллик планда белгиланган марраларга ета олмадилар. Бу эса ижтимоий эҳтиёжлар билан эришилган ишлаб чиқариш даражаси ўртасида, тўлов қобилиятига эга бўлган талаб билан унинг моддий қопланиши ўртасида фарқ бўлишига

олиб келди. Аҳолини баъзи озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда қийинчиликлар мавжуд.

Халқро вазиат кескинлашганлиги муносабати билан СССР халқимизнинг тинч турмушини таъминлаш учун ўзининг муҳофаза қобилиятини муносиб даражада сақлаш

II. 2000 йилгача бўлган даврда СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг асосий йўналишлари ва вазифалари

Мамлакатимиз қадам қўётган ўн беш йиллик социализмни тақомиллаштириш, коммунизм қуриш йўлидаги муҳим тарихий даврdir.

Халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини оғишмай ошириш партия иқтисодий стратегиясининг олий мақсади бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверди. Кейинги даврда шу мақсаднинг рўбга чиқарилиши фан-тех-ника тараққиёти негизида социал-иқтисодий ривожланишнинг жадаллаштириши, ишлаб чиқаришнинг ҳар томонлама интенсификация ва унинг самардорлигини ошириш талаб қилади. Ишлаб чиқарувчи кучларини ва ишлаб чиқариш муносабатларини сифат жиҳатидан янги поғонага кўтариш, фан-техника тараққиётини тубдан жадаллаштириш, экономикани ривожлантиришнинг стратегик йўналишларида тезроқ олға силжишни таъминлаш, ўз миқ-ёслари жиҳатидан Совет ҳокимиятининг ўтган ҳамма йиллари мобайнида яратилган ишлаб чиқариш потенциалига тенг келадиган ишлаб чиқариш потенциалини барпо этиш лозим.

Шунга асосланиб 2000 йилгача бўлган даврда: аҳоли барча табақалари ва социал гуруҳларининг фаровонлигини янада юксалтириш, одамларнинг меҳнати соҳасида ва турмуш шароитида чуқур ўзгаришлар қилиш таъминлансин. Экономикани ривожлантиришнинг стратегик йўналиш, унинг шахсини ҳар томонлама уйғун камол топтириш учун энг яхши шароитлар яратилиши, социалистик турмуш тарзини мустаҳкамлашга, социал адолат принциплари тобора тўлиқ амалга оширишга қаратилиши, қўпайтирилсин.

Кенг социал программа амалга оширилсин. Реал даромадлар аҳоли жон бошига 1,6—1,8 баравар қўпайтирилсин.

Юқори сифатли меҳнатнинг, насб-нор маҳоратининг ижтимоий обрў-эътибори оширилсин. Меҳнат унумдорлиги ўсган сайин меҳнат ҳақи ошириб борилинсин ва унга ҳақ тўлаш шакллари тақомиллаштирилсин. Минимал иш ҳақи миқдорларини ошириш ва аҳолидан олинадиган солиқларни қайтариш йўли давом эттирилсин. Меҳнат коллективларини ва айрим ходимларни маънавий рағбатлантиришни қўпайтиришга биринчи даражада эътибор берилинсин. Ҳар бир киши умум манфаатлари йўлида ҳа-лол меҳнат қилиш зарурлигини англайдиган, меҳнат натижалари учун жамият олдида шахсан масъули-гини севадиган қилиб активроқ тарбиялансин.

Аҳоли иш билан тўла ва оқилона таъминлана бурсин. Меҳнат шароитлари анча яхшилانسин, қўл меҳнатининг янада тезроқ қайтарилишига ҳаракат қилинсин ва унинг ишлаб чиқариш соҳасидаги улуши 15—20 про-центга озайтирилсин. Барча граждандарнинг ижодий қобилиятларини ривожлантириш ва қўлланиш имконият-лари кенгайтирилсин.

Совет кишиларининг юқори сифатли ва хилма-хил товарлар ҳамда хизматларга ошиб бораётган эҳти-ёжлари янада тўлароқ қондириб борилинсин. Анчагина озиқ-овқат маҳсулотларини ва асосий нооziқ-овқат молларини оқилона истеъмол қилишнинг илмий асослан-ган нормалари даражасига эришилсин, бошқа мол-лар бўйича эса шу даражага жуда яқинлашиб борилинсин. Давлат ва кооператив савдосининг чакана то-вар обороти ҳажми тахминан 1,8 баравар қўпайтирилсин. Юксак даражада ривожланган хизмат индустрияси бар-по этилсин, шу асосда уй-рўзгор ишларига меҳнат сар-фи кескин қисқартирилсин. Истеъмол маданиятини оши-ришга, социалистик турмуш тарзига мос келадиган ва шахсининг уйғун равишда камол топишига муносиб бўл-ган оқилона эҳтиёжларни шакллантиришга, инсоннинг маънавий талаб-эҳтиёжларини юксакликка кўтаришга қўмаклашилсин.

Деярли ҳар бир оилани алоҳида квартира ёки уй билан таъминлаш соҳасидаги энг муҳим социал вазифа изчиллик билан ҳал этилсин. Ҳама саҳни камиди 2 ми-лиард квадрат метр келадиган уй-жой бинолари фойда-ланишга топширилсин. Шаҳар ва қишлоқларнинг обо-дончилиги, уй-жой фонднинг сақланиши яхшилансин.

Бепул халқ маорифи, соғлиқни сақлаш ва социал таъ-минот умумдавлат системаларини янада ривожлантири-шинг, меҳнаткашлар дам олиш шароитларини яхшила-шинг муҳим воситаси бўлиши ижтимоий истеъмол фонд-ларини жадал ўстириш йўли давом эттирилсин. Шу фондларнинг ҳажми тахминан икки баравар қўпай-тирилсин.

Мамлакат турли регионларининг хусусиятларини тў-лиқроқ эътиборга оладиган демография сёбасати ўтказил-син. Аҳолининг умрини ва меҳнат активлигини узайти-ришга, оилани мустаҳкамлашга, ёш авлодини тарбиялаш, аёлларнинг оналиқни меҳнат ва жамоат фаолиятида актив қатнашиш билан қўшиб олиб боришлари учун қу-лайроқ шароитлар яратилишига ҳар томонлама қўмакла-шилсин. Болалари бўлган оилаларга ва ёш оилаларга давлат ёрдами кенгайтирилсин ва тақомиллаштирилсин.

Уруш ва меҳнат ветеранларининг, кенса граждандар-нинг, инвалидларнинг моддий таъминоти ва уларга со-циал-маънавий хизмат кўрсатиш даражаси оширилсин. Ишланми хоҳловчи пенсия ёшлардаги кишиларга ижтимоий меҳнатда қатнашиш учун қулайроқ имкониятлар ярати-б берилинсин. Пенсия таъминоти системаси тақомиллашти-рилсин, бу тадбир жумладан, пенсияларнинг минимал миқ-дорларини ошириш, қолхозчилар, ишчилар ва хизматчи-ларнинг социал таъминот шарт-шароитлари ва даража-ларини бир-бирига аста-секин яқинлаштириш йўли билан амалга оширилсин.

Совет кишиларининг сифат-саломатлигини мустаҳкам-лаш чора-тадбирлари системаси ўтказилсин. Медицина хиз-матининг сифати муттасил яхшилансин, аҳолини эпидеми-а диспансер қўриғидан ўтказиш амалга оширилсин. Она ва бола соғлигини муҳофаза қилиш тадбирлари қўпайтирил-син. Соғлиқни сақлаш муассасалари, шунингдек санато-рийлар, дам олиш уйлари, пансионатлар, туризм ташки-лотлари тармоқлари жадал ривожлантирилсин, улардаги хизмат яхшилансин.

Аҳолининг маълумот ва маданият даражаси оширил-син, унинг маънавий эҳтиёжлари тўлиқроқ қондирилсин. Совет кишиларини, айниқса ёшларни ватанпарварлик ва интернационализм руҳида тарбиялаш қўпайтирилсин.

мақсадида қўшимча куч-ғайратлар сарфлашга мажбур бўлди.

Умуман, ўтган беш йиллик яқунлари мамлакатимиз иқтисодий ва социал ривожланишнинг ҳамма йўналишла-рида олға силжиганлигидан далолат беради.

Миллий маданий меросни сақлаш ва қўпайтириш, Ва-тан ва жаҳон тарихи ҳамда маданияти ёдгорликларини авайлаб асраш соҳасидаги ишлар активроқ олиб борилинсин.

Ўзлуксиз таълимнинг ягона системаси вужудга келти-рилиши таъминлансин. Умумий таълим мактабининг фа-олияти, ҳунар-техника таълими системаси тақомиллашти-рилсин, ўрта махсус ва олий таълим ривожлантирилсин. Мутахассислар тайёрлаш, кадрларнинг, аввало фан-техника тараққиёти билан боғлиқ бўлган янги иқ-тисослардаги кадрларнинг малакасини ошириш сифати яхшилансин.

Ҳама категориядаги аҳолининг бўш вақтини мазмун-ли ўтказиш формалари ва ташкил этилиши яхшилансин. Ходимларнинг меҳнат ҳиссаси ошишини эътиборга олиб ҳақ тўланадиган отпускалар муддатни қўпайтириб бори-линсин. Коллектив боғдорчилик ва томорқаччилик кенг ривож-лантирилсин.

Физкультура ва спортнинг оммавий ривожланиши рағ-батлантирилсин, ҳамма жойда физкультура ва спортнинг турмушга татбиқ этилишига қўмаклашилсин.

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш иши сабот билан олиб борилинсин, табиий ресурслардан авайлаб фойдаланилсин. Ишлаб чиқариш ривожланишнинг асосан интенсиф йў-лига ўтказилсин ва шу асосда иқтисодий ўсиш суръат-лари жадаллаштирилсин. Мамлакатнинг миллий дарома-ди қарийб 2 баравар қўпайтирилсин.

Миллий даромадини ва моддий ишлаб чиқариш тармоқ-лари маҳсулотини батамом меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига ўстириш таъминлансин. Ижтимоий меҳнат унум-дорлиги 2,3-2,5 баравар оширилсин, шу кўрсаткич юза-сидан жаҳон миқёсида юксак даражада эришилган иборат программавий вазифани амалга оширишда ҳал қилувчи қадам қўйилсин.

Ишлаб чиқаришни интенсификациянинг энг муҳим омил-ларидан бири бўлиши тежамкорлик режими изчиллик би-лан қўпайтирилсин. Ресурсларни тежаш халқ хўжалигининг ошиб бораётган эҳтиёжларини қондиришнинг ҳал қилу-вчи манбаига айлантирилсин. Ёқилги, энергия, ҳом ашё ва материалларга эҳтиёж ўзинининг 75-80 проценти уларни тежаш ҳисобига қондирилишига эришилсин. Мил-лий даромад учун сарф бўладиган энергия ҳажми камиди 1,4 баравар ва металл ҳажми қарийб 2 баравар қайтари-рилсин. Табиий ва моддий ресурслардан комплекс фойда-ланилсин, исрофгарчиликлар ва ўринсиз харажатлар им-конини борица тугатилсин. Иккиламчи ресурслар, шунинг-дек йўлдош маҳсулотлар хўжалик оборотида кенг жалб этилсин.

Капитал маблағ самардорлиги оширилсин, бу маблағ энг аҳамиятли йўналишларда ва аввало ишлаб чиқариш-нинг асосий фондларини янгилашга жамлансин, корхона-ларни техника жиҳатдан қайта қуrollантиришга ва ре-конструкциялашга сарфланаётган маблағлар улуши анча қўпайтирилсин, капитал маблағларнинг қопланиш муддат-лари қисқартирилсин.

Ишлаб чиқаришнинг асосий фондларидан фойдаланиш яхшилансин, қувватлар ва асбоб-ускуналар иш билан тўла-тин таъминлансин, фондларнинг самардорлигини оши-ришга эришилсин.

Фан-техника тараққиётини ҳар томонлама жадаллашти-риш, унинг натижалари ишлаб чиқаришга ва бошқарушга, хизмат кўрсатиш соҳасига ва турмушга ҳамма жойда тат-биқ этилиши таъминлансин.

Халқ хўжалиги фан, техника ва технологиянинг илғор марраларига олиб чиқилсин. Фан-техника тараққиёт-ни амалга оширишнинг социализмга хос форма ва метод-ларидан самаралироқ фойдаланилсин. Фан билан ишлаб чиқаришнинг интеграцияси кучайтирилсин. Техника янги-ликлари, илмий кашфиёт ва ихтироларни яратилиши, ишла-б чиқиш ҳамда халқ хўжалигида ўзлаштиришни ташкил этиш яхшилансин ва муддатлари қисқартирилсин.

Маҳсулот ва хизмат кўрсатишнинг сифати Ватанимиз-даги ва дунёдаги энг яхши ютуқлар даражасига қў-тарилсин.

Мамлакат яхлит халқ хўжалик комплексининг илдам ва пропорционал ривожланиши, унинг ҳамма бўғинлари са-марали ўзаро баҳамжиҳат ишлаши таъминлансин. Халқ хўжалиги структурасида прогрессив ўзгаришлар амалга оширилсин.

Фан-техника тараққиётини ва социал вазифаларнинг ҳал этилишини белгиловчи тармоқлар ҳамда ишлаб чиқариш-лар илдам суръатлар билан ривожлантирилсин.

Санъат маҳсулоти ишлаб чиқариш камиди 2 баравар қў-пайтирилсин.

Мамлакат экономикасининг пойдевори — халқ хўжали-гини ишлаб чиқариш воситалари билан таъминлашнинг негизи бўлиши оғир индустрия муттасил мустаҳкамлансин.

Машинасозлигини ривожлантириш анча жадаллаштирил-син. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг техника даража-си тубдан оширилсин. Меҳнат унумдорлигини кўп марта-лаб ошириш, унинг шароитларини яхшилаш, моддий хара-жатларини анча қайтариш имконини берадиган янги туркум техникани яратиш ва ишлаб чиқаришни ўзлашти-риш таъминлансин. Машинасозлик ишлаб чиқаришнинг моддий ва илмий-техникавий базаси мустаҳкамлансин.

Ёқилги-энергетика комплекси самаралироқ ривожлан-тирилсин, СССРнинг Энергетика программаси амалга оширилсин. Мамлакатнинг ёқилги-энергетика балансини яхшилаш мақсадида атом электр станцияларида электр энергия ҳосил қилиш камиди 5-7 баравар ва газ қазиб олиш 1,6-1,8 баравар қўпайтирилсин. Қайта тикланадиган ноанъанавий энергия манбаларидан ва иккиламчи энер-гетика ресурсларидан кенгроқ фойдаланилсин.

СССР Халқ хўжалигини химиялашнинг комплекс программаси амалга оширилсин. Металлургияда ва кон-струкция материаллар ишлаб чиқарувчи бошқа тармоқ-ларда чуқур сифат ўзгаришлари таъминлансин. Металл маҳсулотлар, принциплари янги химиявий материаллар, қурилиш материаллари ва бошқа прогрессив материал-лар энг тежамли турларнинг хиллари, уларни ишлаб чиқариш қўп

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Боши 2-бетда).

СССРнинг Озиқ-овқат программасида белгиланган йўл — мамлакатнинг қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларига бўлган эҳтиёжларини тўла-тўқис қондириш, қишлоқ ҳўжалигининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлаш ва қишлоқларни социал жиҳатдан қайта қуриш йўли изчилик билан ўтказилсин. Агротранспорт комплексини тармоқлари жадал ва пропорционал ривожлантирилсин, шу мақсадларга ажратиладиган ҳўлама турдаги ресурсларнинг самардорлиги оширилсин. Комплекс механизациялаш, химиялаш, электрлаштириш, ерларни мелiorациялаш, интенси технологияларни кенг жорий этиш йўли билан қишлоқ ҳўжалигини индустриал негизга ўтказиш ниҳоясига етказилсин. Барча қишлоқ ҳўжалик эканларининг ҳосилдорлигини ва қорвачилигининг маҳсулдорлигини, анча оширишга эришилсин, қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқаришининг барқарорлиги таъминлансин, унинг табиий-иқлим шароитларига қарама-қарши имконият борица қамайтирилсин.

Халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришини ва хизмат соҳасини ривожлантиришнинг Комплекс программаси амалга оширилсин. Нозик-овқат моллари ишлаб чиқариш камиди 1,8-1,9 баравар ва аҳолига қўрсатиладиган хизмат ҳажми 2,1-2,3 баравар қўнайтирилсин.

Капитал қурилиш сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилсин. Қурилиш ишларини тўқдан яхшилашга, ишларнинг сифатини анча оширишга ва қийматини қамайтиришга эришилсин, илгор усуллар активроқ жорий этилсин, қурилишнинг ташкил қилиш тақомиллаштирилсин, ло-йиҳа ечимларининг самардорлиги оширилсин. Объектларни қуриш ва реконструкция қилиш муддатлари яқин ўн йил ичида 1,5-2 баравар қисқартирилсин.

Транспорт ҳамда электр, нефть ва газ таъминоти, алоқа, моддий-техника таъминоти системаси ва ишлаб чиқариш инфраструктурасининг бошқа тармоқлари янги техника асосида жадал ривожлантирилсин.

Барча иттифоқдош республикаларнинг уйғун равишда иқтисодий ва социал ривожланиши таъминлансин.

Ишлаб чиқарувчи кўчаларни жойлаштириш тақомиллаштирилсин. Республикалар ва иқтисодий районлар ҳўжаликларининг комплекс ривожланиши ва ихтисослашуви қамайтирилсин, уларнинг мамлакат ягона халқ ҳўжалик комплексини мустаҳкамлашга ва социал вазибаларни ҳал этишга қўшадиган ҳиссаси қўнайтирилсин.

Чет эллар билан савдо-иқтисодий, илмий-техникавий алоқалар ва маданий ҳамкорлик ўзаро манфаатдорлик асосида ривожлантирилсин. Халқаро меҳнат тақсимоти-нинг, биринчи навбатда, социалистик ҳамдўстлик мамлакатлари билан меҳнат тақсимотининг афзалликларида тўлароқ фойдаланилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан бошқа социалистик мамлакатлар билан

ҳамкорлигини янада ҳар томонлама ривожлантириш амалга оширилсин. Социалистик иқтисодий интеграция янада юқори поғонага кўтарилсин, ишлаб чиқаришнинг ихтисослаштириш ва кооперациялаш, ҳамкорлиқнинг янги, самарали формалари ривожлантирилсин. 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлиқни ривожлантириш программаларини Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан биргаликда икки томонлама ва кўп томонлама асосда изчилик билан амалга ошириш кўзда тутилсин.

Ривожланаётган мамлакатлар билан иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорлик кенгайтирилсин. Манфаатдор капиталистик давлатлар билан иқтисодий алоқалар ўзаро манфаатдорлик ва тенг ҳўқуқлилик асосида ривожлантирилсин.

Бошқарув комплекс равишда тақомиллаштирилсин, социалистик планли системанинг афзалликлари ва имкониятларидан яхшироқ фойдаланилсин.

Социалистик бошқарувнинг энг асосий, ленинча принциплари ва аввало демократик централизм изчилик билан турмушга сингдирилсин ва ривожлантирилсин. Марказий органларнинг куч-қайрати ижтимоий ишлаб чиқаришнинг умумдавлат, тармоқлараро ва регионлараро проблемаларини ҳал этишга қаратилсин.

СССР ва иттифоқдош республикалар халқ ҳўжалиги тармоқларини бошқаришнинг ташкилий структураси тақомиллаштирилсин.

Планларнинг илмий асосланлиги оширилсин. Давлат планларини ишлаб чиқишда СССР Фан-техника тараққиёт комплекс программаси ва СССР ишлаб чиқарувчи кўчаларини жойлаштириш бош схемаси тўлиқроқ ҳисобга олинилсин.

Бошқарувнинг иқтисодий методлари роли, бирлашма ва корхоналарнинг ҳўжалик мустақиллиги ҳамда иқтисодий маъсулияти оширилсин. Ҳўжалик ҳисобини янада ривожлантириш таъминлансин, молия-кредит воситалари ва нарх системасининг ишлаб чиқариш самардорлигига таъсири қучайтирилсин. Сўмининг барқарорлиги оширилсин, мамлакатдаги пул муомаласи мустаҳкамлансин.

Социалистик халқ ҳўқимиятининг энг муҳим формаси — халқ депутатлари Советларининг ҳўжалик ва социал-маданий қурилишдаги роли қучайтирилсин. Меҳнаткашларнинг бошқарувдаги иштироки кенгайтирилсин.

Ўртага қўйилган вазибаларнинг амалга оширилиши совет жамаиятини иқтисодий ва социал тараққиётнинг янада юқори поғонасига кўтаришни таъминлайди, СССР учинчи минг йилликка янада қудратли ривожланган давлат бўлиб қадам қўйди ва ўз ютуқлари билан жаҳон тараққиётни жараёнига тобора қучиқроқ прогрессив таъсир ўтказаверади.

III. 1986—1990 ЙИЛЛАРДА СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРИ

Келгуси ўн беш йилликнинг стратегик вазибаларини амалга оширишда ўн иккинчи беш йиллик жуда муҳим роль ўйнайди. Бу беш йиллик мамлакат иқтисодий ва социал ривожининг ҳамма йўналишларида бурилиш беш йиллиги бўлиб қолиши керак.

Ўн иккинчи беш йилликнинг бош вазибаси фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, ишлаб чиқаришнинг техника жиҳатдан қайта қурулантириш ва реконструкциялаш, барпо этилган ишлаб чиқариш потенциалидан интенсив фойдаланиш, бошқарув системасини, ҳўжалик механизмининг тақомиллаштириш негизига экономикавий ривожлантириш суръатлари ва самардорлигини оширишдан ҳамда шу асосда совет халқининг фаровонлигини янада юксалтиришдан иборат.

Ўн иккинчи беш йилликда одамларнинг турмушини яхшилаш, халқ ҳўжалигининг барча тармоқларини узлуқсиз ривожлантиришга эришилсин ва мамлакатнинг муҳофаа қобилиятини лозим даражада сақлаш билан болғиқ бўлган кенг доирадаги вазибалар аини бир вақтда ҳал этилиши керак.

Ўн иккинчи беш йилликнинг бош вазибасига асосланган: истеъмол ва жамғарма учун ишлаб чиқариладиган миллий даромад 19—22 процент қўнайтирилсин. Унинг бутун ўсиши меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминлансин. Ижтимоий маҳсулсўзга материал сарфи 4—5 процент озайтирилсин. Миллий даромадда энергия сарфи 7—9 процент ва металл сарфи 13—15 процент қамайтирилсин.

Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 21-24 процент, шу жумладан ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқариш («А» гурппа) 20-23 процент ва истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш («Б» гурппа) 22-25 процент қўнайтирилсин. Саноатнинг ишлашма тармоқлари илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Екилли-хом ашё тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш 11—13 процент қўнайтирилсин. Холда саноатнинг ишлашма тармоқларида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 25-28 процент оширилсин. Мамлакатнинг ёқилғи ва энергияга ошиб бораётган эҳтиёжлари асосан ёқилғи-энергетика ресурсларини тежап, атом энергетикасини, газ саноатини ва оқиқ усулда қўмир қазиб чиқаришни жадал ривожлантириш ҳисобига қондирилсин.

Машинасозлиқни ривожлантириш жадаллаштирилсин, унинг техникавий даражаси оширилсин. Металлургия-нинг реконструкциялаш ва модернизациялашнинг белгиланган программаси амалга оширилсин. Халқ ҳўжалигини химиялаштириш ва электрлаштириш суръатлари тезлаштирилсин.

СССРнинг Озиқ-овқат программасини амалга ошириш, агротранспорт комплексини тармоқларини балансини ривожлантириш, уларга ажратиладиган ресурслардан фойдаланиш самардорлигини анча ошириш таъминлансин.

Капитал маблағлар биринчи галда ишлаб турган корхоналарни реконструкциялашга ва техника жиҳатидан қайта қурулантиришга сарфлансин, ишлаб чиқариш қурилишда шу мақсадга ажратилаётган капитал маблағлар улуши 50 процентгача қўнайтирилсин. Қурилиш ишларини янада индустриал йўли изчилик билан ўтказилсин.

Ишлаб чиқариш инфраструктураси тармоқлари комплекс ривожлантирилсин. Халқ ҳўжалигининг ва аҳолининг юк ташинишга ҳамда бошқа турдаги хизматларга бўлган эҳтиёжларини таъминлаш яхшилансин.

Фан ва техника ютуқларидан кенг фойдаланиш, ишлаб чиқариш структурасида ва унинг ташкил этилишида прогрессив силжиишларни амалга ошириш, меҳнат, технология ва давлат иттизомини мустаҳкамлаш асосида ишлаб чиқаришнинг интенсивлашда бурилиш ясашига эришилсин.

Аввало кам самарали асбоб-ускуналарни прогрессив, серуном асбоб-ускуналар билан тўроқ алмаштириш ҳисобига ишлаб чиқариш аппаратини янгилаш жадаллаштирилсин. Ишлаб чиқаришнинг асосий фондлари ёппасига ҳисоб-китоб қилиб чиқилсин. Улар актив қисмининг учдан бир қисминдан кўпроги янгилансин. Эскирган асосий фондларнинг ишлаб чиқаришдан чиқиб кетиш ҳажмларини ўн биринчи беш йилликка нисбатан камиди 2 баравар қўнайтирилсин.

Замонавий техника ва илгор технология асосида ҳар бир тармоқда, бирлашма ва корхоналарда ишлаб чиқаришнинг техника билан қайта қурулантириш ва рекон-

струкциялаш, уни узлуқсиз янгилашнинг комплекс программаларини ишлаб чиқилиб, жорий этилсин. Бирлашма ва корхоналарни техника билан қайта таъминлашда ишлаб чиқаришнинг ривожлантириш фондларининг ролинини ошириб, мазкур фондларнинг маблағларини шу мақсадларга биринчи навбатда сарфлаш таъминлансин.

Барпо этилган ишлаб чиқариш ва фан-техника потенциалидан интенсивроқ фойдаланилсин. Ишлаб чиқаришнинг бир меъёрга ишлашга, машина-ускуналарнинг максимал ишлаши таъминланлишига эришилсин, уларнинг смелалди ишлаши анча оширилсин.

Меҳнат ресурсларидан фойдаланиш яхшилансин. Ижтимоий меҳнат унумдорлиги 20-23 процент, шу жумладан саноатда 23-25 процент оширилсин. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришнинг, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулоти етиштиришнинг, шунингдек темир йўл транспортда юк ташиниш ва қурилишдаги ишлар ҳажмининг бутун ўсишига меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига эришилсин. Меҳнатга ҳақ тўлашнинг қўлайлигига нисбатан меҳнат унумдорлигининг илдамроқ ўсиши таъминлансин.

Экономикани интенсивлашнинг ҳамда халқ ҳўжалиги ва аҳолининг ошиб бораётган эҳтиёжларини янада тўлиқ қондиришнинг муҳим омил бўлиши маҳсулот ва кўрсатилётган хизматлар сифатини тўқдан ошириш биринчи даражада аҳамиятга молик иш деб ҳисоблансин.

Тежамкорлик режими қучайтирилсин. Ҳамма турдаги ресурсларни оқилона ва тежаб-тежаб сарфлашга, уларнинг ноубуд бўлишини қамайтиришга сабот билан эришилсин, ресурсларни тежайдиган ва чиқитиш технологияларга ўтиш жадал амалга оширилсин. Ишлаб чиқаришнинг иккиламчи ресурслари ва чиқитларидан фойдаланиш анча яхшилансин, уларни қайта ишлайдиган ишлаб чиқариш қувватлари ривожлантирилсин, иккиламчи хом ашёни тўқдан, шу жумладан аҳолидан тўқдан ташкил этиш тақомиллаштирилсин, тайёрлов ташкилотларининг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Турмушда энергетика ресурслари ва бошқа ресурслардан омондорлик билан фойдаланилсин.

1990 йилда 1985 йилга нисбатан халқ ҳўжалигида 200-230 миллион тонна, шу жумладан атом энергетикасини ривожлантириш ва қайта тикланадиган энергия манбаларидан фойдаланиш ҳисобига 75-90 миллион тонна шартли ёқилғи индустриал органик ёқилғининг тежалиги; 12-14 миллион тонна индустриал қора металл прокати тежалиши таъминлансин.

Саноатдаги маҳсулот ва ишларнинг таннархи 4-5 процент, қурилишда—2-3 процент, қишлоқ ҳўжалигида (совхозларда)—5-7 процент қамайтирилсин.

Халқ ҳўжалиги ресурсларининг обороти жадаллаштирилсин, товар-материал бойликларининг нормативдан ортқица запасларига йўл қўйилмасин. Маҳсулот етказиб берувчилар билан истеъмолчилар ўртасидаги бевосита ва узок мулдатли ҳўжалик алоқалари, материаллар ва машина-ускуналарнинг улгуржи савдоси ривожлантирилсин ва тақомиллаштирилсин.

Аввало тараларнинг тежамли турларини ишлаб чиқариш илдам қўнайтириш, уларни унификация қилиш ва стандарташтириш, улардан тақоррий фойдаланиш ҳисобига халқ ҳўжалигининг тараларга бўлган эҳтиёжларини тўлиқ қондириш тадбирлари комплексини амалга оширилсин.

Юксак самарали меҳнат қилиш учун янада қулайроқ шарт-шароитлар яратилсин, ишлаб чиқаришнинг санитария-гигиена шароитлари ва хавфсизлик техникаси яхшилансин, маданияти оширилсин. Меҳнатин илмий ташкил қилиш, коллектив пудрат активроқ жорий этилсин, иш вақтидан оқилона фойдаланилсин. Иш жойларини планлаштириш, ҳисобга олиш, аттестациядан ўтказиш ва оқилона ташкил этишнинг ягона умумдавлат системаси ву-жудга келтирилсин. Аяинқса юк ортиш-тутириш, омондор ишларида ва бошқа ердан ишларда қўлда бажариладиган ва оғир жисмоний меҳнат изчилик билан қамайтириб борилинсин.

Ишлаб чиқаришнинг тармоқ ва территориял асосда ихтисослаштириш, кооперациялаш ва уни комбинациялаш кенг ривожлантирилсин.

Халқнинг моддий ва маданий турмуш даражасини янада юксалтириш тадбирлари системаси амалга оширилсин.

Реал даромадлар аҳоли жон бошига 13-15 процент оширилиши таъминлансин. Аҳолининг молларга ва хизматларга бўлган эҳтиёжларини қондириш анча яхшилансин, тўлов қобилиятига эга бўлган ўсиб борувчи талаб структурасидаги прогрессив ўзгаришлар эътиборга олинсин.

Социал инфраструктура тармоқлари комплекс ривожлантирилсин. Уй-жой қурилиши миқёслари кенгайтирилсин

IV. ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ВА ФАНИИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Энг муҳим сиёсий ва ҳўжалик вазибаси ҳал этилиши таъминлансин — фан-техника тараққиётини ҳар томонлама жадаллаштирилсин. Ишлаб чиқарувчи кўчаларни ўзгариштиришда, экономикани ҳар томонлама интен-сивлаш ва кўчиришда, ижтимоий ишлаб чиқариш самардорлигини оширишда фан ва техниканинг роли қатъиян юқори кўтарилсин. Фан-техника тараққиётини социал вазибаларини ҳал этишга йўналтириш қучайтирилсин.

Аввало инвестиция ва структура сиёсатини қайта қуриш, ресурсларни фан-техника тараққиётининг энг муҳим соҳаларига жамлаш — электроникани, атом энергетикасини, комплекс автоматлаштиришнинг, янги материаллар ишлаб чиқариш ҳамда уларга ишлов бериш технологиясини ривожлантириш ҳисобига ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини тўқдан оширишга эришилсин. Беш йиллик мобайнида ижтимоий меҳнат унумдорлиги ўсишининг камиди учдан икки қисмига фан ва техника ютуқларидан фойдаланиш ҳисобига эришилсин.

Ишлаб чиқариш технологиясини тақомиллаштириш тадбирлари комплексини амалга оширилсин. Илгор базавий технологияларни қўлланлиш ўн иккинчи беш йилликда 1,5-2 баравар кенгайтирилсин. Электрон-нур, плазмавий, импульслий, биологик, радиацион, мембраналий, химиявий технологиялар ҳамда меҳнат унумдорлигини кўп мартабала ошириш, ресурслардан фойдаланиш самардорлигини кўтариш ва ишлаб чиқаришдаги энергия ва материал сарфини қамайтириш имконини берадиган бошқа принципал янги технологиялар халқ ҳўжалигига кенг жорий этилиши таъминлансин. Деҳқончилик ва қорвачилиқда индустриал, интенсив технологияларга ўтилсин, биотехнология ва ген инженерияси методларидан кенг фойдаланилсин.

Ишлаб чиқаришнинг ташкилий ва технологик мослашувчанлиги изчил қучайтирилсин. Ҳўжалик фаолиятининг турли соҳаларига ва аввало, лойиҳалашга, асбоб-ускуналарни ва технология жараёнларини бошқаришга автоматлаштирилган системалар жорий қилинсин. Ишлаб чиқаришнинг автоматлаштириш даражаси тахминан икки баравар оширилсин. Тез ва тежамли қайта қуриладиган комплекс автоматлаштирилган ишлаб чиқариш барпо этилсин.

Юқори самарали техниканинг янги туркумларини яратиш ва ишлаб чиқара бошлаш жадаллаштирилсин. Машиналар системалари ва технологик асбоб-ускуналарнинг комплекслари ишлаб чиқаришга ўтилсин. Ишлаб чиқарилаётган техникани янгилаш суръатлари анча озайтирилиб, 1990 йилда янги машиналар, ускуналар ва асбоблар ишлаб чиқаришнинг улуши машинасозлик маҳсулоти жами ҳажмининг камиди 13 процентига етказилсин.

Шахсий фойдаланиладиган компьютерларни қўллаб ишлаб чиқариш ташкил қилинсин. Ҳисоблаш техникасини ишлаб чиқариш ҳажмининг 2-2,3 баравар қўнайтирилиши, пикиш-пухталлиги оширилиши таъминлансин. Ҳамма классдаги замонавий серуном электрон-ҳисоблаш машиналарини қўлланлиш миқёслари тез суръатлар билан оширилсин. Коллектив тарзда фойдаланиладиган ҳисоблаш марказларини, маълумотларнинг йимга банкларини, аж-боротларни ишлаш ва узатиш тармоқларини барпо қилиш давом эттирилсин ва уларнинг иш самардорлиги оширилсин.

Янги техника ва технологияларни ишлаб чиқишда ҳосса-лари олдиндан белгилан қўйилган материалларнинг, аяинқ прогрессив конструкция материаллар, шу жумладан синтетик, композицион, ўта соф материаллар ва халқ ҳўжалигига юксак иқтисодий самардорлиқни таъминлайдиган бошқа материалларнинг имкониятларидан яна ҳам тўлароқ фойдаланилсин.

Олий сифат категориясидаги саноат маҳсулотининг улуши 1,9-2,1 баравар қўнайтирилсин, техниканинг пухталлиги ва иш ресурси оширилсин, сифатини бошқариш комплекс системаларини жорий қилиш асосан тўғаллансин. Маҳсулотнинг стандартлари ва техникавий шартларини қайта кўриб чиқиш жадаллаштирилиб, улар дунёда юксак ютуқлар даражасига етказилсин. Халқ ҳўжалигига метрология хизмати яхшилансин. Маҳсулот сифатига ҳолисона баҳо берилишини таъминлаш учун саноат маҳсулотини аттестациялаш даражаси оширилсин. Истиқболли фан-техника ютуқлари асосида технологияларни тинчлаштириш ривожлантирилсин, машиналар, ускуналар ва деталларнинг тармоқда ва тармоқлараро унификация қилиниши қучураштирилсин.

Меҳнаткашларнинг фан-техника ижодкорлиги рағбатлантирилсин.

Ихтирочилик ва патент-лицензия иши яхшилансин. Ихтиролар ва рационализаторлик тақиифларининг халқ ҳўжалигига тўроқ жорий этилиши учун зарур шароитлар яратилсин. Фан-техника ажблоти давлат системаси ривожлантирилсин. Фан ва техника ютуқларини айирбошлаш тақомиллаштирилсин. Илмий-техника жамаиятларининг иши қучайтирилсин.

Фан билан ишлаб чиқаришнинг алоқасини мустаҳкамлаш, фан-техника ва ишлаб чиқариш интеграциясининг илмий ёғлар туғилишидан тортиб то амалда кенг қўлланлигунча бўлган ишларнинг аниқ ва тез бажарилишини таъминлаш имконини берадиган ташкилий формаларини ву-жудга келтириш жуда муҳим вазибасидир. Тадқиқотлар ва ечимларнинг савияси учун, улардан (тўла-тўқис фойдаланилиши учун илмий ташкилотларнинг маъсулияти қучайтирилсин.

СССР Фан ва техника давлат комитетининг фан-техника тараққиётини муҳим йўналишларини белгилашдаги, тармоқлараро йирик фан-техника проблемаларини ҳал этишдаги, принципал янги техника ва технологияларни ишлаб чиқишнинг ташкил этишдаги, тармоқларнинг илмий-тех-ника даражасини, ишлаб чиқаришнинг дунёдаги энг яхши ютуқларга мувофиқлигини, илмий-тадиқот, лойиҳа-кон-структорлик ва технология ташкилотларини шакллантиришнинг контрол қилишдаги роли ва маъсулияти оширилсин.

СССР Фанлар академиясининг мамлакатдаги илмий-тадиқот ишларини мувофиқлаштирувчилик роли оширилсин, техника ва технология принципал янги тур-

ва сифати яхшилансин, шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг шинам уй-жой, коммунал-маиший хизматлар билан таъминланлиши оширилсин. Қишлоқларнинг социал қайта қу-рилиши жадаллаштирилсин.

Ҳар бир ходимнинг халқ ҳўжалигини юксалтириш умумий ишига қўшадиган ҳиссасини қўнайтириш — белгиланган социал программани амалга оширишнинг зарур шартидир.

ларининг назарий асослари яратилиши учун унинг масъу-лияти қучайтирилсин. Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг сифат жиҳатидан янада юқори поғонага қичишини олдиндан белгилан берувчи фундаментал фанни ривож-лантиришга биринчи даражали аҳамият берилсин. Академия институтларининг ишдаги техникавий йўналиш қучайтирилсин. Тармоқ академиялари ва республикалар академияларининг фаолияти қучайтирилсин.

Тармоқ фаннинг даражаси ва натижадорлиги сезиларли оширилсин, унинг завод сектори мустаҳкамлансин. Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари кенгайтирилиб, уларнинг диққат-эътибори асбоб-ускуналар ва технология комплексларининг янги туркумларини яратишга ва кенг жорий этишга, ишлаб чиқариш техникаси ва технологиясини мунтазам тақомиллаштиришга қаратилсин. Тармоқ илмий-тадиқот, конструкторлик ва технология ташкилотлари илмий-ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқариш бирлашмалари ҳамда корхоналари соо-тавита киритилиб, бутун куч-қайратини умумтармоқ ха-рактердаги тадиқотларни ўтказишга сарфлаётган бош ташкилотларига, одадгагича, министрликлар ва идораларнинг бевосита қарамонда қолдирилсин. Фан-тех-ника тараққиётини таъминлашда, фан ва техника ютуқ-ларидан ўз вақтида фойдаланишда корхоналарнинг кон-структорлик, технология ва бошқа инженерлик хизматлари роли оширилсин.

Олий мактабининг илмий потенциалидан анча яхшироқ фойдаланиш чоралари қўрилсин, ўтказилаётган илмий-тадиқотлар ва ечимларнинг ҳажми сезиларли кенгай-тирилсин, уларнинг халқ ҳўжалигига самардорлиги кескин оширилишига эришилсин.

Илмий фаолиятини ташкил этишнинг қисқа муддатларда йирик тармоқлараро илмий-техника проблемаларини ҳал этиш имконини берадиган янги, илгор формалари кенг қўлланлисин. Техника ва технологияларини принципал янги турларини ишлаб чиқиш ва кенг миқёсда жорий қилиш учун тармоқлараро илмий-техника комплекслари ва марказлари ву-жудга келтирилсин. Илм-фаннинг ака-демия, тармоқ ва олий ўқув юрти секторлари ўзаро ба-ҳажмихат ишлаши яхшилансин.

Фан соҳасидаги иқтисодий механизм тақомиллаштири-либ, илмий коллективларни ва айрим ходимларни моддий рағбатлантириш уларнинг фан-техника проблемаларини ҳал этишга қўшган реал ҳиссаси билан боғлианлиги эри-шилсин.

Ижтимоий, табиий ва техника фанларининг куч-лари иқтисодий ва социал тараққиётнинг жадалла-шувини таъминлайдиган энг муҳим стратегик йўналиш-ларга қаратилсин.

Ижтимоий фанлар соҳасида социализмни планли ва ҳар томонлама тақомиллаштириш методлари, комму-низм сари аста-секин олға силжиш йўллари ва воситалар-нинг тадиқ қилиш қучайтирилсин. Илмий-тадиқотлар-нинг гоийи-назарий савияси ва амалий моҳияти оширил-син. Диалектик ва тарихий материализм, илмий комму-низм, сиёсий иқтисоднинг актуал проблемалари, КПСС-нинг тобора ошиб бораётган раҳбарлик роли масалалари, халқаро коммунистик, ишчилар ва миллий-озодлик ҳара-кати таърибаси янада қучуқроқ ўрганилсин. Социалистик экономика, планлаштириш, бошқариш, меҳнат, мо-лия ва нарх ҳўсиқ қилиш ҳамда статистика соҳа-сидати назарий тадиқотлар савияси оширилсин. Сиёсий системанинг, социалистик демократиянинг, давлатчилик-нинг ва социалистик ўз-ўзини бошқаришнинг ривожлани-син, СССР миллатлари ва элатларининг янада яқинлашуви жараёнлари қучуқроқ ўрганилсин. Фан-техника тараққи-ётнинг социал-иқтисодий проблемаларини тадиқ этиш кенгайтирилсин. Социалистик ҳамдўстликнинг ривожла-ниш объектив қонуниятларини ва таърибасини, Ўзаро Иқтисодий Ердам Кенгашига аъзо бўлган мамла-катларнинг иқтисодий интеграциясини қучайтириш йўлла-рини, капитализмнинг умумий кризис қучурашуви, халқларнинг тинчлик ва социал тараққиёт учун кураши қучайиши жараёнларини ўрганиш давом эттирилсин. Ҳар қандай шаклдаги буржуа ва реформистик идеология, ре-визионизм ва догматизм актив фой қилинсин.

Табиий ва техника фанлари соҳасида ўз натижалари билан ишлаб чиқарувчи кучларда қучуқ сифат ўзгариш-ларини, маҳсулот, техника ва технологияларнинг принци-пал янги турларини яратиши таъминлашга имко-ли берувчи тадиқотлар кенгайтирилсин. Назарий ва амал-лий математика, информатика ва кибернетика, элемен-тар зарралар, атом ядроси ва қаттиқ jismlar физикаси, микро ва квант электроникаси ҳамда оптика, радиофизика, шунингдек атом ва термодоро энергетикаси соҳасидаги, электр энергиясини бошқа тур-га айлантириш ва узатиш, энергиянинг ноанъанавий манбаларини ўзлаштириш соҳасидаги тадиқот

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган асосий йўналишлари

(Давоми. Боши 2 ва 3-бетларда).

ишлаб чиқариш, аввало, техника жиҳатдан қайта қурулантириш ва реконструкциялаш, механизациялаш ва автоматлаштириш даражасини ошириш асосида янги-лансин;

қўл меҳнати, кам малакали ва оғир жисмоний меҳнат қўлланиладиган соҳаларни анча камайтириш мақсадида кўтариш-транспорти, ортиш-тушириш ва омондор ишларни механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини ишлаб чиқариш сезиларли кўпайтирилсин;

ҳамма жойда техника ва технологиянинг ресурслари, тежаб қўлишга имкон берадиган турлари ишлаб чиқаришга жорий этилсин, хом ашёдан комплекс тарзда фойдаланилсин, ишлаб чиқаришда ишлатилаётган табиий материаллар синтетик материаллар билан кенг қўламда алмаштирилсин, хом ашё ва материаллар исофгарчилиги камайтирилсин, иккиламчи ресурслардан фойдаланиш яхшиллансин.

Оғир саноат тармоқлари тараққиётининг қуйидаги асосий йўналишлари белгилаб қўйилсин.

МАШИНАСОЗЛИК КОМПЛЕКСИ

Биринчи навбатда машинасозлик комплексининг, аввало станоксозлик, ҳисоблаш техникаси ишлаб чиқариш, приборсозлик, электротехника ва электрон саноати тармоқларини тубдан реконструкция қилиш ва илдам ривожлантириш таъминлансин. Ана шу тармоқларда умуман машинасозликдаги ўртача кўрсаткичларга нисбатан маҳсулот ишлаб чиқариш суръатларини 1,3—1,6 баравар ошириш кўзда тутилсин.

Машинасозлик комплексини ривожлантиришга сарфланаётган капитал маблағлар ҳажми анча кўпайтирилсин. Асосий ишлаб чиқариш фондларининг актив қисмини янгилаш йилга 10—12 процентга етказилсин.

Машинасозлик ва металлга ишлов бериш саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш 40—45 процент кўпайтирилсин.

Янги техникани ишлаб чиқиш ва ўзлаштириш муддатлари 3-4 баравар камайтирилсин. Техниканинг янги ўзлаштирилаётган ҳамма турлари унумдорлиги ва пухталиги ҳошир ишлаб чиқарилаётган техника турларига нисбатан камида 1,5-2 баравар оширилиши таъминлансин.

Ҳар бир машина ва ускунанинг қуввати иқтисодий жиҳатдан ўзини оқлаган доираларда оширилсин, уларнинг унумдорлик бirlлиги ҳисобига бўладиган ишлаб чиқариш ҳаракатлари камайтирилсин.

Осон қайта содланадиган ишлаб чиқаришлар ва автоматлаштирилган лойиҳалаш системалари, автоматик линиялар, ичига микропроцессор техникаси воситалари ўрнатилган машина ва ускуналар, рақамли программа билан бошқариладиган кўп операциялири бажарадиган станоклар, робот техникаси, ротор ва ротор-конвейер комплекслари кенг жорий этилсин. Технология системалари ва машиналар комплексларини комплект тарзда етказиб беришга ўтилсин.

Сибирь, Узоқ Шарқ ва Чекка Шимолда ишлатишга мўлжалланган серунум машина ва ускуналар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ремонт ишлари такомиллаштирилиб, халқ ҳўжалигининг ҳамма тармоқларида машина ва ускуналарнинг пухта ишлатиш таъминлансин. Кишлоқ ҳўжалигини, транспортдаги, бошқа тармоқлардаги мураккаб ва алоҳида аниқ техниканинг маҳсулот тайёрловчилар кучлари билан фирма ремонт ва хизмат ҳар томонлама ривожлантирилсин. Машина ва ускуналарнинг запас қисмларига бўлган эҳтиёжлар қондирилиши таъминлансин.

Ишлаб чиқаришнинг предмет, деталь ва технология жиҳатдан ихтисослаштириш ва кооперациялаш кенгайрилсин. Бунда механика-йиғув корхоналарининг иш ихтисослаштирилган заводлар иши билан самарали тарзда уйғунлаштирилсин. Узеллар ва деталлар махсуслаш даражада унификация қилинишга эришилсин. Унификация қилинган блок-модули ва базавий конструкциялар негизда машиналар, ускуналар ва приборлар яратиш тадбирлари амалга оширилсин. Техниканинг кўп юмуш бажарадиган турларини ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгаши доирасида машинасозлик тармоқларидаги интеграциянинг янада тараққиёт этиши ва мустақамлансин, ишлаб чиқаришнинг ихти солаштириш ва кооперациялаш ҳисобига машинасозлик саноати маҳсулотининг техника даражаси ва сифатини ошириш имкониятларидан яна ҳам тўларақ фойдаланилсин.

Машинасозлик министрикларида ўз эҳтиёжлари учун махсус технология ускуналарини ишлаб чиқариш анча оширилсин.

Машинасозликда прогрессив конструкциялар материаллар—кам легиранган пўлат прокати, букилган, фасонли ва аниқ профили прокат, металл қукуналари, композицион материаллар ва пластмассалардан фойдаланиш кўпайтирилсин. Ўн иккинчи беш йилликда машина ва ускуналарга сарфланадиган металл салмоғи 12—18 процент ва шу машиналарга сарфланадиган энергия салмоғи 7-12 процент қисқартирилсин, қора металл прокати сарфи (1 миллион сўмлик товар маҳсулот ҳисобига) ўртача 27-29 процент, пўлат қукурлар сарфи 20-22 процент, рангли металллар прокати сарфи 21-23 процент камайтирилсин.

Ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражаси оширилсин, ускуналарнинг смедали иш коэффициенти 1990 йилда 1,6-1,8 га, шу жумладан программа билан бошқариладиган ускуналарда ва автомат линияларда 1,9, мосланувчан ишлаб чиқариш модулиларида ва системаларида 2-2,5 га етказилсин.

Меҳнат унумдорлиги 39-43 процент оширилсин, маҳсулот таннаҳи 9-11 процент арзонлаштирилсин.

Энергетика машинасозлигида энергетикани жадал ривожлантириш учун юқори тежамли техника воситаларини ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Ҳозир ишлаб чиқарилаётган ускуналарнинг структураси яхшиллансин, уни автоматлаштириш даражаси микропроцессор техникаси воситаларини қўллаш негизда тубдан, оширилсин. Тез натижаларда ишлайдиган реакторлари бўлган, қуввати 800 минг киловаттлик энергетика блокларини ишлаб чиқиш ва уларни тайёрлашни ўзлаштириш ташкил этилсин. Иссиқлик нейтронларида ишлайдиган реакторлари бўлган, қуввати 1500 минг киловаттлик энергетика блоклари ва тез нейтронларида ишлайдиган реакторлари бўлган, қуввати 1600 минг киловаттлик энергетика блоклари яратиш юзасидан илмий-техникавий проблемалар ҳал этилсин.

Иссиқлик билан таъминлайдиган атом станциялари учун ускуналар, мамлакатнинг узоқ районларида ишлатиш учун кичик қувватли энергетика қурилмалари ишлаб чиқарилиши таъминлансин. Канск-Ачинск ёқилги-энергетика комплекси ва бошқа районлардаги электр станцияларда фойдаланиш учун ҳар бирининг қуввати 800 минг киловатт бўлган буг турбинаси блоклари ускуналарини қўллаб ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Ҳар бирининг қуввати 120—150 минг киловатт бўлган йирик газ-энергетика турбиналарининг, шунингдек юқори босимли ва гидроаккумуляция электростанциялари гидрогенератори ускуналарининг бош намуналари яратилиб, уларни ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Оғир ва транспорт машинасозлигида оғир саноат ва транспорт базавий тармоқларини техник жиҳатдан тубдан қайта қурулантиришга имкон берадиган маҳсулот ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Айрим машиналар ишлаб чиқарилишдан асосан автоматлаштириш даражаси юқори бўлган технологияни линиялар ва комплекслар яратишга ўтилсин. Металлургия ускуналари ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Қиздириш майдони 650 квадрат метргача бўлган агломерация машиналари, ҳаво комбинациялашган тарзда ҳайдалаган конвейерлар ҳамда пўлатни узлуксиз қуйди-

ган юқори унумли машиналар яратилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Кон саноати ускуналари, кўпроқ гидравлика қўлланиладиган ва ҳар бирининг қуввати катта бўлган кон ускуналари ишлаб чиқаришнинг ўстириш таъминлансин. Кон қазих тармоқларида прохотка ва тозалаш ишлари учун серунум механизациялашган комплекслар ва ўзборар механизмлар тайёрлаш ташкил этилсин. Кам оксидланган рудаларни бойитиш учун махсус ускуналар, қовинининг сизими 100 қўб метрга борадиган ва қуличининг узунлиги 125 метр бўлган одимловчи экскаваторлар тайёрлаш йўлга қўйилсин. Қўмир қазиб олиш учун ҳар бирининг қуввати катта бўлган ускуналарнинг янги прогрессив турлари ишлаб чиқилсин ва уларни ишлаб чиқариш бошлаб юборилсин.

Тепловозлар, дизель двигателлари, юк ва пассажир вагонлари, метрополитен учун вагонлар, кўтарма-транспорт ускуналари ва йўл ремонт учун техника воситалари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Электротехника саноатида ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин ва маҳсулотнинг тежамли бўлишига эришилсин. Қуввати 800 минг киловаттгача бўлган унификация қилинган ягона серияли турбогенераторлар, атом электростанциялари учун пишиқ-пўхталлиги оширилган, ҳар бирининг қуввати 1 миллион киловатт бўлган турбогенераторлар, энергияни тежайдиган ёритиш манбалари, шунингдек қуввати 400 киловаттгача бўлган ўзарувчан ток электродвигателларининг янги туркумини ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

1500 киловатт кучланилиши ўзгармас ток узатиш электр линиялари учун юксак самарали ускуналар, элегаз изоляцияси бўлган комплект тақсимлаш қурилмалари ва юқори унумли пўлат эритиш электр печларини ишлаб чиқариш ташкил этилсин.

Автоматлаштирилган электроприводлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан оширилсин. Электр двигателлар, аккумулятор батареялари, даст вольтли ва юқори вольтли контактсия аппаратура, ярим ўтказгичли куч приборлари ва модуллари, толали-оптик алоқа кабеллари ва бошқа электротехника буюмларининг юксак даражада автоматлаштирилган ишлаб чиқаришлари ривожлантирилсин. Нурланиш қуввати 10 киловаттгача бўлган лазерли технология ускуналари, мосланувчан ишлаб чиқариш системалари учун комплектовчи буюмлар, саноат роботлари ва автоматлаштириш воситалари, кўп юк кўтарма оладиган автосамоваллар учун электр ускуналарини қўллаб ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Энергияни тежайдиган кичик аккумулятор батареялари билан жиҳозланган электр юклагичлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Химия ва нефть машинасозлигида халқ ҳўжалигини химиялашга мўлжалланган техниканинг прогрессив турларини ишлаб чиқариш ривожлантирилсин. Комплект ва блок-комплект тарзида тайёрланган, бирлик қуввати оширилган ускуналар ва технология линиялар, шу жумладан табиий газдан йилга 750 минг тонна исдан ишлаб чиқара оладиган ҳамда карбамид, этилен ва пропилен, синтетик каучук, оксил-этиланиш концентратлари тайёрлайдиган автоматлаштирилган линиялар ишлаб чиқариш 1,3-1,5 баравар кўпайтирилсин. Нефть-газ қончиларида қўлланиладиган юқори сифатли ускуналар, пармалаш, геология-қидирув, мелiorация, целлюлоза-қоғоз, ўрмон-химия ва бошқа соҳалар учун асбоб-ускуналар ва ўзарга эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин.

Фойдали қазилма таркибида агрессив компонентлар кўп бўлган конларни ўзлаштириш учун газ ва нефть қайта ишлаш ҳамда кон саноати ускуналари комплекслари ишлаб чиқариш таъминлансин.

Янги технология жараёнлар негизда прогрессив реактор, иссиқлик ва масса алмашув, криоген, вакуум ва совутиш ускуналари ишлаб чиқариш жадаллаштирилсин.

Станоксозлик ва асбобсозлик саноатида машинасозликни техник жиҳатдан қайта қурулантириш учун зарур бўлган прогрессив техника воситалари ишлаб чиқариш жадаллаштирилсин. Чиқарилаётган ускуналарнинг структураси такомиллаштирилсин, самарали темирчилик-пресслаш, металл қирқиш, қуюв ва ёғочни қайта ишлаш ускуналарининг янги турларини тайёрлаш анча кўпайтирилсин ва уларнинг унумдорлиги 1,5-1,6 баравар оширилсин.

Рақамли программа билан бошқариладиган металл қирқиш станоклари, «ишлов бериш маркази» типидagi станоклар, оғир ва нобб станоклар ҳамда пресслар, машинасозликда қўллаб ишлаб чиқарилаётган буюмларни йиғишни автоматлаштириш ускуналари, машинасозлик ва металлга ишлов бериш саноати учун ротор, ротор-конвейер ва бошқа автоматик линиялар ишлаб чиқаришнинг усту даражада ривожлантириш таъминлансин. Юксак ва ўта юксак аниқлидаги станоклар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин.

Автоматлаштирилган ва роботлаштирилган комплекслар ва линиялари, металлга ишлов беришининг, шу жумладан тунука тарзида ва ҳамжили штамповкаланшининг мосланувчан ишлаб чиқариш системалари, металл қукуналаридан, пластмассадан ва бошқа материаллардан деталлар, прогрессив асбоб ва технология ускуналар, назоратни автоматлаштиришнинг замонавий ўлчов воситалари тайёрлаш кўпайтирилсин.

Асбобларни ихтисослашган ҳолда тайёрлаш ривожлантирилсин. Ёйилшига чидамли, кўп қатламли қопламалари бўлган, қаттиқ қотишмалардан ва металл керамикадан тайёрланган қайта йўналимайдиган пластинали серунум қирқиш асбобларини ишлаб чиқариш 3-4 баравар оширилсин. Пухталовчи технологияни қўлланиш кенгайтирилсин.

Приборсозликда электроника негизда, аввало технология жараёнлари бошқаришга мўлжалланган саноат автоматикасининг пишиқ-пухта системаларини тайёрлаш илдам суръатлар билан амалга оширилсин. Бошқарув ва инженерлик меҳнати автоматлаштириш воситалари юқори унумли кичик электрон-ҳисоблаш машиналари, янқа тартибда фойдаланиладиган электрон-ҳисоблаш машиналари, кўп хил иш бажарадиган станоклар ҳамда мосланувчан ишлаб чиқариш модуллари учун рақамли программа билан бошқариш системалари, турли-туман ускуналар учун программалаштирилган топшиқ бериш аппаратлари ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Ҳисоблаш техникаси ва бошқарувнинг автоматлаштирилган системалари учун программа воситалари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Машина ва ускуналарни техник диагностика қилишнинг автомат воситаларини, зарар етказмайдиган контрол воситаларини, саноат ва кишлоқ ҳўжалиги маҳсулот сифатини текширадиган, атроф-муҳит ҳолатини назорат қиладиган янги приборлар комплексларини яратиш ва қўллаб ишлаб чиқаришни ўзлаштириш таъминлансин. Ёқилги-энергетика ресурслари ва сув сарфини назорат қиладиган ва бошқариб турадиган приборлар қирқиш кўпайтирилсин. Илмий приборсозликнинг ривожлантиришга, илмий талқинот, лойиҳа, конструкторлик ва технология ташкилотларини замонавий приборлар ва автоматлаштириш воситалари билан таъминлашга алоҳида эътибор берилсин.

Приборлар ва автоматлаштириш воситаларида пишиқ-пухталлиги ва тезкорлиги оширилган элемент базасини, жуда катта интеграл схемалар, лазер ва тола-оптика техникасини қўлланиш анча кенгайтирилсин.

Автомобиль саноатида халқ ҳўжалиги эҳтиёжларига ва ёйилгани тежаб вазилафарига тўларақ жавоб берадиган автомобиллар ишлаб чиқаришнинг кўпайтириш ва уларнинг структурасини яхшилаш таъминлансин. Ёйилгининг солиштирма сарфи (бензинли машиналарга нисбатан) 25-30 процент камайтирилган дизелли юк автомобиллари ва автопоездлар ишлаб чиқариш ялли ишлаб чи-

қаришнинг 40-45 процентигача етказилсин. Сизими кенгайган ва яхши жиҳозланган шинам дизелли автобуслар ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Кўп юк орталадиган очиқ кон автосамоваллари, шу жумладан 110 ва 180 тонна юк кўтарма оладиган ана шундай автосамоваллар, юк ташин қуввати кўпайтирилган ёғоч-тахта ташийдиган автобуслар, кам тоннажли юк автомобиллари ва автопро-рузчиклар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Дизель двига-телли ва приводи олдинда жойлашган моделдаги юксак тежамли ёнгил автомобиллар ишлаб чиқаришга ўтиш жадаллаштирилсин. Қисилган ва суноқ газда ишлайдиган автомобиллар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин. Қури-лишлар учун махсус автомобиллари қўллаб ишлаб чиқаришга киришилсин.

Турли-туман кишлоқ ҳўжалиги юкларини ташийдиган, шунингдек агросаноат комплекси тармоқларида техноло-гия жараёнларининг уздуксизлигини таъминлайдиган махсус автомобиль ва прицеплар ишлаб чиқариш кўпайти-рилсин.

Двигателларнинг конструкциясини такомиллаштириш, электрон қурилмаларни қўлланиш ҳамда аэродинамик кўрсаткичларни яхшилаш йўли билан автомобилларда ёйилгининг солиштирма сарфи камайтирилсин. Авто-мобилларга металлнинг солиштирма сарфи 15—25 процент камайтирилсин, уларнинг иш ресурси оширилсин ва тех-ника хизмати кўрсатишда меҳнат сарфи камайтирилсин.

Трактор ва кишлоқ ҳўжалиги машинасозлигида, чор-вачилик ва озуқа ишлаб чиқариш машинасозлигида кишлоқ ҳўжалигининг зона хусусиятларини эътиборга олиб, унинг зарур юқори самарали техникага бўлган эҳтиёжини тўларақ қондиришга имкон берадиган даражада ишлаб чиқаришни техника жиҳатдан қайта қуриш кенг миқёсда амалга оширилсин.

1986—1990 йилларга белгиланган кишлоқ ҳўжалигидаги ишларни механизациялаш машиналари системасининг номенклатурасига мос тарзда машина, асбоб-ускуналар ишлаб чиқаришни ўстириш ва улар структурасини такомил-лаштириш, унумдорлигини 1,5-1,8 баравар ошириш таъ-минлансин. Тракторлар ва комбайнларнинг солиштирма ёйилги ва мўйлаш материаллари сарфи 10—12 процент ва буюмларга кетадиган металл солиштирма сарфи 10-15 процент камайтирилсин.

Ўрмаловчи ҳайдов, гидравлика универсал-чоппи тра-кторлари ва оғир саноат тракторлари янги моделларини тайёрлаш ташкил этилсин. Энергия билан кўп даражада таъминланган тракторларга тиркаладиган мосламалар ишлаб чиқариш уч баравар оширилсин. Дон, картошка, сабзавот ҳосилини йиғиштириб берадиган серунум ком-байнлари, доли экинлар ҳосилини икки фазада йиғиштирадиган ва стационар тарзда янчи берадиган машиналари, шунингдек пахта териш машиналари ком-плексини яратиш ва ишлаб чиқариш таъминлансин. Кенг қамровли ўзборар «Степь» ўроқ машина-ларини ишлаб чиқариш ташкил этилсин. Коллектив боғлар ва томорқаларда, шахсий ёрдамчи ҳў-жаликларда ишлатиш учун фойдаланиш қулай бўлган, тежамли ва кичик ҳажмли тракторлар, комплект мос-ламалари бўлган мотоблоклар, конструкцияси яхшилланган бошқа машиналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин.

Деҳқончиликда тупроқни ҳимоя қилиш системаларини, кишлоқ ҳўжалик экинларини парваришлашнинг индуст-риал ва интенсив технологияларини қўлланиш, мелiorация, ёғоч-тахта тайёрлаш ва бошқа ишларни ўтказиш учун юқори унумли машина ва ускуналар комплекслари ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин. Ўғит тайёрлаш ва уни ёғоч солиш ҳамда ўсимликларни ҳимоя қилишнинг хи-миявий воситаларини қўлланишга мўлжалланган маши-налар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Чорвачиликда ва озуқа ишлаб чиқаришда асосий ва ёрдамчи ишларни механизациялаштиришни таъмин-лаш учун ягона технология комплексларини ташкил этув-чи юқори унумли ва тежамли машина ҳамда ускуналар ишлаб чиқаришга ўтилсин. Кичик фермаларни техника жиҳатдан қайта қурулантириш учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. Озуқани консервлаш ва терт қориш учун машина ва ускуналарнинг конст-рукциялари, шунингдек чорвачилик ва паррандачилик фермалари ҳамда комплексларида чиқитларни қайта ишлаш учун биоэнергетика қурилмалари яратилсин ва ишлаб чи-қариш ташкил этилсин. Чорвачилик ва озуқа ишлаб чи-қариш учун машиналар ва ускуналарнинг унумдорлиги оширилсин, уларнинг хизмат муддати узайтирилсин.

Қурилиш, йўл ва коммунал машинасозлигида қурилиш ишлаб чиқаришнинг техникавий даражасини анча оши-ришга, қўл меҳнати сарфини кескин камайтиришга имкон берадиган машина, механизм, асбоблар ва бошқа буюм-лар тайёрлашга биринчи гада диққат-эътибор қара-тилсин. Қурилиш жараёнларини комплекс механизация-лаш учун зарур бўлган машиналар комплекти, механизация-лаш воситалари ва асбоблар ишлаб чиқариш таъмин-лансин. Турли ишлар учун мўлжалланган махсус шассислар тайёрлайдиган қувватлар яратилсин ва улар негизда хилма-хил ишларга мўлжалланган, фойдаланиш учун қулай қурилиш машиналари ва механизациялар ишлаб чиқа-риш ташкил этилсин. 10 тонна ва ундан ҳам кўп юк кўтарма оладиган минорали кранлар, қовш сизими катта бўлган ўзборар скреперлар, пневмогидролик ёрдамда ҳаракат-ланадиган юқори унумли бир қовши юклагичлар, ерни юмшатадиган бульдозерлар, ер шибалаш техникаси ҳам-да қурилиш механизациялаштириш учун бошқа сама-рали воситалар ишлаб чиқариш жадал суръатлар билан ривожлантирилсин. Корхоналар ишлаб турган шаронитлар-да қурилиш-монтаж ишлари ўтказиш учун машиналар ишлаб чиқариш таъминлансин.

Автоматлаштирилган стационар ва қўйма бетон қорич қурилмалари, йирик блокли монтаж учун кўтариш қу-рилмалари, қурилиш материаллари саноати учун авто-матлаштирилган линиялар тайёрлаш кўпайтирилсин. Яна ҳам муқаммал ва тежамли ер қазих ва мелiorация тех-никаси, ускуналарини алмаштириш мумкин бўлган кичик ҳажмдаги машиналарни қўллаб ишлаб чиқариш ўзлашти-рилсин. Ёғоч-тахта тайёрлаш ишлари учун юқори дара-жада механизациялашган комплекслар ишлаб чиқариш кенгайтирилсин ва уларнинг турлари кўпайтирилсин. Йўл ва коммунал ҳўжалиги учун янги техника ишлаб чи-қариш ривожлантирилсин.

Ёйил ва озиқ-овқат саноати машинасозлигида ана шу тармоқларда маҳсулот тайёрлашни тўла-тўқис меха-низациялаш ва автоматлаштиришга ўтиш имконини бера-диган комплекслар ва машина системаларини яратиш ва ишлаб чиқариш ишлари амалга оширилсин. Роботлаш-тирилган қурилмалар ва микропроцессорлар билан жиҳоз-ланган юқори унумли машина ва ускуналар ишлаб чиқа-риш кенгайтирилсин. Социлувчан озиқ-овқат мах-сулотларини қадоклаш учун автомат линиялар ишлаб чи-қариш таъмининг 6 баравар кўпайтирилсин. Лойиҳа-конст-рукторлик ва ишлаб чиқариш базаси мустақамлансин.

Савдо ва умумий овқатланиш корхоналари учун асбоб-ускуналар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Фотога-бор электрон техника, автоматлаштирилган юқори унумли офсет босма машиналари, шунингдек полигра-фия маҳсулотлари тайёрлаш учун поток линиялар ишлаб чиқаришнинг кўпайтириш таъминлансин.

КОНСТРУКЦИОН МАТЕРИАЛЛАР ВА ХИМИЯВИЙ МАҲСУЛОТЛАР ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

Экономикани ривожлантиришда янги илгор техника яратиш ва ресурсларни тежайдиган йўналишни амалга ошириш вазилафарида келиб чиқиб, конструкция кон-струкциялар структураси ва сифати яхшиллансин. Металл маҳсулотларининг тежамли турларини, синтетик ва бошқа прогрессив материалларини ишлаб чиқариш жадал ривож-лантирилсин; конструкциялар материаллар турлари кўпай-тирилсин, техника-иқтисодий кўрсаткичлари яхшиллансин ва пишиқлиқ, зангламаслик хусусиятлари оширилсин.

Қора металлургияда 1990 йилга бориб чўян қуйиш

кўпайтирилмагани ва кокс сарфи анча камайтирилгани ҳолда тайёр прокат ишлаб чиқариш 116-119 миллион тон-нага етказилсин. Металл маҳсулотли структураси яхши-лансин. Камида 50 миллион тонна лист прокат, кам де-гирланган пўлатдан 20-21 миллион тонна ва пишиқтириб ишлов берилган 15-16 миллион тонна прокат ишлаб чиқа-риш таъминлансин. Заводда коррозияга қарши қоплама югуртирилган нефть учун сортамент қукурлар, газ қукур-лари ва бошқа хил қукурлар, металл буюмлар ишлаб чи-қариш кўпайтирилсин. Камида 500 хил янги профиладаги прокат ишлаб чиқариш кўпайтирилсин.

Ишлаб чиқаришни техника жиҳатдан қайта қуруланти-риш жадаллаштирилсин. Конвейер пўлати ва электр пў-лат қуйиш 1,3-1,4 баравар, узлуксиз усул билан пўлат қуйиш камида икки баравар ва металл қукуш ишлаб чиқа-риш уч баравардан зиёд кўпайтирилсин. Ёвсонга темир олиш ва принципал янги металл материаллар олиш тех-нологиясини саноат қўламида ўзлаштириш ишлари кен-гайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 13-15 процент оширилсин, маҳ-сулот таннаҳи 2-3 процент арзонлаштирилсин.

Рангли металлургияда руда базаси, алюминий, вольф-рам-молибден, олтин ва олмос қазиб олиш саноати, нодир металллар ва қалайи саноати ҳамда металл қукурлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Ка-мида 300 хил янги маҳсулот ишлаб чиқариш ўзлаштирил-син.

Руда хом ашёсидан янада комплекс ҳолда фойдаланил-син. Темир-терсақни, чиргиларни ҳамда илгари ишлатил-маган, қайта ишлаш қийин бўлган хом ашёни қайта иш-лаш ҳисобига рангли металллар тайёрлаш 1990 йилда ка-мида 1,9 миллион тоннага етказилсин.

Суноқ ванада эритишни қўлланиш 2,5-3 баравар кўпай-тирилсин, ресурсларни тежайдиган автоген жараёнлардан фойдаланган ҳолда мис, қўроғшин ва никелининг 35 про-центини ишлаб чиқариш таъминлансин. Беш йиллик мо-биянда ёқилги-энергетика ресурслари сарфи нормалари камайтирилсин ҳамда камида 3 миллиард киловатт-соат электр энергияси тежалсин.

Меҳнат унумдорлиги 6-7 процент оширилсин.

Химия ва нефть химияси саноатида маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 30-32 процент оширилсин, турлари кенгайтирилсин ва унинг сифати оширилсин. 1990 йилга бориб минерал ўғит ишлаб чиқариш 41-43 миллион тоннага, ўсимликларни ҳимоя қилувчи химиявий воси-талар ишлаб чиқариш 440-480 минг тоннага, синтетик смола ва пластмасса ишлаб чиқариш 6,8-7,1 миллион тоннага, химиявий тола ва ип ишлаб чиқариш 1,85 милли-он тоннага, синтетик каучук ишлаб чиқариш 2,7-2,9 мил-лион тоннага етказилсин.

Замонавий конструкциялар пластмасса ва бошқа поли-мер материаллар ишлаб чиқаришнинг жадал ривожлани-ши таъминлансин, кам тоннажли химия маҳсулотларини, аввало, нозик органик синтез маҳсулотларини, шунингдек техника мақсадларида фойдаланиладиган ўсимлик моли ва озиқ-овқат маҳсулотлари ўрнида ишлатилдиган мах-сулотлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин ва номенкла-тураси кенгайтирилсин. Янги турлардаги гоат пишиқ ҳамда юксак модули химиявий тола ва иллар яратилсин ва уларни ишлаб чиқариш ўзлаштирилсин.

Металл корддан фойдаланган ҳолда радиал конструк-циядаги шиналар, янги моделлардаги йирик ва гоғтада кат-та шиналар, ёйимайдиган материалдан ишланадиган гоат пишиқ транспортёр ленталари ва бошқа резина-техника буюм

СССРни ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ХАМДА 2000 ЙИЛГА ЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давом. Боши 2, 3 ва 4-бетларда).

Меҳнат унумдорлиги 21-23 процент оширилсин, электр ва иссиқлик энергиясининг таннархи 4-5 процент арзонлаштирилсин.

Нефть саноатида 1990 йилга бориб 625-640 миллион тонна нефть ва газ конденсати қазиб чиқариш таъминлансин. ГАРбий Сибирь, Қозоғистон ССРда ва мамлакат Европа қисмининг шимолида нефть саноатини ривожлантириш давом эттирилсин. Каспий бўйи пасттектислигида чуқур жойлашган нефть конларини саноат кўламида қазиб чиқариш шарт. Соҳилга яқин жойларда нефть-газ конларини ўзлаштириш ҳамда бунинг учун зарур ишлаб чиқариш-техника базасини яратиш тезлатилсин.

Конларни қазиб оқилона системаларини қўлланиш, пармалаш ишлари технологиясини тақомиллаштириш, бу ишларни техника билан таъминлашни яхшилаш, қатламлардан нефть чиқишини кўпайтирувчи замонавий методларни кенг жорий этиш ҳамда илгор технологиялар жараёнларини қўлланиш ҳисобига нефть қазиб чиқариш самарадорлиги оширилсин. Қудуқларнинг ремонтлараро ишлаш даври 1,4-1,8 баравар оширилсин.

1990 йилга бориб нефть йўлдош газдан фойдаланиш камида 90 процентга етказилсин.

Нефтни қайта ишлаш саноатида нефтни қайта ишлаш янада чуқурлаштирилиши ҳамда мотор ёнлиги, шунингдек химия, нефть-химия ва микробиология саноати учун хом ашё ҳосил қилиш кескин кўпайтирилиши таъминлансин. Мўйлаш материаллари ишлаб чиқариш кўпайтирилсин, уларнинг сифати яхшилансин. Транспорт ҳаракатларини камайтириш мақсадларида нефть маҳсулотлари ишлаб чиқаришни оқилона жойлаштириш ишлари давом эттирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 9-11 процент оширилсин. **Газ саноатида** 1990 йилга бориб газ қазиб чиқариш 835-850 миллиард куб метрга етказилсин. Ямбурғ, Қарағанди, Астрахан газ-конденсат конлари ва бошқа шундай конларни қазиб чиқариш тезлатилсин. Газ конденсатини акратиб олиш даражаси оширилсин. Ямал ярим оролида газ қазиб чиқаришни ташкил этиш билан боғлиқ ишлар амалга оширилсин. Каспий бўйи пасттектислигида конлар саноат кўламида қазила бошлансин ва шу конлар асосида кўп тоннажли газ-химия ишлаб чиқариш барпо этилсин. Газ ва газ конденсатини комплекс ҳолда тайёрлаш учун автоматлаштирилган блок-комплект қўрилмалар, шу жумладан ҳар бирининг қуввати катта қўрилмалар кенг кўламда жорий этилсин. Ер ости газ омборларининг шохбачалари кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги камида 1,4 баравар оширилсин. **Кўмир саноатида** 1990 йилга бориб 780-800 миллион тонна кўмир қазиб олиш таъминлансин. Маҳсулотнинг бутун ўсиши меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига олинсин.

Кузнецк, Экибастуз, Канск-Ачинск кўмир ҳавзалари, Шарқий Сибирь ва Узоқ Шарқдаги бошқа ҳавзаларни ривожлантириш тезлатилсин.

VI. АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСНИНГ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ ПРОГРАММАСИНИ АМАЛГА ОШИРИШ

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг барқарор ўсишига эришиш, мамлакатни озиқ-овқат маҳсулотлари ва қишлоқ хўжалик хом ашёси билан пухта таъминлаш, СССР Озиқ-овқат программасига мувофиқ юксак ширвард натижаларга эришиш учун комплекснинг барча тармоқлари кучларини бirlaштириш асосида комплекснинг асосий вазифаларидир.

Агросаноат комплекси унинг барча даражаларида яхлит тарзда бошқарилиши, планлаштирилиши ва маблаг билан таъминлашини учун зарур ташкилий-иқтисодий тадбирлар амалга оширилсин. Комплекснинг барча бўликлари хўжалик фаолиятига раҳбарлик қилишда агросаноат комитетлари ва бирлашмаларнинг роли оширилсин, аҳолини озиқ-овқат билан, саноатни эса хом ашё билан таъминлаш учун уларнинг масъулияти кучайтирилсин.

Ягона агросаноат комплексида қишлоқ хўжалигининг саноатдаги тегишли тармоқлар билан, қишлоқ хўжалик фанининг эса ишлаб чиқариш билан интеграциялашуви қанғайтилсин. Колхоз ва совхозларнинг қайта ишлаш саноати, савдо ва умумий оқоватларни корхоналари билан бевосита алоқаларни актироқ ривожлантирилсин. Шартнома мажбуриятларини бажаришда тайёрлов ташкилотлари ва хўжаликларнинг ўзаро масъулияти оширилсин. Хўжалик ҳисобидати пудрат кенгроқ жорий қилинсин.

Маҳсулотнинг сифати яхшилансин, уни ишлаб чиқариш, ташкил, сақлаш ва реализация қилишининг барча босқичларида нобудгарчиликка барҳам берилсин. Қайта ишлаш саноати корхоналарини хом ашё базасига ақиялантириб жойлаштириш тақомиллаштирилсин. Ишлаб чиқаришнинг индустриал ва чиқимсиз технологиялари кенг жорий этилсин, маҳсулотни ташкил, қайта ишлаш ва сақлашни ташкил этиш яхшилансин. Энг янги ҳолодильник техникаси жадал суръатлар билан жорий этилсин, ҳолодильниклар тармоғи ривожлантирилсин. Комплекс тармоқлари рефрижератор транспорт, маҳсулотни ташкил ва сақлаш учун контейнерлар билан кўпроқ таъминлансин.

Агросаноат комплексининг моддий-техника базаси изчил мустаҳкамлаб борилсин, ресурсларни фан-техника тараққиётининг энг муҳим йўналишларига жамлаб, маҳсулот ишлаб чиқаришдан тортиб, то уни истеъмолчига етказиб бергунга қадар бутун технология циклидаги тағил жойларни тутатиш йўли билан унинг тармоқлари ўйғун ривожланишига эришилсин. Агросаноат комплексида акратилган ресурслардан фойдаланиш самарадорлиги анча оширилсин. Халқ хўжалигининг бошқа тармоқларидаги бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотларнинг колхоз ва совхозларга кўрсатадиган ёрдам формалари тақомиллаштирилсин.

Қишлоқ хўжалигида асосан ривожланишининг интенсив омиллари, фан, техника ва илгор тақрибанинг энг янги ютуқларини жорий этиш, вужудга келтирилган ишлаб чиқариш потенциалдан самарали фойдаланиш ҳисобига ялли маҳсулотнинг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент оширилсин.

Хўжаликни юртишнинг илмий асосланган системасини изчил ўзлаштириш давом эттирилсин, ерга ишлов беришда туپроқни ҳимоя қилиш методларини қўлланиш ва эрозияга қарши тадбирларни ўтказиш кенгайтирилсин. Деҳқончилик маҳсулдорлиги ва барқарорлиги анча оширилсин, шу мақсадда туپроқнинг унумдорлигини ошириш, қишлоқ хўжалик экинларини парварши қилишнинг илмий-технологияларини жорий этиш юзасидан комплекс тадбирлар амалга оширилсин.

Мамлакатнинг озиқ-овқат ва ем-хашак фондларини яратилиш асоси бўлган дон етиштириш муттасил кўпайтилсин. Бурғондиган қаттиқ ва кучли навлари, крупабон экинлар, айниқса гречиха етиштириш кўпайтилсин. Озуқа учун дон етиштириш структураси яхшилансин, дуккалик дон экинлари ва маккажўҳорининг ялли ҳосили анча оширилсин. Суғорилдиган ерларда дон, айниқса маккажўҳор етиштиришнинг парангиланган катта зоналарини яратиш давом эттирилсин. Мамлакатнинг дончилик районлари имкониятларидан фойда тутиш фойдаланилсин.

1990 йилда доннинг ялли ҳосили 250-255 миллион тоннага, қанд лавлага 92-95 миллион тоннага, кунгабоқар 7,0-7,1 миллион тоннага, картошка 90-92 миллион тоннага, сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти 40-42 миллион тоннага, мева ва резавор экинлар ҳосили 14,5-15,5 миллион тоннага етказилсин. Итти-фокдон республикаларда узумчилик структураси тубдан қайта қурилиб, у биринчи навбатда узумнинг хўраки навларини етиштиришга қаратилсин.

1990 йилда 2,8-3 миллион тонна пахта толаси олиниши таъминлансин. Толаси анча юқори технологик хоссаларга эга бўлган ғўза екиладиган майдонлар кенгайтирилсин, пахтадан толанинг чиқиши оширилсин ва нобудгарчилиги камайтирилсин. Зигир толаси етиштириш кўпайтилсин.

Донбассда жойлашган корхоналарини техника билан қайта қурулантириш ва реконструкция қилиш давом эттирилсин.

Кўмирнинг сифати яхшилансин, уни бойитиш ҳажми орттирилсин. Кокслаш учун кўмир концентрати, шунингдек коммунал-манший эҳтиёжлар ҳамда кокс ўрнида ишлатиш учун сорти кўмир ва кўмир брикетлари ишлаб чиқариш кўпайтилсин.

Оқиқ прогрессия усулда кўмир қазиб олиш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин, қазиб олинган кўмирнинг умумий ҳажмида шу усулнинг ҳиссаси камида 46 процентга етказилсин. Кўмир разрезларида роторли экскаваторлардан, конларни қазибда транспортсиз ва транспорт ағдарини системаларидан, поток ва цикли-поток иш технологиясидан фойдаланиш анча кенгайтирилсин. Сув ёрдамида кўмир қазиб чиқариш ривожлантирилсин. Шахталар ва бойитиш фабрикалари учун автоматлаштирилган машина-ускуналар системасидан кенгроқ фойдаланилсин. Комплекс механизациялашган кўмир завоиларидан кўмир қазиб чиқариш даражаси 78-80 процентга, конларни комбайнда қазиб даражаси 48-50 процентга етказилсин.

МИНЕРАЛ ХОМ АШЕ БАЗАСИ

Мамлакатнинг минерал хом ашё баасини янада мустаҳкамлаш ва кенгайтириш, разведка қилинган фойдаланиш қазилма запасларини ўзлаштиришга тайёрлаш самарадорлиги ва сифатини ошириш таъминлансин.

ГАРбий ва Шарқий Сибирь территориясида, Каспий бўйи пасттектислигида, СССРнинг Европа қисми шимолида, Урта Осиёда, Узоқ Шарқда нефть ва табиий газ геология-қидирув ишлари, айниқса, оқиқ усул билан қазиб олишга яроқли конларидан ва энергетика кўмир конларини қидирув ишлари тезлатилсин.

Ишлаб турган кончилик корхоналарининг хом ашё базаси кенгайтирилсин. Қора ва рангли металлургия учун юқори сифатли руда конларини, минерал ўғит ва бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш учун хом ашё излаш ва разведка қилишга, разведка қилинган ер ости чуқур сув запасларини кўпайтиришга алоҳида эътибор берилсин.

Фойдали қазилмаларни излаш ва разведка қилиш илгор методларини жорий этиш тезлатилсин. Фойдали қазилма конлари прогнозларини илмий асослаш ва уларга геология-экономика жиҳатидан баҳо бериш даражаси оширилсин. Геофизик ва геохимик тадқиқот методларидан, ер юзи ва унинг баргини ўрганиш учун аэробаландлик ва космик воситаларидан янада кенг ва самарали фойдаланилсин.

Геология-қидирув хизматини техника жиҳатидан плани равишда қайта жиҳозлаш, фойдали қазилмаларни излаш ва разведка қилиш учун, шу жумладан соҳилга яқин жойларда ва Дунё океанидаги табиий ресурсларни ўрганиш ва уларни саноат кўламида ўзлаштириш учун иктисослашган ҳамда қандажида механизациялаштирилган ва автоматлаштирилган воситаларни яратиш ва жорий этиш таъминлансин. Геология-қидирув ташкилотларининг замонавий транспорт воситалари билан таъминлашни яхшилансин.

сифати яхшилансин, зигир поясини саноат йўли билан қайта ишлаш етиштирилган умумий ҳосил ҳажмининг 50—60 процентига етказилсин. Чой бари, субтропик, эфир-мойли ва бошқа экинлар ҳосили оширилсин.

Биотехнология ва ген инженериясидан фойдаланиш асосида илмий-технология талабларида жаваб берадиган ва тақим муҳитини ноқулай таъсирга бардошли, машинада йиғиштириб олишга яроқли ва озиқ-овқат саноати эҳтиёжларини қондирадиган қишлоқ хўжалик экинларининг янги маҳсулдор навлари ва гибридарини яратиш ҳамда етиштиришга жорий этиш ишлари кучайтирилсин. Қанд лавлагининг ширадорлигини ошириш, нобудгарчилигини тутатиш чоралари қўрилсин. Уруғчиликни йўлга қўйиш тақомиллаштирилсин ва уруғ сифати яхшилансин.

Бегона ўтлар, ўсимлик зараркунандалари ва касалликларга қарши курашининг биологик, агротехник ва химиявий усуллари комплекс қўлланилсин.

Озуқа ишлаб чиқариш бутун чоралар билан ривожлантирилсин. Дала ва яйлов ўтлоқларида озунга етиштириш интенсивлаштириш асосида дағал ва ширали озунга ишлаб чиқариш анча кўпайтилсин. Уларни парварши қилиш, тайёрлаш ва сақлашининг прогрессив технологиялари кенг қўлланилсин, озунга таркиб ва сифати тубдан яхшилансин.

Беда, йўнғичқа, нўхат, кунгабоқар, соя, рапс ҳамда протеинга бой бошқа экинлар майдонини кенгайтириш ва ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига ўсимлик озунга оқили ишлаб чиқариш анча кўпайтилсин. Озиқ-овқат ва балиқ саноатининг қўшимча маҳсулотидан, шунингдек озиқ-овқат чиқиндиларидан озунга сифатида фойдаланиш кенгайтирилсин. Ҳар бир хўжаликда озунга сақлаш ва молларни у билан боқишга тайёрлаш учун зарур база яратилсин. Донни озунга сарфлашни иқсарттириш тадбирлари амалга оширилсин. Молларни боқишда дондан фойдаланишда фақат қайта ишланган бўлишга эришилсин.

Озуқа базасини мустаҳкамлаш, генетика ва селекциянинг, подани сифат жиҳатидан яхшиланиш асосида биологик методлари ютуқларидан фойдаланиш асосида моллар ва паррандаларнинг маҳсулдорлигини тубдан оширилсин, **чорвачилик** маҳсулоти етиштиришнинг барқарор ўсиши таъминлансин. 1990 йилда гўшт тайёрлаш (сўйилган вазнда) 21 миллион тоннага, сут 106-110 миллион тоннага, туҳум 80-82 миллиард донага етказилсин.

Моллар ва паррандаларни ўстириш ва семиритишнинг ташкил этиш тақомиллаштирилсин, ички хўжалик ва хўжаликлараро иктисослаштириш ривожлантирилсин, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштиришнинг интенсив методлари ва илгор поток технологияларни жорий қилинсин. Қўйчилик ва гўшт чорвачилигини ривожлантириш учун табиий ўтлоқлар имкониятларидан тўлароқ фойдаланилсин, молларни яйловларда боқиш кенгайтирилсин. Жун, пўстин-мўйна ва чарм хом ашёси ишлаб чиқариш кўпайтилсин, уларнинг сифати оширилсин. Йилқичилик, бугуччилик, мўйначилик, қўйчилик, асаларичилик, ховуз балиқчилиги, пиллачилик ривожлантирилсин. Чорвачиликда ветеринарий хизмати яхшилансин.

Озиқ-овқат ресурсларини ёрдамиш мақсадида корхоналар ва ташкилотларнинг ёрдамиш қишлоқ хўжаликларини ривожлантиришга ҳар томонлама қўмақлашилсин. Пичанзорлар ва яйловлар акратиб бериш, озунга, уруғлик, ўғит, ёш моллар ва паррандалар сотиш йўли билан граждандарнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларига мадад берилсин. Аҳолидан ортиқча қишлоқ хўжалик маҳсулотларини харид қилишни ташкил этиш яхшилансин.

Ерларни мелiorациялашнинг узоқ муддатли программасини амалга ошириш давом эттирилсин. Беш йиллик мобайнида давлат капитал маблағлари ҳисобига 3,3 миллион гектар суғорилдиган ер, 3,6 миллион гектар захи қочирилган ер фойдаланишга топширилсин, 8,3 миллион гектар ерин экинзорга айлантириш ишлари бажарилсин, 5,6 миллион гектар майдонда ишлаб турган суғорини системаларининг техникавий ҳолати яхшилансин. Ерларни мелiorациялаш ва қишлоқ хўжалигида ўзлаштириш масалалари комплекс ҳал этилсин. Суғорилдиган ва захи қочирилган ерлардан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, бу майдонларда лойҳада мўлжалланган ҳосилдорликка эришилсин. Сув хўжалиги қурилишининг техникавий даражаси ва сифати оширилсин, суғорининг сувни текочив технологиясига ўтишни тезлаштириш, сув ресурслари ва экинзорлардан авайлаб фойдаланиш тадбирлари ишлаб чиқилиб, амалга оширилсин. Сув ресурсларини регионал қайта тақсимлаш билан боғлиқ проблемаларни ишлаб чиқиш чуқурлаштирилсин.

Қишлоқ хўжалигини химиялаштириш ва органик ўғит

лар қўлланишни кенгайтириш асосида тупроқ унумдорлигини ошириш ишлари плани равишда амалга оширилсин. 1990 йилда қишлоқ хўжалигига 30-32 миллион тонна минерал ўғит, 440-480 минг тонна ўсимликларни ҳимоя қилиш химиявий воситалари, шунингдек камида 100 миллион тонна оҳақли материаллар, шу жумладан 24 миллион тонна маҳаллий оҳақли материаллар етказиб берилсин. Органик ўғитлардан фойдаланиш 1990 йилга бориб 1,5 миллиард тоннага етказилсин. Шу мақсадда торф, балчиқсимон органик чиринди ва бошқа маҳаллий ресурслардан самаралироқ фойдаланилсин. Ўғитларни ҳамда ўсимликни ҳимоя қилишнинг химиявий воситаларини сақлаш яхшилансин, уларни тупроққа солиш усуллари тақомиллаштирилсин, қўлланиш самарадорлиги оширилсин.

Қишлоқ хўжалигига химиявий қўшимчалар ва озунга консервантлар, экинни ўстириш стимуляторлари ҳамда ўсимликларни ҳимоя қилишнинг биологик воситалари, турли пленкалар, полимер материаллар ва химиявий маҳсулотларнинг бошқа турларини етказиб бериш кўпайтирилсин.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини **техника билан қайта жиҳозлаш** аниқ мақсадини кўзлаб амалга оширилсин. Беш йиллик мобайнида қишлоқ хўжалигига 1900 мингта трактор, 1600 мингта юк автомобили, 1770 мингта трактор прицеппи, камида 43 миллиард сўмлик қишлоқ хўжалик машина ва ускуналари, шу жумладан чорвачилик ва озунга етиштириш учун 17 миллиард сўмлик машина ва ускуналар етказиб берилсин. Тармоқни юқори унумли, тежамли машиналар комплекслари, иктисослаштирилган транспорт ва юк ортун-тушириш воситалари билан жиҳозлаш яхшилансин.

Машина-трактор паркинни сақлаш, унга техника хизмати кўрсатиш ва ундан фойдаланиш анча яхшилансин, колхоз ва совхозларнинг ремонт базаси мустаҳкамлансин. Қишлоқ хўжалик истеъмолчилари электр билан янада пухтароқ таъминлансин.

Қишлоқ хўжалигининг жамоат секторига меҳнат унумдорлиги 21-23 процент оширилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат, гўшт ва сут тармоқларида ишлаб чиқариш ҳажмининг 18-20 процент ўстириш таъминлансин, озиқ-овқат маҳсулотларининг сифати ва тўйимчилиги оширилсин.

Маҳсулот ва хом ашёни комплекс қайта ишлашни таъминловчи поток линиялар ва машина-ускуналар билан жиҳозлаш асосида шу тармоқлар корхоналарини техника билан қайта қурулантириш тадбирлари амалга оширилсин.

1990 йилда давлат ресурслари хом ашёсидан 11,7-12,2 миллион тонна гўшт, 1,5-1,7 миллион тонна мол ёғи, 31-32 миллион тонна қаймоғи олинмаган сут маҳсулоти, 1 миллион тонна пишлоқ, 10-11 миллион тонна қанд-шар (қанд лавлагидан), 3,7-4 миллион тонна ўсимлик ёғи ва 16-18 миллиард шартли банка мева-сабзавот консерваси ишлаб чиқарилинсин.

Гўшт ва гўшт ярим фабрикаларини қаддоқланган ва уралган ҳолда ишлаб чиқариш кўпайтирилиб, бу маҳсулотларни сотишнинг умумий ҳажмида уларнинг ҳиссаси 40-45 процентга етказилсин. Сутни қайта ишлашни ва сут маҳсулотлари турини кўпайтириш ҳисобига сутдан озиқ-овқат мақсадида фойдаланиш яхшилансин. Оз-одадан қаддоқланган мурabbo, компот, шинини ва шербат ишлаб чиқариш анча кўпайтилсин. Ичкилик-бозлик ва алкогольизмга қарши курашни кучайтириш тадбирларини изчил амалга ошириш мақсадида ликер-арак, вино ва спирт саноати корхоналарининг бир қисми аҳоли эҳтиёжи учун озиқ-овқат маҳсулоти ишлаб чиқаришга ўтказилсин.

Балиқ саноатида 1990 йилда озиқ-овқатбон балиқ маҳсулоти 4,4-4,6 миллион тоннага ва балиқ консервалари ишлаб чиқариш таҳминан 3 миллиард шартли банкага етказилсин. Тирик, музлатилган балиқ, ишлов

VII. ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ВА ХИЗМАТ СОҲАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Совет кишиларининг фаровонлигини ошириш билан балиқ хилма-хил вазифаларни ҳал этишга қўйилган ҳиссасини кўпайтириш, 1986—2000 йилларда халқ истеъмолчи моллари ишлаб чиқариш ва хизмат соҳасини ривожлантиришнинг комплекс программасини изчил амалга ошириш, истисноан барча тармоқларнинг, барча республикалар ва мамлакат районларининг энг муҳим вазифаларидан бериладир.

Келуси беш йилликда ноозинқ-овқат товарлари ишлаб чиқариш камида 1,3 баравар кўпайтилсин. Аҳолининг газлама, кийим-кечак, пойабзал, маданый-манший ва рўзгор (айниқса дам олиш, туризм ва спорт) товарларига ва бошқа оммавий истеъмол товарларига бўлган хилма-хил эҳтиёжлари янада тўлароқ қондирилсин. Бу товарларни аҳолининг турли гуруҳлари талабига мос келадиган ассортиментда тайёрлаш ва сотиш таъминлансин. Буюмлар сифати анча яхшилансин, уларнинг техника ва эстетик даражаси, фойдаланишда пишиқ-пухталлиги оширилсин.

Юқори сифатли қурилиш материаллари, богдорчилик ва томорқага оид бошқа инвентарлар ишлаб чиқариш ва аҳолига сотишнинг кенгайтириш юзасидан тадбирлар комплекс амалга оширилсин.

Аҳолига пулли хизмат кўрсатиш ҳажми 1,3-1,4 баравар кўпайтилсин, хизмат сифати ва маданияти оширилсин. Қишлоқ жойларда аҳолига хизмат кўрсатиш янада юқори суръатлар билан ривожлантирилсин. Товарларга ва хизматга бўлган эҳтиёжини ўрганиш ва прогноз қилиш системаси тақомиллаштирилсин, меҳнатқашлар талабларининг ўзгариб боришига ўз вақтида эътибор берилсин.

Ёнгл саноатда 1990 йилда газлама ишлаб чиқариш 14-15 миллиард квадрат метрга, трикотаж буюмлари 2,2-2,3 миллиард донага, пойабзал 900 миллион жуфтага етказилсин. Яхши пардозланган жуи газлама 1,7 баравар, янги структурдаги шойи газлама 2 баравар, нотўқима рўзгор материаллари ишлаб чиқариш 2,3 баравар кўпайтилсин. Юқори сифатли фурунтура ишлаб чиқаришни ривожлантириш анча жадаллаштирилсин. Болалар учун товарлар ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин. Газламаларнинг бадиий безаги, тикуччилик буюмларини моделлаш ва конструкция қилиш анча яхшилансин, ёшлар ва катта ёшдаги кишилар учун кийим-кечак ва пойабзал турлари кенгайтирилсин.

Меҳнат жараёналарини механизациялаш кенгроқ жорий этилсин, автоматлаштирилган йиғирув, гўкув ва трикотаж ишлаб чиқаришлари, юқори сифатли, модабон, бежирим кийим-кечак ва пойабзалнинг оммавий турларини чиқариш бўйича тез мослаштирилдиган поток линиялар барпо этилсин.

Хом ашёдан, материаллардан, газламалардан оқилона фойдаланиш таъминлансин, химиявий тола ва ипплар, айинмайдиган бўёқ ва бошқа химиявий материаллари қўллаш кенгайтирилсин.

Меҳнат унумдорлиги 24-26 процент оширилсин, маҳсулот таннархи 3-4 процент арзонлаштирилсин.

Маданий-маданий ва рўзгор буюмлари ишлаб чиқариш 1,3-1,5 баравар оширилсин. Оғир индустрия ва мудоффа саноати тармоқларининг аҳолини юқори сифатли ва хилма-хил саноат моллари, айниқса, узок вақт фойдаланиладиган моллар билан таъминлашга қўшадиган ҳиссаси жиддий оширилсин.

Уй-рўзгор ишларига меҳнат сарфини камайтирувчи маданий техникани ишлаб чиқариш жадал ривожлантирилсин. Асосан унификация қилинган рўзгор ҳолодильниклари ва музлатгичлари, кир ювиш ва тикув машиналари, бошқа замонавий рўзгор электр техникасини тайёрлашга ўтилсин. Радиоприёмниклар ишлаб чиқариш 1,3-1,4 баравар, рангли телевизор — 1,6 баравар, магнитофон — 1,3 баравар, тикув машиналари — 1,6 баравар, мебель — 1,3 баравар, бог уйчалари — 2 баравар, рўзгор химияси товарлари — 1,4-1,6 баравар кўпайтилсин.

берилган балиқ маҳсулоти, қизил балиқнинг орқа гўшти, дудланган ва қуритилган балиқ етказиб бериш кўпайтилсин. Балиқ овлаш кемаларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин. Дунё океанининг оқиқ қисмидаги биологик ресурсларни илмий ўрганиш ва саноат йўли билан ўзлаштириш кучайтирилсин. СССРнинг деңгиз районларида балиқ овлаш актироқ ривожлантирилсин. Ички сув ҳавзаларида балиқчиликни ва балиқ овлашни ташкил этиш қатъиян яхшилансин, балиқчилик хўжаликлари барпо этиш юзасидан олиб борилаётган ишлар кенгайтирилсин, ҳамма жойда уларнинг имкониятларидан аҳолини тирик ва музлатилган балиқ билан таъминлаш учун фойдаланилсин. Балиқни қайта ишлаш корхоналарининг ишлаб чиқариш базаси мустаҳкамлансин, балиқ овлаш флотини янгиллаш жадаллаштирилсин. Балиқ саноатига балиқ излаш, овлаш ва уни қайта ишлашнинг замонавий техника воситаларини етказиб бериш кўпайтилсин.

Саноатнинг озиқ-овқат тармоқларида маҳсулот тури кенгайтирилсин, сифати яхшилансин, қаддоқланган товарлар ишлаб чиқариш кўпайтилсин. Хом ашёни янада рационал қайта ишлаш амалга оширилсин. Болалар таъми ва парҳез таомлар маҳсулоти, витамин, оқсил ҳамда биологик ва бошқа фойдали моддалар билан бойитилган маҳсулот ишлаб чиқариш анча кенгайтирилсин. Ярим фабрикалар, тез музлатилган мевалар, сабзавот ва қайта ишлашни талаб қилмайдиган тайёр овқатлар, кенг турдаги алкогольсиз ичимликлар ва уларнинг концентратларини ишлаб чиқариш кўпайтилсин.

Озиқ-овқат саноатида меҳнат унумдорлиги 14-16 процент, гўшт ва сут саноатида 25-28 процент, балиқ саноатида 10-12 процент оширилсин. Маэкур тармоқларда маҳсулот таннархи 3-5 процент камайтирилсин.

Уй-ёрма ва омихта ем саноатида юқори самарали машина-ускуналар ва илгор технологияни қўллаш негизда корхоналарнинг техник даражаси оширилсин, беш йилликда олий сорти ун ишлаб чиқариш 1,8—2 баравар кўпайтилсин.

Элеватор, дон омборларини

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ҲАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давоми. Бош 2, 3, 4 ва 5-бетларда).

Маданий хизматнинг янги прогрессив турлари ва шакллари ривожлантирилсин. Театрлар, кинотеатрлар, музейлар, цирклар, концерт заллари, болалар музика ва бадий мактаблари тармоғи кенгайтирилсин. Аҳолининг, айниқса, қишлоқ аҳолисининг буш вақтини ташкил этишда клуб муассасаларининг роли оширилсин.

Аҳолига барча турдаги транспорт хизмати кўрсатиш яхшилансин. Ташқидаги қулайликка бўлган талаб тўлароқ ҳисобга олинсин. Хизмат маданияти оширилсин. 1990 йилда ҳамма фойдаланадиган транспорт пассажир обороти 12-14 процент оширилсин.

Ишлаб турган метрополитенларни ривожлантириш ва янгиларини қуриш давом эттирилсин, Челябинск, Омск, Красноярск, Олмаота, Рига шаҳарларида метро линиялари қурилиши бошлаб юборилсин. Автобус, трамвай, троллейбус ва таксомотор парклари ишини таъминлаштириш, уларнинг ремонт базасини мустаҳкамлаш, аввало қишлоқ жойларда пассажир транспортининг бир маромда ва аниқ ишланганини ошириш тадбирлари қилинсин. Бу ишда халқ депутатлари маҳаллий Советларининг роли оширилсин. Шаҳар ички транспортда пассажирлар ташин ҳажми 20-25 процент кўпайтирилсин.

Алоқа хизмати ва ахборотнинг техника воситалари жадал ривожлантирилсин. Аҳолига телефон алоқаси хизмати кўрсатиш 1,6-1,7 баравар, шаҳарлараро автомат телефонлар миқдори 2,5-3 баравар оширилсин. Шаҳарлараро телефон алоқасини автоматлаштириш даражаси 70 процентга етказилсин.

Беш йиллик охирига бориб асосан ҳамма жойда телевизионнинг икки программасини қабул қилиш таъминлансин. Қишлоқ жойларида кўп программали радио эшитириш тармоғи кенгайтирилсин. Газеталарни босилиб чиққан кунлик обончаларга ва чакана савдога етказиб бериш одат тусига киритилсин, шу мақсадда алоқа корхоналарининг техник жиҳозлаш даражаси оширилсин.

Пирок савдо корхоналари қурилишининг биринчи навбатда зарур бўладиган товарларни сотадиган ва бевосита уй-жой районларида жойлашган кичкина магазинлар тармоғи билан уйғуллаштириб олиб бориш ҳисобига савдо шохобчаларини оқилона, аҳоли учун энг қулай жойлаштириш таъминлансин. Савдо корхоналарининг меҳнати механизациялаш воситалари билан, хусусан товарларни қадқоқлаш воситалари билан жиҳозлашнинг оширилиши. Чакана савдо молларини узлуксиз етказиб бериш мақсадида улгуржи савдо ташкилотлари ишини тубдан яхшилаш, уларни жойлаштиришнинг рационализациялаштириш таъминлансин.

Савдо хизмати маданияти оширилсин, аҳолига илҳом борица қулайлик туғдирилсин. Савдонинг ўз-ўзига хиз-

VIII. ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Транспортнинг асосий вазифалари — халқ ҳўжалиги ва аҳолининг юк ташинишга бўлган эҳтиёжларини ўз вақтида сифатли ва қўла қондиришдан, транспорт ишининг иқтисодий самарадорлигини оширишдан иборат.

Ана шу вазифаларни бажариш учун: мамлакат ягона транспорт системасининг келишиб олинган тараққиёти, унинг халқ ҳўжалиги бошқа тармоқлари билан баҳамжиҳатлиги таъминлансин, транспорт ҳамма турлари ишини мувофиқлаштириш таъминлансин, норадионал юк ташин бартараф этилсин, юкларни ташиб бериш муддати қисқартирилсин ва уларнинг сақланиши таъминлансин;

илгор техника ва технологияни яратиш ҳамда жорий этиш жадаллаштирилсин, транспортнинг янги турлари ривожлантирилсин, ҳаракат қилувчи состав ва бошқа техника воситаларини янгилаш суръатлари оширилсин, моддий-техника ва ремонт базаси мустаҳкамлансин; юк ташининг прогрессив усуллари кенг қўлланилсин, контейнерлар ва пакетлаб юк ташин ҳажми 1,4-1,5 баравар оширилсин, юк ортиш-тушириш ва ремонт ишларида комплекс механизация даражаси анча оширилсин, ҳаракат хавфсизлиги таъминлансин, транспортнинг атроф муҳитга салбий таъсири камайтирилсин.

Темир йўл транспортда темир йўлларда эксплуатация ишларини ташкил этиш, йўлнинг ва ҳаракат қилувчи составнинг қарови ва ремонт таъминлансин, локомотивлар ва вагонларнинг умумдорлиги, юк поездаларининг ўртача оғирлиги анча оширилсин. Поездаларнинг ҳаракат тезлиги оширилсин, вагонларнинг обороти жадаллаштирилсин.

Темир йўлларнинг биринчи галда Марказини Урал, Ғарбий Сибирь, Волга бўйи, мамлакат Европа қисмининг жануби, Қозғоғистон ва Ўрта Осиё билан боғлайдиган йўлларнинг ўтказиш ва ташин қуввати оширилсин. Саралаш, юк ва пассажир станцияларининг қайта ишлаш қўбилиши оширилсин. Локомотив ва вагон деполари, ҳаракат қилувчи составни ремонт қиладиган, запас қисмлар ва стрелка ўскаччилари ишлаб чиқарадиган заводларни янада тараққиёт этириш ва техника жиҳатидан қайта жиҳозлаш жадаллаштирилсин.

2,3 минг километр узунликдаги янги темир йўллар фойдаланишга топширилсин, камиди 4 минг километр узунликда иккинчи йўллар қурилсин, 8 минг километр темир йўл линиялари электролаштирилсин. Локомотив ва вагон парклари ана ҳам шиқиқ-пухта ва тежамли бўлган локомотивларнинг янги сериялари, электр ва дизель поездалари, снгими ва юк ортиш қўқорроқ бўлган юк вагонлари, қулайлиги оширилган пассажир вагонлари ва метрополитен вагонлари ҳисобига янгилашсин ва тўлдирилсин. Ҳозир фойдаланилаётган паркларда махсус вагонларнинг салмоғи 1,3-1,4 баравар оширилсин. Юк вагонлари паркинни роилили подшпникларга ўтказиш тугаллансин.

Юк ташин ҳажми 8-10 процент ва пассажир обороти 7-9 процент кўпайтирилсин. Юк ташинишда банд бўлган ходимларнинг меҳнат унумдорлиги 10-12 процент оширилсин.

Денгиз транспортда флотдан, порт ва кема ремонт таъминоти ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш анча яхшилансин. Портлар ва заводларни ривожлантириш давом эттирилсин. Флот юқори унумли, тежамли махсус кемалар билан тўлдириш ҳисобига янгилаб борилин. Музёрар ва музёрар-транспорт флоти ривожлантирилсин. Контейнерлар ва пакетларда, лихтерозов ва паром кемаларда юк ташин ҳажми кўпайтирилсин. Ташки савдо юкларини ташинишнинг самарадорлиги оширилсин.

Дарё транспортда юк ташин ҳажми 9-11 процент оширилсин. Сибирь ва Ўзоқ Шарқ дарёларида ҳамда кичик дарёларда юк ташиниш янада юксак суръатларда кўпайтириш таъминлансин. Кўп юк ортилган шатакча олинган составларда, «дарё—денгиз» типлидаги кемаларда юк ташин ривожлантирилсин. Магистрал дарёларда гарантияли қатнов даври узайтирилсин.

Дарё флоти тежамли, ўзи юрмайдиган кемалар, буксир-

IX. КАПИТАЛ ҚУРИЛИШ

Капитал қурилишнинг асосий вазифаси — ижтимоий ишлаб чиқаришни ривожлантиришга ва социал масалаларни қайта етишга мўлжалланган халқ ҳўжалигининг асосий фондларини яратишдан ва уларни жадал янгилашдан, қурилиш ишлаб чиқаришнинг самарадорлигини тубдан оширишдан иборат.

Беш йилликда халқ ҳўжалигига капитал маблағ сарфлаш 18-22 процент ва пудрат ишлари ҳажми 16-17 процент оширилсин.

Капитал маблағларнинг самарадорлиги оширилсин, уларнинг қайта ишлаб чиқариш ва технология структураси таъминлаштирилсин. Моддий, молиявий ва меҳнат ресурслари, аввало, ишлаб турган корхоналарни техникавий жиҳатдан қайта қурулантириш ва реконструкция қилишга ҳамда фан-техника тараққиётини белгилайдиган объектлар қурилишга ва социал вазифаларни ҳал этишга жамлансин.

мат кўрсатиш, молларни каталоглар, намуналар бўйича сотиш, олинган берилган буюртма бўйича уйига етказиб бериш каби илгор усуллари ҳар томонлама ривожлантирилсин. Фирма магазинлари шохобчалари ишлаб чиқарувчи тармоқлар системаси ҳисобига ҳам бундай магазинларни ташкил этиш анча оширилсин. Посилка савдоси жадал суръатлар билан ривожлантирилсин.

Умумий овқатланиш илдам суръатлар билан ривожлантирилсин, шу тармоқнинг ишини ташкил этиш таъминлаштирилсин, унинг моддий-техника базаси мустаҳкамлансин. Озиқ-овқат саноати тармоқлари билан кооперациялаш асосида ярим фабрикалар ва кўп жиҳатдан тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича катта тайёрлаш корхоналари барпо этиш ва бу маҳсулотлар билан умумий овқатланиш корхоналарини марказлаштирилган ҳолда таъминлаш асосида маҳсулот ишлаб чиқаришнинг индустриал технологияси жорий этилсин. Мактаблар, билим юртлари, олий ва ўрта махсус ўқув юртларида ошхоналар тармоғи кўпайтирилсин. Беш йиллик охирига бориб меҳнаткашларнинг иш жойларида умумий овқатланишга бўлган эҳтиёжи қондирилиш тўлиқ таъминлансин. Тез хизмат кўрсатиш корхоналарининг ихтисослаштирилган тармоғи кенгайтирилсин. Тайёрланаётган овқат сифати анча яхшилансин.

Матбуот кооперациясин системасида товар ресурсларини янада кўпайтириш қўзда тутилсин, қишлоқ жойларида савдо хизмати ва умумий овқатланиш яхшилансин. Аҳолидан ва колхозлардан сотиб олинадиган қишлоқ ҳўжалик маҳсулотини ишлаб чиқаришга янада актив жалб этиш, уни қайта ишлаш ва сақлашни ҳар томонлама таъминлаштириш, шунингдек моллар ва паррандаларни бурдоқига боқиш, ички ҳавзаларда балқитириш ва балқитириш, юк ашёнинг маҳаллий турларидан фойдаланиш йўли билан товарлар ишлаб чиқариш кўпайтирилсин. Доривор ўсимликлар, асал, резавор, ёнғоқ, мева, сабзавот ва қўзқорин тайёрлаш ҳажми анча кўпайтирилсин.

Қишлоқ аҳолисининг хилма-хил товарлар ва хизматга бўлган талабини қондириш жиддий яхшилансин. Шаҳарлар ва саноат марказларида шартнома нархларида сотиб олинадиган қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларини сотадиган магазинлар тармоғи кенгайтирилсин. Колхоз савдоси ривожлантирилсин. Колхоз бозорларининг иши яхшилансин, ортиқча қишлоқ ҳўжалик маҳсулотини ташиниш ва сотишда алоқа ёрдам берилсин.

Аҳоли учун товарлар ишлаб чиқаришни ва хизмат соҳасини ривожлантиришда иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг, халқ депутатлари маҳаллий Советларининг, партия, касба союзи ва ҳўжалик органларининг роли ва масъулияти оширилсин.

лар, ҳам дарёда, ҳам денгизда сузадиган кемалар ҳамда қулай пассажир кемалари ҳисобига янгилаб борилин. Портлар, кема ремонт заводларини ривожлантириш ва реконструкция қилиш аввало, Сибирь ва Ўзоқ Шарқ районларида давом эттирилсин. Дарё кемаларида, порт ва заводларининг ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш тубдан яхшилансин.

Ҳаво транспортда янги юқори самарали магистрал пассажир самолётлари ва ўртача миқдорда юк оладиган юк самолётларидан фойдаланишга бошлансин. Граждан авиацияси Арктика ва Антарктика шаронтида, маҳаллий ҳаво йўлларида, шунингдек қишлоқ ҳўжалиги ва махсус ишларда қўлланишга мўлжалланган ҳаво кемалари билан таъминлансин. Тегишли автоматлашган системалар жорий этишни жадаллаштириб, учинчи бошқариш ягона системасини таъминлаштириш давом эттирилсин. Пассажир обороти 17-19 процент оширилсин, ёнгилининг солиштирма сарфи 3-5 процент камайтирилсин.

Автомобиль транспортда автотранспорт воситаларидан фойдаланиш самарадорлиги оширилсин, бунга биринчи навбатда прицеплар ва ярим прицепларни кенгроқ қўллаш, унумсиз бемор тури қўшилсин, қисқартириш, автомобильнинг буш қатнашини ва норадионал юк ташиниш камайтириш ҳисобига яхшилансин. Марказлаштирилган юк ташин ривожлантирилсин ва таъминлаштирилсин. Умумий фойдаланишдаги автомобиль транспортининг устун даражада ривожланиши таъминлансин.

Автомобиль паркиннинг структураси яхшилансин. 1990 йилда дизель двигатели билан ишлайдиган автомобиль юк оборотининг салмоғи 60 процентга етказилсин. Газ баллонли автомобилларни қўлланиш анча кенгайтирилсин, газ заправка станцияларини қурилиш жадаллаштирилсин. Юк ташинишда 1990 йилда 1985 йилга нисбатан бензин ва дизель ёнгилисини 18—20 процент тежаш таъминлансин. Авторокхоналар снгими каттароқ бўлган ва қулайлиги оширилган автобуслар билан тўлдирилсин. Автотранспорт воситаларини агрегат усули билан ремонт қилиш кенгайтирилсин.

Юк ташин 18-19 процент ва умумий фойдаланишдаги автобус паркиннинг пассажир обороти 14-16 процент оширилсин.

Йўл ҳўжалигини ривожлантириш, биринчи навбатда қишлоқ жойларида ривожлантириш давом эттирилсин. Беш йилликда 167 минг километр қаттиқ қопламали автомобиль йўллари, шу жумладан, 75 минг километр умумий фойдаланишдаги йўллар ва 92 минг километр қишлоқ ички ҳўжалик аҳамиятидаги йўллар қурилсин ва реконструкция қилинсин. 1990 йилда бориб колхоз ва совхозларнинг марказларини районларнинг мажбурий марказлари билан боғловчи автомобиль йўллар қурилиши асосан тугаллансин. Умумий фойдаланишдаги автомобиль йўлларида қуриш ва реконструкция қилишга корхоналар, ташкилотлар ва колхозларнинг моддий, меҳнат ва молиявий ресурслари кенг жалб этилсин. Автомобиль йўлларининг эксплуатация сифатларини уларнинг пассажирлар ва ҳайдовчиларга хизмат кўрсатиш объектлари автомобилга техника хизмати кўрсатиш пунктлари ва автозаправка станциялари билан таъминланиши анча яхшилансин.

Трубопровод транспорти ривожлантирилсин, газ транспорти тармоқлари ва нефть маҳсулотлари оқиш қувватлари, истеъмолчиларга етиб борадиган шохобчалар қурилиш бирмуна қўпайтирилсин. Маъдан концентратлари ва кўмир ташинишда трубопровод гидротранспортидан фойдаланиш ишлари қўпайтирилсин.

Саноат транспортини комплекс ва мутаносиб тарзда тараққиёт этириш таъминлансин. Саноат транспортининг конвейер, пневмоконтейнер, осма-канат ва бошқа узлуксиз ҳамда ихтисослашган турларини қўлланиш кенгайтирилсин.

Алоқа хизмати кўрсатиш ҳажми 26-28 процент оширилсин. Фан ва техниканинг энг янги ютуқлари негизда мамлакат алоқа хизматининг ягона автоматлаштирилган тармоғини ривожлантириш давом эттирилсин ва унинг шиқиқ-пухталиги оширилсин.

Ун иккинчи беш йилликдан бошлаб объектларини норматив муддатларда қуриш ва ишга тушириш таъминлансин. Бирваракайига қурилаётган объектлар сони анча камайтирилсин. Бошлаб қўйилган қурилишлар ва тугалланмаган қурилишлар ҳажми норматив даражасига етказилсин. Урнатилмаган ускуналар запаси анча камайтирилсин. Ишлаб чиқариш объектлари қурилиш ишлаб турган корхоналарнинг имкониятларидан тўла фойдаланилаётганда ҳамда қурилиш мўлжалланаётган районларда меҳнат ресурслари билан таъминланганда, шунингдек янги районлар ўзлаштирилаётганда ва бу қурилиш принциплари билан янги технология жорий этилиши учун зарур бўлганда бошлансин. Ишга туширилаётган қувват бирлигига ҳисоблаганда қурилиш қиймати пасайтирилсин. Қурилиш сифати анча оширилсин.

Ишлаб чиқариш объектлари қурилиши комплекс тарзда амалга оширилсин. Лойиҳаларда қурилиш қўзда ту-

тилган уй-жой, социал-маданий ва маиший объектлар ўз муддатида қурилиб, ишга туширилиши сўзсиз таъминлансин.

Қурилиш ишлаб чиқаришни изчальлик билан индустриаллаштирилсин, бу жараён объектларни заводда тайёрланган қисмлардан тиклашнинг ягона процесига айланишига эришилсин. Қурилишларга инженерлик ва технология ускуналари йирик блоklar шаклида комплект тарзда етказиб берилишига ўтсин. Қурилиш ва монтаж ишлари, айниқса, ишлаб турган корхоналар реконструкция қилинаётган шаронтида комплекс механизацияни таъминлайдиган илгор технология, машина ва механизмлар системасини яратиш ва жорий этиш жадаллаштирилсин. Пардозлаш ишларидаги анъанавий сермеҳнат иш жараёнлари замонавий индустриал методлар билан алмаштирилсин. Қўлда бажарилаётган ишлар ҳажми тахминан 25 процент қисқартирилсин. Қурилиш министрликлари корхоналарида махсус қурилиш техникаси ишлаб чиқариш анча кўпайтирилсин.

Қўлланилаётган қурилиш конструкциялари ва материалларнинг структураси яхшилансин, металл прокати, пластмассалар, смола, полимерлар, ёғоч, керамика ва бошқа нометалл материаллардан тайёрланадиган янги буюмларнинг самарали турларидан фойдаланиш кенгайтирилсин.

Қора металл прокати 14-16 процент, цементни 10-12 процент ва ёғоч-тахтани 12-14 процент миқдорда тежаш таъминлансин.

Қурилиш ишлаб чиқаришнинг ташкил этиш таъминлаштирилсин. Қурилиш-монтаж ташкилотларини йириклаштириш йўли давом эттирилсин, бошқарувнинг ортқича бўғинлари қисқартирилсин, қувватлар ва объектларнинг ўз вақти, да ишга туширилиши ва ҳўжалик фойлатининг натижалари яхшилансин учун қурилиш-монтаж трестларнинг муштариклиги кенгайтирилиб, уларнинг жавобгарлиги оширилсин. Меҳнатнинг илгор форма ва усуллари кенг жорий этилсин, бригада пудрати равақ топсин, бригада-

X. СОЦИАЛ РИВОЖЛАНИШ, ХАЛҚ ТУРМУШ ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ

Халқ фаровонлигини янада ошириш, совет кишиларини ўсиб бораётган моддий ва маънавий эҳтиёжларини тобора тўлиқ қондириш таъминлансин. Социал тадбирларнинг ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва унинг самарадорлиги ўсишига таъсири қўпайтирилсин.

Истеъмол даражаси изчол ошириб борилин ва структураси таъминлаштирилсин, аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари ва озиқ-овқат моллари билан таъминлаш яхшилансин. Беш йиллик мобайнида чакана товар обороти ҳажми 18-22 процент оширилсин.

Ишчи ва хизматчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 13-15 процент оширилсин ёки 215-220 сўмга етказилсин. Меҳнатга ҳақ тўлаш системасининг самарадорлиги оширилсин. Ходимларга ҳақ тўлаш миқдори уларнинг меҳнатга қўшган ҳиссаси билан узвий уйғуллаштириб олиб борилин, сунъий тенглаштириш элементлари қатъий билан тугатилсин, ишдаги қамчилик ва нуқсонлар учун моддий ва маънавий жавобгарлиги қўпайтирилсин.

Бажариладиган ишларнинг мураккаблиги ва шарт-шароитларини ҳисобга олиб, халқ ҳўжалиги тармоқлари, шунингдек меҳнаткашларнинг турли категориялари бўйича иш ҳақи миқдори нисбатан яхшилансин. Инженерлик меҳнатининг жамоат эътирофи ва обрў-эътибори оширилсин. Мастерлар, конструкторлар ва технологияларнинг роли ва обрў-эътибори оширилсин, уларнинг меҳнати ва ишга қўйилган муносибатини моддий ва маънавий рағбатлантириш қўпайтирилсин.

Халқ ҳўжалигининг ишлаб чиқариш тармоқларида зарур шарт-шароитлар яратилгани ва ресурслар қидириб топилигани сари босқичма-босқич ишчи ва хизматчиларнинг тариф ставкалари ва мансаб оқладлари ошириб борилин. Ўқитувчилар ва халқ маорифининг бошқа ходимлари маошини ошириш юзасидан бошлаб юборилган тадбирлар низоҳасига етказилсин, соғлиғини сақлаш ва маданий ходимлари маошини босқичма-босқич ошириш бошлаб юборилсин. Илмий-тадиқот муассасалари, конструкторлик, технология ва лойиҳалаш ташкилотлари ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш таъминлаштирилсин, улар маошининг янги техника ва технологияни ишлаб чиқиш ва жорий этишдан олинадиган самаратга боғлиқлиги қўпайтирилсин.

Иш ҳақини районлар миқёсида тартибга солиш таъминлаштирилсин. Ўзоқ Шарқ ва Шарқий Сибирь районларида узлуксиз стаж учун ишчи ва хизматчилар иш ҳақи кўшимча жорий этилсин.

Иккинчи ва учинчи сменалардаги ишларда банд бўлган ишчи ва хизматчиларни моддий рағбатлантириш қўпайтирилсин, корхоналар ва ташкилотлар маблағлари ҳисобидан бундай ходимларга имтиёз ва афзалликлар бериш кенгайтирилсин.

Меҳнатни нормалаштириш анча яхшилансин, унинг меҳнати ташкил этиш ва ҳақ тўлаш формаларини таъминлаштириш юзасидан олиб бораётган иш билан, иш жойларини аттестациядан ўтказиш билан маҳкам боғлиғлиги таъминлансин. Техника жиҳатдан асосланган нормалар ва нормативларни қўлланиш кенгайтирилсин, янги техникани, илгор технологияни жорий этишни ва меҳнатни ташкил қилишнинг ҳисобига юқори этишни ва нормативлар муттазам қайта кўриб борилин.

Колхозчиларнинг меҳнатига тўланадиган ўртача ойлик ҳақ 18-20 процент оширилиши таъминлансин, унинг оқиш қишлоқ ҳўжалик маҳсулотининг кўпайтирилиши, сифати ва ишлаб чиқариш самарадорлиги билан боғлаб олиб борилин.

Ижтимоий истеъмол фондлари 20-23 процент кўпайтирилсин, социал ва ихтисодий вазифаларни ҳал этишда улардан оқилона фойдаланилсин. Ижтимоий истеъмол фондларини тақсимлаш формалари таъминлаштирилсин. Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда юксак натижаларга эришаётган меҳнат коллективлари учун уй-жойга, дам олиш шароитларини яхшилаш, мактабга борадиган муассасалари ва бошқа социал неъматларга бўлган эҳтиёжини қондиришда имтиёзли имкониятлар берилин.

Болали оиналарга ёрдам кўрсатиш кенгайтирилсин, хотин-қизларнинг меҳнат ва турмуш шароити яхшилансин. Оиналар учун мамлакат районларида қараб босқичма-босқич болани бир ярим ёшга етгунча парвариш қилишга қисман пул тўланадиган отпусқа миқдори оширилсин, шу билан бирга олти ойгача ҳақ тўламайдиган қўшимча отпусқа берилсин. Хомиладор аёллар учун ихтисослаштирилган профилактик тармоғи ривожлантирилсин. Фарзанд туғилгунча бериладиган отпусқа муддати, шунингдек бемор болани парвариш қилиш бўйича ҳақ тўланадиган отпусқа муддати узайтирилсин.

Кейин-қуввлар нийоддан ўтганларидан кейин бир йил давомида фарзандсизлик учун улардан олинадиган солиқ бемор қилинсин.

Уй-жой-қурилиш кооперативларига кириш ва индивидуал уйлар қуришда ёш оиналарга имтиёз ва афзалликлар бериш кенгайтирилсин. Янги уйга қўчиб кўчирувларнинг шахсан меҳнат иштироки билан ёшлар учун уй-жой комплекслари қуриш ривожлантирилсин.

Болалини мактабга тарбия муассасалари билан таъминлаш проблемаси янги йиллар ичда ҳал этилсин, уларда болалини тарбиялаш шароити яхшилансин. Тахминан 3 миллион ўринли мактабга болалар муассасалари қурилсин. Қуни узайтирилган мактаб (группа)лар, пионер лагерлари, пионер ва ўқувчиларнинг саройлари (уйлари), спорт мактаблари ва бошқа болалар муассасалари тармоғини ривожлантириш давом эттирилсин.

Уруш ва меҳнат ветеранлари, меҳнатга яроқсиз граждандар ва ҳалок бўлган жангчиларнинг оиналари тўғрисида ғамхўрлик қўпайтирилсин. Пенсия таъминоти яхшилансин. Ишчи ва хизматчиларга ёши ва инвалидлиги учун тўланадиган пенсияларнинг минимал миқдори, колхозчиларга илгари белгиланган пенсиялар миқдори янада оширилсин. Пенсияларга социал-маиший хизмат кўрсатиш яхшилансин. Савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат корхоналари, соғлиғини сақлаш муассасаларининг ёлғиз кекса, меҳнатга яроқсиз граждандарга уйда хиз-

лар йириклаштирилсин, уларнинг ишини ташкил этиш таъминлаштирилсин. Нообод ва олис районларда объектларни энг қисқа муддатларда барпо этиш учун қурилиш ташкилотларининг ҳаракатчанлиги оширилсин.

Лойиҳа ва қурилиш ташкилотларининг қурилиш маҳсулоти илмий-техника даражаси учун масъулияти оширилсин. Ишлаб турган корхоналарни техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш ва реконструкция қилишдан ана шу ташкилотларнинг манфаатдорлиги оширилсин.

Лойиҳа-смета ишини таъминлаштириш давом эттирилсин. Қурилишнинг техника-иқтисодий жиҳатдан асосланганлиги, лойиҳа ҳужжатларининг сифати оширилсин, бу иш учун лойиҳа ташкилотларининг, экспертиза органларининг жавобгарлиги қўпайтирилсин. Лойиҳаларда прогрессив фан-техника ютуқларидан, ресурс ва энергия тежаб қилиш имконини берадиган технология ва ускуналардан, тежамли ҳажимий планлаштириш ечимлари, конструкциялари, материалларидан, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг илгор методларини, маҳсулот бирлигига кетадиган моддий, ёнгили-энергетика ва меҳнат ресурслари сарфини қадам-бақаддам камайтиришга имкон берадиган омиладар кенг фойдаланиш қўзда тутилсин. Шу асосда ўн иккинчи беш йиллик лойиҳаларида қурилиш смета қийматининг солиштирма кўрсаткичларини камайтириш амалга оширилсин. Шу жумладан, халқ ҳўжалигидида қурилиш-монтаж ишларининг таннархи ўрта ҳисобда 4-5 процент арзонлаштирилсин.

Архитектура ва шаҳарсозлик ечимларининг сифати яхшилансин. Лойиҳа ва қидирув ташкилотларининг ихтисослашувини ривожлантирилсин, авторлик назорати қўпайтирилсин. Лойиҳалаштиришнинг автомат системалари кенг қўлланилсин.

Қурилишда ягона техника сисёати ўтказилиши учун СССР Госстройининг масъулияти оширилсин.

Қурилишда меҳнат унумдорлиги 16-17 процент оширилсин.

мат кўрсатиш кенгайтирилсин. Кексалар ва инвалидларнинг интернат-уйлари тармоғи кенгайтирилсин, уларни ободонлаштириш даражаси оширилсин, бундай интернат-уйларда овқатланишга, дори-дармон ва бошқа эҳтиёжларга сарф нормалари оширилсин. Бу муассасаларнинг иш сифати тубдан яхшилансин.

Давлат заёвларининг ҳақини тўлаш давом эттирилсин.

Аҳолининг реал даромадини ошириш вазифаларига биноан чакана нархлар сисёати изчил олиб борилин. Давлат чакана нархлари ва тарифлари системаси таъминлаштирилсин, уларда ижтимоий зарур ҳаракатлар, буюмлар ва хизматнинг сифати ҳамда истеъмол хусусиятлари тўлароқ аниқ этирилсин. Турли гуруҳдаги товарларда нархнинг иқтисодий ва социал асосланганлиги нисбатан таъ

7.

1986 йил 9 март

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ХАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давом. Бош 2, 3, 4, 5 ва 6-бетларда).

Умумий таълим ва ҳунар мактабини ислоҳ қилишда кўзда тутилган тадбирларнинг амалга оширилиши таъминланган. Ҳукуматнинг махсус таълим ва ўрта мактабнинг ҳар бир биттувчи оммавий касблардан бирини эгаллаб олиш учун зарур шарт-шароитлар яратилган. Ёшларни касбга йўналтириш иш таъминланган.

Ҳунар-техника таълими системаси ривожлантирилган, фан-техника тараққиёти талабларига биноан бевосита ишлаб чиқаришда малакали ишчилар тайёрлаш яхшиланган. Мураббийлик формалари такомиллаштирилган.

Олий ва ўрта махсус маълумотли мутахассислар тайёрлашда ўқитишнинг самарали методлари ва мақсадли формалари жорий этилган. Олий мактабда кенг профилдаги мутахассислар тайёрлаш йўли амалга оширилган.

Халқ ҳўжалигида мутахассислардан, айниқса инженер-техник кадрлардан фойдаланиш анча яхшиланган. Барча тармоқларда фан-техника тараққиёти талабларини ҳисобга олган ҳолда ишчи ва мутахассисларни қайта тайёрлаш, малакасини ошириш системаси ривожлантирилган.

Мактабларнинг, ҳунар-техника билим юртилари, ўрта махсус ва олий ўқув юртиларининг моддий базаси мустаҳкамланган. Кабинетлар, устаканалар ва лабораторияларнинг замонавий усуллар, приборлар, асбоб ва ўқув қўлланмалари билан таъминланиши яхшиланган. Ўқув жараёнига информатика ва электрон-ҳи-

соблаш техникаси активроқ жорий этилган. Беш йиллик мобайнида 7 миллион ўқувчи умумий таълим мактаблари ва камда 810 миң ўқувчи ҳунар-техника билим юртилари қурилган.

Совет кишиларини ғоявий-сиёсий, ахлоқий, ҳуқуқий, бадий ва эстетик тарбиялашда, уларнинг маънавий эҳтиёжларини янада тўлароқ қондириш, уларнинг коммунистик дунёқарашини шакллантиришда социалистик маданият ва санъат, оммавий ахборот воситаларининг роли оширилган.

Маданият ва санъатнинг моддий базаси ривожлантирилган ва мустаҳкамланган. Жойларда, айниқса шаҳарларда янги уй-жой районлари ва қишлоқ аҳоли пунктларида район маданият уйлари ва муассасалари тармоғи кенгайтирилган. Аҳолига кино хизмати қўрсатиш таъминланган. Кинофильмларнинг, айниқса болалар ва ёшларга аталган кинофильмлар, шунингдек спектакллар, концерт программалари, бадий кўргазмаларнинг ғоявий ва бадий савияси оширилган. Аҳоли, аввало ёшлар бадий ҳаваскорлик ижодкорлигига кенг жалб этилган. Аҳолига кутубхона хизмати қўрсатиш яхшиланган.

Аҳолининг вақтли матбуот, ижтимоий-сиёсий, илмий-техникавий, бадий, ўқув ва болалар адабиёти нашрларида эҳтиёж тўлароқ қондирилган. Нашриёт ишнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш тадбирлари амалга оширилган. Архив муассасалари иши яхшиланган.

XI. АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ, ТАБИИЙ РЕСУРСЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ

Табиати муҳофаза қилиш тадбирларининг самардорлиги оширилган. Кам чиқитилиш ва чиқитиш технологияси жараёнлар кенг жорий этилган. Табиий ресурслар, ҳом ашё ва материаллардан тўла ва комплекс фойдаланиш таъминланган, атроф-муҳитга зарари таъсир қўрсатишга барҳам берадиган ёки уни жиддий равишда камайтирадиган комбинациялашган ишлаб чиқаришлар ривожлантирилган.

Мамлакатнинг сув ресурсларини муҳофаза қилиш изчил яхшиланган бўлибди. Байнал қўлини, Балтика, Каспий денгизлари, Қора денгиз ва Азов денгиз ҳавзаларини муҳофаза қилиш юзасидан асосий тадбирларнинг бажарилиши низоҳсига etkazилган. Арктика ҳавзаси, Ўрта Осиё ва Қозғистон сув ҳавзаларини муҳофаза қилиш, шунингдек кичик дарёлар ва сув омборлари ҳолатини яхшилаш юзасидан комплекс тадбирларни амалга ошириш давом этирилган. Сув ресурсларидан оқилона фойдаланишнинг. Тозалаш иншоотлари ва қўрилмалари ишнинг самардорлиги оширилган. Тозалаш оқова ва кон суваридан сугориш ҳамда халқ ҳўжалигининг бошқа эҳтиёжлари учун фойдаланиш кенгайтирилган.

Атмосфера ҳавосини муҳофаза қилиш кучайтирилган. Шу мақсадда технология жараёнлар, ускуналар ва транспорт воситалари таъминланган, ҳом ашё ва ёқилғи сифати яхшиланган, саноат чиқитишлари ва бошқа чиқитишлари тозалаш учун юқори самарали қўрилмалар жорий этилган.

Ердан оқилона фойдаланиш, уни шомол ва сув эрозиясидан, селдан, қўқчиладан, сув босқиндан, ботқоқланишдан, қўриб қоллишдан ва шўр босқиндан ҳимоя қилиш таъминланган. Экинзорларнинг сақланишини яхшилаш,

XII. ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИ КУЧЛАРНИ ЖОЙЛАШТИРИШ, ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ ҲЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Ижтимоий ишлаб чиқаришнинг территориал структураси таъминланган, ҳар бир иттифоқдош республикада ва ҳар бир иқтисодий раёнда иқтисодий ривожланиш билан социал ривожланиш оқилонан бирга қўлиб олиб борилиши таъминланган, мамлакатнинг ягона халқ ҳўжалик комплексига уларнинг ўзаро алоқаси яхшиланган.

Иқтисодий, социал ва табиий шароитларнинг территориал ҳўсуятларини, кўп энергия талаб қилувчи ишлаб чиқаришлар Сибирь ва Шимолий Қозғистоннинг ёқилғи-энергетика базаларига яқинлаштирилиши зарурлигини тўлароқ эътиборга олиб, ишлаб чиқарувчи кучларни жойлаштиришда бундан бунён ҳам илгор силкишлар амалга оширилган. Ўрта Осиё, Жанубий Қозғистон ва Закавказье раёонларида меҳнат ва табиий ресурслардан тўлиқроқ фойдаланишнинг. Мамлакатнинг Европа раёонлари ва Урал экономикаси асосан моддий ишлаб чиқариш соҳасидаги ҳодимлар сонини камайтириб, ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қўроллаштириш ва реконструкция қилиш қўсбита ривожлантирилган. Территориал-ишлаб чиқариш комплексларини ва саноат узелларини вуқудга келтириш практикаси кенгайтирилган ва таъминланган. Иш жойлари миқдорининг мавжуд меҳнат ресурсларига мувофиқлиги тармоқ ва территориал жиҳатдан таъминланган.

Мамлакатнинг шарқий раёонларида ишлаб чиқариш потенциалини жадал қўлайтириш ва табиий ресурсларни ўзлаштириш давом этирилган. Уларнинг ҳўжалик комплекс ривожлантирилиши, ишлаб чиқариш ва социал-ифраструктура тармоқларини илдам ўстиришга эришилган. Шимолнинг энг самарали табиий ресурслари ҳўжалик оқовига жалб қилинган.

Ёнғич шаҳарларда аҳолига хизмат қиладиган объектларда ташқари янги саноат корхоналарини барпо этиш чекланган. Кичик ва ўрта шаҳарлар ҳамда ишчи посёлкаларининг ҳўжалигини ривожлантириш имкониятидан тўлиқроқ фойдаланиш, шу жойларда тоғроқ ихтисослаштирилган корхоналар, ишлаб турган завод ва фабрикаларнинг филиаллари ва айрим цехлари, шунингдек қишлоқ ҳўжалигига хизмат қилиш, унинг махсуслатини қайта ишлаш ва маҳаллий ҳом ашёдан махсуслат ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган корхоналар жойлаштирилган.

Иттифоқдош республикалар иқтисодий ва социал ривожланишининг қўйидаги асосий йўналишлари белгиланган:

Россия Совет Федератив Социалистик Республикасида саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 20-23 процент қўлайтирилган. Машинасозлик, газ, химия ва микробиология саноати жадал суръатлар билан ривожлантирилган. 1990 йилда электр энергия ҳўсил қилиш 1120-1160 миллиард киловатт-соатга, нефть ва газ конденсати қазиб чиқариш 560—575 миллион тоннага, газ олиш 640—650 миллиард куб метрга, кўмир қазиб чиқариш 440-445 миллион тоннага etkazилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 13-15 процент қўлайтирилган. 1990 йилда дон етиштириш 140-142 миллион тоннага, қанд лавлага етиштириш 31-32 миллион тоннага, картошка етиштириш 45-47 миллион тоннага, сабзавот етиштириш 14,5-15 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 10-10,2 миллион тоннага, сут етиштириш 54-55 миллион тоннага, туҳум етиштириш 45-46 миллиард донага etkazилган. Беш йиллик мобайнида 1 миллион 485 миң гектар сугориладиган ер фойдаланишга топширилган ҳамда 1 миллион 630 миң гектар ботқоқ ва заҳмат ерларини захи қочирилган. Заҳмни қочириб талаб қилинмайдиган 6 миллион гектарга яқин ерда маданийлаштириш-техникавий ишлар ўтказилган.

РСФСР Европа қисмининг энергетика базаси мустаҳкамланган. Қилинин атом электр станцияси ва Смоленск атом электр станциясининг иккинчи навбати қўриб битказилган. Курск, Балаково, Татаристан, Ростов атом электр станцияларида, Горький ва Воронеж атом иссиқлик таъминоти станцияларида қувватлар ишга туширилган ҳамда Кострома атом электр станциясини ва Волгоград атом тепловылектр централини қўриш авж олдириб юборилган. Красноярск атом электр станциясини, шунингдек Кола атом электр станциясининг учинчи навбатини қўришга киришилган. Иргана ГЭСини қўриш жадаллаштирилган, Загорск гидроқумуляция электр станцияси фойдала-

лар қурилган. 2-Сургут ГРЭСи қўриб битказилган, Нижневартовск ва Уренгой ГРЭСларида қувватлар ишга туширилган.

Қузабассининг кўмир корхоналарини қўриш ва реконструкция қилиш жадаллаштирилган. Катунь ГЭСи, Олтой азотли ўғитлар заводи ва Тюмень химия заводи қурилиши авж олдирилган. Кузнецк металлургия комбинати реконструкция қилинган. Ғарбий Сибирь жанубий раёонларининг ерларини мелiorациялаш ишлари давом этирилган. Олтой ўлкасидаги Алей сугориш системаси қўриб битказилган ва Бурада сугориш системаси қурилиши давом этирилган.

1.Березово ГРЭСидagi энергетика блоклари ва 1.Березово разрезидagi кўмир қазиб чиқариш қувватлари ишга туширилган, 2-Бородинский кўмир разрезини қурилишига киришилган, 2-Березово ГРЭСи қурилиши авж олдирилган ҳамда Канск-Ачинск территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо этиш соҳасидаги бошқа ишлар амалга оширилган.

Саян территориал-ишлаб чиқариш комплексига қўриладиган корхоналардаги қувватларнинг ишга туширилиши таъминланган. Саян алюминий заводи қурилиши жадаллаштирилган. Қўйи Ангара бўйи ресурсларини ўзлаштириш авж олдириб юборилган. Вогуяни ГЭСи қурилиши давом этирилган. Ўрта Енисей ГЭСини қўришга оид тадбирларни ишлари ва Говоро қўроғиш-рух қонини ўзлаштириш бошланган. Озерный полиметалл қонини ўзлаштиришга киришилган, Тугуй кўмир разрезини қурилиши авж олдирилган ва Харанор кўмир разрезининг қуввати оширилган. Гусиноозерск ГРЭСининг иккинчи навбати ва Улан-Удэ 2-ТЭЦи қувватлари ишга туширилган.

Байкал—Амур темир йўл магистрали бошидан охиригача доимий ишлатиш учун топширилган, шу магистрал зонасининг ҳўжалигини кенг миқёсда ўзлаштиришга киришилган. Жанубий Якутия территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо қилиш давом этирилган. Нерюнгрин ГРЭСининг иккинчи навбати қувватлари ишга туширилган, Селидгар апатит заводи қуришга бошланган, Узоқ Шарда коксланувчи маҳаллий кўмир ва темир рудасидан фойдаланб металлургия базасини вуқудга келтиришга тадбирларни ишлари бажаришган. Берикант—Томтоқ—Якутск темир йўли қурилиши авж олдириб юборилган.

Узоқ Шарда рангли ва нодир металл қазиб чиқариш қўлайтирилган. Ёқилғи саноати ва электр энергетиканинг илдам ривожланиши таъминланган. Оха—Комсомольск-Амур газ қувури, Вилейск 3-ГЭСидagi ва Бурейск ГЭСидagi, комсомол 3-ТЭЦидagi ва Уссури ТЭЦидagi дастлабки агрегатлар ишга туширилган. Усть—Среднеканск ГЭСи ва Якутск 2-ГРЭСи қурилишига киришилган. Якутия АССРдagi Депутатский қон-бойитиш комбинати қўриб битказилган. Балиқ овллаш ва денгиз махсуслатлари олиш, юқори сифатли балиқ озиқ-овқат махсуслатлари ишлаб чиқариш қўлайтирилган. Соя, шולי ва бошқа қишлоқ ҳўжалик махсуслатлари етиштириш қўлайтирилган.

Шимол, Сибирь ва Узоқ Шарқ раёонларида кадрларнинг ўрнабдиш қилиш учун шу раёонлар аҳолисининг турмуш даражасини илдамроқ ўстириш таъминланган.

Шимол элатлари ҳўжалик фаолиятининг анъанавий турлари янги техника асосида таъминланган.

Украина ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 18—21 процент қўлайтирилган. 1990 йилда электр энергия ҳўсил қилиш 320 миллиард киловатт-соатга etkazилган. Червоный ва Запорожье атом электр станциялари қўриб битказилган. Хмельницкий, Ровно, Жанаубий Украина, Қрим атом электр станцияларида ва Одесса атом электростанцияларида қувватлар ишга туширилган. Харьков атом тепловылектростанциялари Днепр ва Канев гидроқумуляция электр станцияси қурилиши авж олдирилган.

Биринчи навбатда Донбассда кўмир саноати ва қора металлургия корхоналарини реконструкция қилиш ҳамда техника жиҳатидан қайта қўроллаштириш давом этирилган. Кривой Рог қон бойитиш комбинатида оксидланган темир рудани қайта ишлайдиган ва Таврия қон-бойитиш комбинатида марганец руда қазиб оладиган ва қайта ишлайдиган қувватлар ишга туширилган. Химия саноатида ва машинасозликда махсуслат ишлаб чиқариш тахминан 1,3 баравар қўлайтирилган. Енгил саноат махсуслатлари, айниқса эгир толасидан тўқилган газлама ва трикотаж буюмлар ишлаб чиқариш анча кенгайтирилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 13-15 процент қўлайтирилган. 1990 йилда дон етиштириш 52-54 миллион тоннага, қанд лавлага етиштириш 53-55 миллион тоннага, қўнғаботқар етиштириш 2,9 миллион тоннага, сабзавот етиштириш 8,6 миллион тоннага, мева ва резавор етиштириш 4,5 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 4,9-5 миллион тоннага, сут етиштириш 24,5-25 миллион тоннага, туҳум етиштириш 16-17 миллиард донага etkazилган. Сугориладиган ерларда гарантияланган мўл максаўҳори дон етиштириладиган зона барпо этилган. Беш йиллик мобайнида 500 миң гектар сугориладиган ва 640 миң гектар захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилган.

Белоруссия ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 22—25 процент қўлайтирилган. Станокосозлик, приборсозлик, радиотехника, электрон ва электротехника саноати, чорвачилик ва ем ишлаб чиқариш учун машинасозлик илдам ривожлантирилиши таъминланган.

Минск атом тепловылектростанциялари биринчи энергетика блоқи, «Новополоцкнефтепереработка» бирлашмасида ҳамда Мозир нефтини қайта ишлаш заводида нефть махсуслатлари ва химиявий ҳом ашё, шунингдек Жлобин шаҳридаги Белоруссия металлургия заводида металлокорд ишлаб чиқарадиган қувватлар ишга туширилган. «В. И. Ленин» номи Минск трактор заводи» бирлашмасининг корхоналарини реконструкция қилиш ва кенгайтириш давом этирилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент қўлайтирилган. 1990 йилда дон етиштириш 8—8,2 миллион тоннага, картошка етиштириш камда 13 миллион тоннага, ем-хашак етиштириш 27—28 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 1,2—1,3 миллион тоннага, сут етиштириш 7,1—7,3 миллион тоннага ва туҳум етиштириш 3,4—3,5 миллиард донага etkazилган.

Беш йиллик мобайнида 520 миң гектар заҳмат ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилган, шу жумладан 420 миң гектар ерда бу иш ёқилғи дренаж усули билан амалга оширилган. Полесье пастекислотидаги екинзорларини тоқиндан ҳимоя қилиш объектларини биринчи навбати қўриб битказилган.

Ўзбекистон ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 24—27 процент қўлайтирилган. Химия, электр-техника, енгил саноат, приборсозлик, қишлоқ ҳўжалик махсуслатини қайта ишлаш қўроғорқ суръатлар билан ривожлантирилган. Электр энергия ҳўсил қилиш 25—27 процент, сульфат кислотаси ишлаб чиқариш 34—36 процент қўлайтирилган. Ангрн кўмир разрезидa, Янги Ангрн ва Толимаржон ГРЭСларида ва Ўзбекистон металлургия заводида қувватлар ишга туширилган. Қишлоқ ҳўжалиги машиналари заводи қуришга бошланган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент қўлайтирилган. 1990 йилда пахта толаси етиштириш 1,8—1,93 миллион тоннага, шу жумладан янгигача толали пахта толаси етиштириш камда 154 миң тоннага, дон етиштириш 3,2—3,5 миллион тоннага, ем-хашак етиштириш 20 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 540—560 миң тоннага, сут етиштириш 3,3—3,5 миллион тоннага, туҳум етиштириш 2,7—3 миллиард донага etkazилган. Мева, сабзавот-поли махсуслатлари етиштиришнинг жадал ривожлантириш кўзда тутилган.

Ишлаб турган сугориш системаларини реконструкция қилиш ва улардан фойдаланишнинг яхшилаш таъминланган, беш йиллик мобайнида 360 миң гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилган, 1,1 миллион гектар айловга сув чиқариш системаси реконструкция қилинган. Қарши ва Жиззах даштарини комплекс ўзлаштириш давом этирилган.

Қозғистон ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 23—26 процент қўлайтирилган. Ёқилғи-энергетика комплексини, қора ва рангли металлургияни, машинасозлик, химия ва нефть химияси саноатини янада ривожлантириш кўзда тутилган.

Павлодар-Экибастуз территориал-ишлаб чиқариш комплексини барпо қилиш давом этирилган. Экибастуз ҳавзасида кўмир қазиб чиқариш анча қўлайтирилган. Майкюбен кўмир қонни ўзлаштиришга бошланган. Экибастуз 2-ГРЭСидa қувватлар ишга туширилган, Экибастуз 3-ГРЭСи ва Жанубий Қозғистон ГРЭСи қурилиши авж олдириб юборилган. Шульба ГЭСи қўриб битказилган.

Тенгиз нефть ва Қўрачаганок газ-конденсат қонларини ўзлаштириш жадаллаштирилган. Жайрем қон-бойитиш ва Жезқазган қон-металлургия комбинатларида руда қазиб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган қувватлар қўлайтирилган, Шалғия қонни ўзлаштирилган. Бақирчўк қон-металлургия, Қайрақти вольфрам, қўткенқўл молибден ва Бўшқул мис қон-бойитиш комбинатларининг қурилиши авж олдириб юборилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 13—15 процент қўлайтирилган. 1990 йилда дон етиштириш 30—31 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 1,4—1,5 миллион тоннага, сут етиштириш 5,4—5,5 миллион тоннага, туҳум етиштириш 4,2—4,3 миллиард донага, жуи етиштириш камда 130 миң тоннага, ем-хашак етиштириш 55—58 миллион тонна озуқа бирлигига etkazилган. Юқори сифатли қаттиқ ва кучли наф товар бўлган, шунингдек тарих ва грекчахони етиштириш анча кенгайтирилган. Гўштбоқ чорвачилисини, майин жуили ва ярим майин жуили қўйчилсини ривожлантириш давом этирилган. 670 миң гектар майдонда сугориладиган ерларнинг сифатини яхшилаш ва ишлаб турган сугориш системаларини техникавий жиҳатдан таъминлаштириш ишлари ўтказилган. Беш йиллик мобайнида 410 миң гектар сугориладиган ер фойдаланишга топширилган.

Грузия ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 22—25 процент қўлайтирилган. Электр-техника ва электрон, радио саноатини ҳамда приборсозлигини илдам ўстириш таъминланган.

Ўздон ГЭСидagi дастлабки агрегатлар ишга туширилган. Грузия атом электр станцияси, Мариуелл шаҳрида ностандарт асбоб-ускуналар заводи ва детал-прокат заводи қурилиши, шунингдек Рустави металлургия заводиини реконструкция қилиш ва Тбилиси ГРЭСини кенгайтириш бошланган. Тоғ деҳқончилиги учун трактор ва машиналар ишлаб чиқарадиган завод ҳамда Кутаиси автомобил заводиининг иккинчи навбати қурилган. Марабда—Ахалкалак темир йўл линияси ишга туширилган. Кавказ довоиди темир йўл қурилиши бошланган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент қўлайтирилган. 1990 йилда навли чой бағри етиштириш 650 миң тоннага, мева, резавор ва цитрус мевалар етиштириш 1,1—1,4 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 230 миң тоннага, сут етиштириш 850—900 миң тоннага, туҳум етиштириш 1,2 миллиард донага etkazилган. Беш йиллик мобайнида 60 миң гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилган ҳамда 35 миң гектар заҳмат ва ботқоқ ерларнинг захи қочирилган. Қоқилда пасттексиллигидagi ерларни мелiorациялаш ва ўзлаштириш ишлари давом этирилган, мавжуд сугориш системалари реконструкция қилинган. Курорт ва туризм ҳўжалигини янада ривожлантириш таъминланган.

Ўзбекистон ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 22—25 процент қўлайтирилган. Электрон ва радиотехника саноати, приборсозлик илдам ривожланиши, электр-энергетика, нефть химияси ва озиқ-овқат саноатининг янада ўсиши кўзда тутилган. Каспий денгизда, республиканинг ғарбий ва марказий раёонларида нефть қидириш ва нефть қонларини ишлатиш мақсадидаги пармалаш ишлари кенгайтирилган. 1990 йилда 14—15 миллион тонна нефть қазиб олиниш.

Ўзбекистон ГРЭСидagi қувватлар ишга туширилган, атом электр станцияси ва Янги Боку ТЭЦи, шунингдек Кировобод шаҳрида юк автомобиллари заводи қурилиши авж олдириб юборилган. Этилен ва пропилен ишлаб чиқарадиган ва қайта ишлайдиган қўрилма ишга туширилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент қўлайтирилган. 1990 йилда ялли дон ҳўсил 1,6 миллион тоннага, пахта толаси 238 миң тоннага, сабзавот ва поли махсуслатлари 1,2 миллион тоннага, ем-хашак 7,2—7,4 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 220—225 миң тоннага, сут етиштириш 1,2—1,3 миллион тоннага, туҳум етиштириш 1,3 миллиард донага etkazилган. Беш йиллик мобайнида 600 миң гектар ердаги сугориш системаларининг техникавий ҳолатини яхшилаш ишлари ўтказилган, 75 миң гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилган.

Каспий денгиз соҳилида умумийтўғор аҳамитига эга бўлган курорт зонаси барпо этиш ишлари авж олдирилган.

Латвия ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 13—16 процент қўлайтирилган. Ҳўсблал техникаси, приборлар ва автоматлаштириш воситалари, маданий-машиини ва рўзгор моллари ишлаб чиқариш илдам суръатлар билан ривожлантирилган. Химия махсуслати, гўшт ва сут консервалари, мебель, эгир толасидан тайёрланадиган газламадан ва чарм поёбазла ишлаб чиқариш кенгайтирилган. Игнал атом электр станцияси, Кайишдор гидроқумуляция электр станцияси, Кедайи химия заводида олтингурут кислотаси ишлаб чиқариш комплекслари, Мажейк нефтини қайта ишлаш заводида нефтини қўқур қайта ишлаш қувватлари, шунингдек СССР—ГДР темир йўл парони қурилишида янги қувватлар ишга туширилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 14—16 процент қўлайтирилган. 1990 йилда дон етиштириш 4 миллион тоннага, картошка етиштириш 2,5 миллион тоннага, ем-хашак етиштириш камда 11 миллион тонна озуқа бирлигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 600—620 миң тоннага, сут етиштириш 3,2—3,3 миллион тоннага etkazилган. Бошқа республикаларга қўроғорқ етказиб бериш учун зотли чорвачилик базаси кенгайтирилган. Беш йиллик мобайнида 450 миң гектар захи қочирилган ерлар фойдаланишга топширилган.

Молдавия ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш 22—25 процент қўлайтирилган. Агросаноат комплексини ривожлантириш давом этирилган. Унинг самардорлиги оширилган. «Плодосельхозмаш» ва «Молдсельхозмаш» заводлари қурилиши, Бендери шойи комбинати реконструкцияси низоҳсига etkazилган. Қудуқлар учун геофизика аппаратури ва ҳўсблал техникаси воситалари ишлаб чиқарадиган заводлар қурилган. Газлама, трикотаж буюмлари, консерва ишлаб чиқариш кенгайтирилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 15—17 процент қўлайтирилган. 1990 йилда сабзавот етиштириш 1,5 миллион тоннага, мева ва резавор етиштириш 1,7 миллион тоннага, сут етиштириш 1,4—1,5 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 350—360 миң тоннага etkazилган, гириб максаўҳори уруғини ре- лизация қилиш 70 миң тоннага, қўнғаботқар уруғини эса 10 миң тоннага etkazилган. Беш йиллик мобайнида 150 миң гектар сугориладиган ерлар фойдаланишга топширилган.

Латвия ССРда саноат махсуслатини ишлаб чиқариш электрон, электр-техника, химия саноати ва алоқа воситалари саноати илдам ривожлантирилган ҳолда 13—16 процент қўлайтирилган. Юқори сифатли халқ исстеъмол моллари ишлаб чиқариш ривожлантирилган, балиқ махсуслати турлари қўлайтирилган. Енгил саноат ва қурилиш индустрияси корхоналарини техника жиҳатдан қайта қўроллаштириш ва реконструкция қилиш давом этирилган. Даугавпилс ГЭСидa қувватлар, Рига шаҳрида саноат роботлари заводининг биринчи навбати ишга туширилган. «Сарканис металлургия» заводида реконструкция қилиш авж олдириб юборилган. Республика ҳўжалигини газлаштириш жадаллаштирилган.

Қишлоқ ҳўжалигини ялли махсуслатининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент қўлайтирилган. 1990 йилда дон етиштириш 2,3 миллион тоннага, картошка етиштириш 1,8 миллион тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазида) 360—370 миң тоннага, сут етиштириш 2—2,2 миллион тоннага etkazилган. Беш йиллик мобайнида камда 260 миң гектар зах ерларнинг захи қочирилган.

Денгиз транспорт ва балиқ овллаш флотини ривожлантириш давом этирилган. Порт ҳўжалиги мустаҳкамланган. Санаторий-соғломлаштириш муассасалари ва «Юрмала» курорти инфраструктура объектлари қурилиши жадаллаштирилган.

(Давоми 8-бетда).

СССРНИ ИҚТИСОДИЙ ВА СОЦИАЛ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ 1986—1990 ЙИЛЛАРГА ХАМДА 2000 ЙИЛГАЧА БЎЛГАН ДАВРГА МЎЛЖАЛЛАНГАН АСОСИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

(Давом. Бош 2, 3, 4, 5, 6 ва 7-бетларда).

Қирғизистон ССРда электр энергетика, рангли металлургия, электрон ва енгил саноатни жадал ривожлантирган ҳолда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 21—24 процент кўпайтирилсин. Тошкўмир ва Шамалдсий ГЭСлари ишга туширилсин, Фрунзе 2-ТЭЦи ва Тошкўмир ярим ўтказгич материаллари заводида иссиқлик қувватлари фойдаланишга топширилсин. Қамбарота ГЭСи ва Сарихан кон-бойитиш комбинати қурилиши авж олдириб юборилсин. Қирғизистон олтин руда комбинати қурилиши ниҳосига етказилсин. Беловодскда глюкоза-фруктоза шартбати ишлаб чиқарадиган завод қурилсин.

Қишлоқ ҳўжалигини ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 13—15 процент кўпайтирилсин. Яйловларни мелiorациялаш йўли билан чорвачиликнинг озуқа базаси мустаҳкамлансин. 1990 йилда гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 220—230 минг тоннага, сут етиштириш 850—860 минг тоннага, тухум етиштириш 640 миллион донага, жун қирқиш 40 минг тоннага етказилсин, умумийтифоқ фондига қанд лавлагини уруғлиги етказиб бериш 15 минг тоннага, беда уруғлиги етказиб бериш 6,5—7 минг тоннага етказилсин. Беш йиллик мобайнида 45 минг гектар сўғорилдиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Сарихан дарёсининг сув ва энергетика ресурсларидан комплекс фойдаланиш йўлига киришилсин.

Тожикистон ССРда электр энергетика, химия, енгил ва озиқ-овқат саноати, машинасозликни илдам ривожлантирган ҳолда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 23—26 процент кўпайтирилсин. Жанубий Тожикистон территориясида ишлаб чиқариш комплексини янада ривожлантириш таъминлансин. Роғун ГЭСида янги қувватлар ишга туширилсин ва Сантудда ГЭСи қурилиши бошлаб юборилсин. Евон электростанцияси заводи қурилиши давом эттирилсин ва Тожикистон алюминий заводи қуриб битказилсин. Тожикистон олтин руда комбинати қурилиши ва Кўлоб шаҳрида аккумулятор ишлаб чиқарадиган завод қурилиши авж олдириб юборилсин. Қониюбод, Кўлоб шаҳарларида ва Файзобод районини Янгирӯ-тӯқув фабрикалари қурилсин. Помир ГЭСи ва Қўрғонтепа—Кўлоб темир йўли қурилиши бошлаб юборилсин.

Қишлоқ ҳўжалигини ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда пахта толаси ишлаб чиқариш 290 минг тоннага, шу жумладан ингичка толали нав пахта толаси ишлаб чиқариш 88 минг тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 140—143 минг тоннага, сут етиштириш 630—640 минг тоннага, тухум етиштириш 710—720 миллион донага етказилсин. Бог ва тоқорлар кенгайтирилсин. Шаҳар атрофида сабабот-сут етиштириш зоналари бунёд қилиш асосан ниҳосига етказилсин. Тоғ ва тоғ ёнбағри районларида озиқ-овқат учун картошка етиштиришнинг барқарор базаси яратилсин. Беш йиллик мобайнида 65 минг гектар ерга сув чиқарилиб, Дангара чўли ва Бешкент водийсидаги ерларни ўзлаштириш давом эттирилсин.

Арманистон ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 24—26 процент кўпайтирилсин. Бир қанча ишлаб турган машинасозлик, химия ва енгил саноат, рангли металлургия, қурилиш материаллари саноати корхоналари реконструкция қилиниб, техника жиҳатдан қайта қуrollанган ва кенгайтирилсин.

Арманистон атом электр станциясининг иккинчи навба-

ти қурилиши, Варденис—Жермук темир йўли қурилиши авж олдирилсин. Автомат манипуляторлар, махсус технология машина-ускуналари учун олдиндан программалаштирилган топириқ берувчи аппаратлар, гидроускуналар ишлаб чиқарувчи заводлар, шунингдек Кафан шаҳрида трикотаж газламас фабрикаси қурилсин. Трикотаж ва чарм лойабзал ишлаб чиқарадиган қувватлар кенгайтирилсин.

Қишлоқ ҳўжалигини ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда дон етиштириш 330 минг тоннага, сабавот етиштириш 500 минг тоннага, мева ва резавор етиштириш 240 минг тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 130 минг тоннага, сут етиштириш 625 минг тоннага, тухум етиштириш 680 миллион донага етказилсин. Сўғорилсин системалари реконструкция қилинсин, беш йиллик мобайнида 35 минг гектар сўғорилдиган ерлар фойдаланишга топширилсин.

Туркменистон ССРда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 20—23 процент кўпайтирилсин. Минерал ўғит ишлаб чиқариш 2,6 баравар оширилсин, газ қазиб олиш 86 миллиард куб метрга етказилсин. Нефть ва газ бўйича геология-қидирув ишлари кўчатирилсин. Электр энергетика, енгил ва озиқ-овқат саноати, машинасозлик жадал ривожлантирилсин. Мари ГРЭСи қуриб битказилсин. Чорқўй нефтини қайта ишлаш заводи ишга тушириш жадаллаштирилсин, Топовуз шаҳрида графитланган электродлар заводининг биринчи навбати ва Туркменистон қаттиқ қўтимали буюмлар заводи қурилиши авж олдириб юборилсин. Ўрта Осиё қилийдй ўғитлар ишлаб чиқарадиган заводи қурилишига киришилсин. Шарқий Туркменистон территориясида ишлаб чиқариш комплексини бунёд этиш юзасидан тадқиқот ва лойҳа ишлари давом эттирилсин.

Қишлоқ ҳўжалигини ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда пахта толаси ишлаб чиқариш 398 минг тоннага, шу жумладан ингичка толали нав пахта толаси ишлаб чиқариш 108 минг тоннага, сабавот ва полз маҳсулотлари етиштириш 900 минг тоннага, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 120 минг тоннага, сут етиштириш 380 минг тоннага, тухум етиштириш 390 миллион донага, жун қирқиш 14—15 минг тоннага, ем-хашак етиштириш 5,3 миллион тонна озуқа берилигига етказилсин.

Беш йиллик мобайнида 100 минг гектар сўғорилдиган ерлар фойдаланишга топширилсин. Қорақум канали зонасида сув ҳўжалигини қурилиши ва ерларни комплекс ўзлаштириш давом эттирилсин.

Эстония ССРда сланецни қайта ишлаш ва электрон саноати ҳамда приборсозликни илдам суратлар билан ўстирган ҳолда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 13—16 процент кўпайтирилсин. Мадааний-маиший ва рўзғор моллари ишлаб чиқариш кенгайтирилсин. «Куремя» сланец шахтаси қурилиши бошлаб юборилсин. Янги Таллин деңиз порти қуриб битказилсин. Вирепи—Таллин газопроводи қурилсин.

Қишлоқ ҳўжалигини ялпи маҳсулотининг ўртача йиллик ҳажми 12—14 процент кўпайтирилсин. 1990 йилда ем-хашак етиштириш 4,4 миллион тонна озуқа берилигига, гўшт етиштириш (сўйилган вазнда) 245—250 минг тоннага, сут етиштириш 1,4 миллион тоннага етказилсин. Бекон чўчкачилиги ривожлантирилсин. Беш йиллик мобайнида 85 минг гектар захшак экинзорларнинг захи қочрилсин.

XIII. ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАРНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Ўзаро Иқтисодий Ердан Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг олий даражадаги иқтисодий кенгаши қарорларини илчил амалга ошириш асосида қардош социалистик мамлакатлар билан ўзаро ҳўжалик алоқалари бутун чоралар билан таъминлаштирилсин ва кенгайтирилсин. Ёнг муҳим ҳалқ ҳўжалик вазифаларини ҳал этишда, социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг бирлиги ва жиғислигини ҳамда унинг жаҳондаги позицияларини мустаҳкамлашда социалистик иқтисодий интеграция имкониятларидан тўла-роқ фойдаланиш таъминлансин.

Фан, техника, саноат, қишлоқ ҳўжалиги, табиати мўҳофаза қилиш, транспорт, капитал қурилиш соҳаларида йирик проблемаларни биргаликда самарали ҳал этиш, шунингдек ишлаб чиқаришни ихтисослаштириш ва кооперациялаш, ўзаро манфаатли савдо-сотиқни ва ҳамкорликнинг бошқа турларини ривожлантиришнинг янги формалари ва имкониятларини қидириб топиш мақсадида Ўзаро Иқтисодий Ердан Кенгаши доирасида ва икки томонлама асосда иқтисодий ва фан-техника сибасати қардош мамлакатлар билан келишиб олиб борилсин. Иқтисодий ва социал ривожланиш планларини координациялаш тўлароқ амалга оширилсин. Ўзаро Иқтисодий Ердан Кенгашига аъзо бўлган бошқа мамлакатлар билан биргаликда Бьетнам Социалистик Республикасига, Куба Республикасига ва Монголия Халқ Республикасига ижтимоий ишлаб чиқаришни тез ривожлантириш ва унинг самарадорлигини оширишда, уларнинг халқаро меҳнат тақсимотидаги иштирокини кенгайтиришда интернационал ердан кўрсатиш давом эттирилсин.

Ўзаро Иқтисодий Ердан Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар фан-техника тараққиёти 2000 йилгача биргаликдаги комплекс программаси оғимайи амалга оширилсин.

Коллектив бўлиб ишлаб чиқилган қарорларни ҳисобга олиб, илгор техника, технология ва материалларни вужудга келтириш ҳамда жорий этиш соҳасида Ўзаро Иқтисодий Ердан Кенгашига аъзо бўлган мамлакатлар билан кооперациялаш кенг ривожлантирилсин. Ўзлашмалар ва корхоналар бу ишга актив жалб этилсин, шу жумладан қардош мамлакатлардаги корхоналар билан бевосита ишлаб чиқариш алоқаларини ривожлантириш, шунингдек биргаликда корхоналар вужудга келтириш йўли билан бу ишга актив жалб этилсин. Ўзаро етказиб бериладиган маҳсулотларнинг техник-иқтисодий даражаси ва сифати бутун чоралар билан оширилсин. Ўзаро Иқтисодий Ердан Кенгаши доирасида стандартлаштириш ва унификациялаш кенгайтирилсин.

XIV. ХАЛҚ ҲЎЖАЛИНИНГ БОШҚАРИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Халқ ҳўжалигини бошқариш янада таъминлаштириш амалга оширилсин. Планлаштириш, иқтисодий восталар ва омилларнинг, бошқарув ташкилий структураларнинг узвий бирлиги ва ўзаро самарали таъсирини таъминлаш лозим бўлган бошқарув ва ҳўжалик юритиш системаси комплекс тарзда ривожлантирилсин. Бу система ишлаб чиқариш ривожлантиришнинг интенсив омилларидан фойдаланиш сари кескин бўрилиш асаша, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, ижтимоий эҳтиёжларини тўлароқ қондиришга қаратилсин.

Ўн иккинчи беш йилдаги иқтисодиканнинг ҳамма тармоқлари ҳўжалик юритишнинг янги методларига кўчирилсин.

Халқ ҳўжалигини бошқаришда марказлаштирилган ягона раҳбарлиқни ҳўжаликни юритишнинг ҳамма бошқаришда ташаббускорлик, ижодий активлик ва юксак масъулият билан бирга қўшиб олиб борадиган демократик масъулиятчи таъминлаштирилсин ва ривожлантирилсин. Меҳнаткашлар ишлаб чиқариш бошқаришга кенг жалб этилсин.

Халқ ҳўжалигини марказлаштирилган асосда раҳбарлик қилиш мустаҳкамлансин. Ҳўжаликни бошқарувчи юқори бўғинларнинг куч-гайратлари, аввало, социал-иқтисодий ривожланишнинг ёнг муҳим проблемаларини ҳал этишда, халқ ҳўжалиги пропорцияларини таъминлаштиришда, асосий илмий-техник вазифаларни амалга оширишда, бирлашмалар ва корхоналарнинг ишлаши учун ёнг яхши шартночаларни яратиб беришга қаратилсин. Бошқарув тармоқ органларининг иш савияси оширилсин.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг халқ депутатлари Советларининг ҳўқуқлари кенгайтирилсин, иқтисодий ва социал ривожланиш масалаларини ўз вақтида ва тўғри ҳал этиш учун уларнинг масъулияти оширилсин.

Меҳнат коллективлари тўғрисидаги СССР Қонунининг қондаларини илчил амалга ошириш таъминлансин,

ниш учун иқтисодий масъулияти оширилсин. Ҳўжалик механизми меҳнат коллективларининг эътиборини ишлаб чиқаришнинг ўсиш суръатларини жадаллаштиришга ва унинг самарадорлигини оширишга, янги техника ва илгор тажрибани жорий қилишга, технологияни ва меҳнатнинг ташкил этилишини доимо таъминлаштиришга, юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқаришга ёнг кўп даражада қаратишга эришилсин. Техника контроли хизмати ишга яхшилансин.

Бирлашмалар ва корхоналар ишлаб чиқариш ривожлантириш, меҳнатга ҳақ тўлаш ва социал масалаларни ҳал этиш учун оладиган маблағларнинг миқдори улар ҳўжалик фаолиятининг пировард натижаларига таъмомила боғлиқ бўлиши таъминлансин. Бирлашмалар ва корхоналар ихтиёрида қолдирилдиган маблағлардан ишлаб чиқариш ривожлантириш ва социал вазифаларни ҳал этиш учун фойдаланишда меҳнат коллективларига катта мустақиллик берилсин. Бирлашмалар ва корхоналарнинг фондлари ҳамда банкларнинг кредитлари ҳисобига амалга ошириладиган тадбирлар учун зарур материал-техника ресурсларини биринчи навбатда ажратиб бериш кўзда тутилсин.

Социалистик мусобақанинг формалари ва уни ташкил этиш таъминлаштирилсин, бу мусобақа ишда юксак натижаларга эришишга йўналтирилсин. Планлаштиришнинг ялғиз даражаси оширилсин. Планлаштиришнинг мамлакатни социал-иқтисодий ривожлантиришнинг тизматига, ижтимоий ишлаб чиқаришнинг прогрессив структурасини шакллантиришга, уни интенсивлашга, баланси ва мутаносиб ривожлантиришга, ишлаб чиқариш ва илмий-техник потенциалдан самарали фойдаланишга қўрсатидиган таъсирини оширилсин. Фан-техника тараққиётини узулсиз планлаштиришга ўтилсин. План топириқларни фан-техника тараққиёт ютуқларига асослансин, янги техника ва технологияни кенг қўлаш асосида ҳар бир тармоқни ривожлантириш таъминлаш учун зарур тадбирлар амалга оширилсин.

Прогноз қилиш билан перспектива ва жорий планлаштириш ўртасидаги ўзаро алоқалар мустаҳкамлансин. План ҳисоб-китобларининг автоматлаштирилган системаси кенг қўлланилсин ва унинг тармоқ ҳамда идоралар автомат бошқарув системалари билан ўзаро боғланиши таъминлансин.

Ҳамма бошқаришда ҳўжалик фаолиятини ташкил этишда беш йиллик планларнинг роли оширилсин. План интимиози мустаҳкамлансин. Бошқарувнинг ҳамма бўғинларида зарур ишлаб чиқариш ва молия резервлари вужудга келтирилсин.

Планлаштиришда прогрессив иқтисодий нормативлар системаларини жорий этиш таъминлансин. Бошқарув ва планлаштиришнинг ҳамма бошқаришда норматив методлардан кенг фойдаланилсин.

План қўрсаткичлари системаси таъминлаштирилсин, уларни пировард халқ ҳўжалиги натижалари сари йўналтириш кўчатирилсин, меҳнат, моддий ва молия ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини, маҳсулотнинг сифати ва уни янгилаш миқдорларини ақс этирадиган қўрсаткичларнинг аҳамияти оширилсин.

Тармоқ, территориял ва программий планлаштиришнинг бирлиги таъминлансин. Ўзаро боғлиқ тармоқларни планлаштириш даражаси оширилсин. Территорияларни, иқтисодий районларнинг ҳўжалигини ва территориял ишлаб чиқариш комплексларини иқтисодий ҳамда социал ривожлантиришнинг комплекс планлаштириш яхшилансин. Мамлакатнинг марказий илмий-иқтисодий органи бўлиши СССР Госпланининг роли ва масъулияти оширилсин.

Молия системаси таъминлаштирилсин, унинг халқ ҳўжалигини бошқаришда, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ўстириш таъминлашда, ресурслардан оқилона фойдаланиш устидан контрол қилишда аҳамияти оширилсин. Тулов интимиози мустаҳкамлансин.

Материал-техника таъминотиининг умумдават системаси ривожлантирилсин ва таъминлаштирилсин, маҳсулот етказиб бериш интимиози ривож қилиш, хом ашё, материаллар, ишлаб чиқариш чиқиндиларидан текисли ҳамда оқилона фойдаланиш таъминлаш учун СССР Госсабининг, таъминот органларининг масъулияти оширилсин. Истеъмолчилик маҳсулот техника даражаси ва сифати таъсир ўтказиш имкониятлари кенгайтирилсин, узоқ муддатли ҳўжалик алоқалари ва улгуржи савдо ривожлантирилсин.

Иқтисодий восталар ва рағбатлантириш омилларини таъсирчиллиги оширилсин. Бошқарувнинг иқтисодий методлари роли кўчатирилсин, ишлаб чиқаришнинг ҳамма бўғинларида, маиший хизмат ва бошқа турдаги хизмат соҳасида ҳўжалик ҳисоби мустаҳкамлансин. Ҳўжалик ҳисобидидаги ўзаро муносабатлар кўпроқ беш йиллик план топириқлари асосида ҳамда бирлашма ва корхоналар ихтиёрида қолдирилдиган маблағ миқдорини уларнинг иш натижалари билан мувофиқлаштириб белгилб қўйилдиган иқтисодий нормативлар асосида қурилсин. Беш йиллик планни бажариш жараёнида шу нормативларнинг барқарорлиги таъминлансин. Меҳнат коллективининг аъзоларини моддий рағбатлантириш учун ўз маблағлардан фойдаланишда бирлашма ва корхоналарнинг имкониятлари кенгайтирилсин.

Ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда ва иқтисодий тежаниш ўтказишда, маҳсулот сифатини яхшилашда, асосий фондларни янгилашда, оборот маблағларини айланишини жадаллаштиришда, ишлаб чиқаришнинг таннархини пасайтириш ва рентабеллигини оширишда иқтисодий восталарнинг аҳамияти анча кўчатирилсин. Амортизация ажратмаларидан фойдаланиш нормалари ва тартиби қайта қўриб чиқилсин.

Нарх-наво ва тарифлар системаси таъминлаштирилсин. Нархларда ишлаб чиқаришнинг сифат қўрсаткичлари, ижтимоий зарур меҳнат сарфи даражаси тўлиқроқ акс эттирилсин.

Ресурслардан оқилона ва тежаб-тергаб фойдаланишда, ҳўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши, социалистик мулкнинг сақланиши учун курашни кўчатиришда ҳисоб, китоб, статистика ва контролнинг роли оширилсин. Контрол-ревизия ишга яхшилансин, идора контроли системасини таъминлаштириш чора-тадбирлари қурилсин, унинг самарадорлиги оширилсин. Ҳисобот қисқартирилсин ва соддалаштирилсин.

Бошқарувнинг ҳамма боғиналарида ва халқ ҳўжалигининг барча бўғинларида бошқаришнинг ташкилий структураси таъминлаштирилсин. Халқ ҳўжалиги тармоқларини ва саноатни бошқаришнинг бош схемаларига аниқлик киритилсин, ёки зарур жойларда янги бош схемалар ишлаб чиқилсин, уларда бошқарувнинг асосан икки бўғинли системасига ўтиш кўзда тутилсин. Иттифоқдош республикаларнинг умумийтифоқ меҳнат тақсимидаги роли ва ўрни эътиборга олиниб, уларнинг халқ ҳўжалигини бошқариш структураси яхшилансин.

Ўзаро боғлиқ тармоқлар гуруپларини бошқариш органлари тузилсин. Тармоқлараро бошқарув формалари таъминлаштирилсин. Ҳўжалик юритишнинг янги методлари жорий этилишини, бирлашма ва корхоналарнинг ҳўқуқлари кенгайтирилишини эътиборга олиб, министрликлар ва идораларнинг функциялари ҳамда структурасига аниқлик киритилсин. Уларнинг бутун куч-гайрат тармоқларни ривожлантириш истиқболларини белгилашга, ёнг муҳим пропорцияларни шакллантиришга, ягона фан-техника ва инвестиция сибасатини ишлаб чиқиб, амалга оширишга қаратилсин. Давлат планларининг бажарилиши, тармоқларнинг замонавий техника даражасидаги комплекс ривожланиш, ишлаб чиқариш ихтисослаштириш ва кооперациялаш масалалари самарали ҳал этилиши, халқ ҳўжалигини узоқ муддатли тармоқ маҳсулотига эҳтиёжларни қондириш учун министрликлар ва идораларнинг масъулияти оширилсин. Министрлар ва идораларнинг иш услуби ҳамда методларини яхшилаш чоралари қўрилсин.

Илмий-ишлаб чиқариш ва ишлаб чиқариш бирлашмалари ривожлантирилсин, уларнинг фан-техника бўлимлари мустаҳкамлансин. Зарур ҳолларда илмий-техникавий ва ҳўжалик вазифаларини ҳал этишнинг жадаллаштириш лозим бўлган тармоқлараро бирлашмалар тузилсин. Йирик, ўртача ва чўроқ ихтисослаштирилган корхоналарнинг ёнг мақбул тарзда уйғунлаштирилиши таъминлансин.

Бошқарув аппарати ишнинг самарадорлиги оширилсин, бошқарув органларининг ҳўқуқлари ва вазифалари янада аниқ чегаралаб қўйилсин, ортқича бўғинлар туга-

тилсин, ишдаги бир хиллик ва такрорлаш тугатилсин, бошқарув меҳнатининг ташкил этилиши ва техника билан таъминланиши яхшилансин.

Ишлаб чиқариш ва бошқарувдаги ҳодимлар сонининг ёнг мақбул нисбатига эришилсин. Бошқарув аппарати анча соддалаштирилсин ва арзонлаштирилсин. Қўндалик масалалар оперативроқ ҳал этилсин, марказий бошқарув органлари майда ва иккинчи даражали масалаларни қўриб чиқидан ҳоли қилинсин. Ишдаги расмийлашчилик ва бюрократизм қатъини тугатилсин, инструкциялар ва қўрсатмалар кескин камайитрилсин.

Ҳўжалик ва социал-маданий қурилишнинг бошқаришда республика ҳамда маҳаллий органларнинг роли ва масъулияти оширилсин. Аҳолининг эҳтиёжларини қондириш билан бевосита боғлиқ тармоқларни планлаштириш ва бошқаришда шу органларнинг ҳўқуқлари кенгайтирилсин.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советларининг ҳамда халқ депутатлари маҳаллий Советлари иқроия комитетларининг фаолияти таъминлаштирилсин, ўзларига қарашли территорияда экономика комплекс ривожланишини, меҳнат, хом ашё ва ёнгил-энергетика ресурсларидан оқилона фойдаланишини, ишлаб чиқариш кооперациялашнинг, атроф муҳитни муҳофаза қилиш, ҳўжаликнинг самарадорлигини ўстиришнинг таъминлашда уларнинг роли оширилсин. Маҳаллий бюджетлар даромадларининг тегишли территорияда жойлашган бирлашма, корхона ва ташкилотлар ҳўжалик фаолияти натижаларига боғлиқлиги кўчатирилсин. Социал ва ишлаб чиқариш инфраструктурасини ривожлантириш учун бюджет ресурсларидан ҳамма корхоналарнинг маблағларидан биргаликда фойдаланиш практикаси кенг йўлга қўйилсин. Ўй-жой фондининг тақсимидаши устидан таъсирчан контрол таъминлансин.

Кадрлар ва мутахассислар тайёрлаш, аниқ-са, олий ва ўрта бўғин ҳўжалик раҳбар кадрлари ва мутахассисларини тайёрлаш системаси янги талабларга мувофиқ яхшилансин. Замонавий илмий, техникавий ва иқтисодий билимлар билан бир қаторда, кенг фикр доирасига, ташкилотчилик қобилиятларига, вазифаларни аввало умумдават манфаатлари нуктадан назардан ҳал эта олиш маҳоратига эга бўлган кадрлар тайёрлансин. Раҳбар ҳодимлар ва мутахассисларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва қайта тайёрлаш яхшилансин.

СССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг 1986—1990 йилларга ҳамда 2000 йилгача бўлган даврга мўлжалланган Асосий йўналишлари — аўр сибсий аҳамиятга молик ҳўжжати. Унда белгиланган жуда муҳим марраларга эришиш совет кишиларининг фаровонлиги сифат жиҳатидан янги поғонага кўтарилишини, Ватанимизнинг иқтисодий ва мўдифага қудрати янада мустаҳкамлаш, нишсини таъминлашди.

Мамлакатини иқтисодий ва социал ривожлантиришнинг жадаллаштириш юзасидан КПСС белгилаётган ишларнинг миқдорлари улуғвордир. Асосий йўналишларни турмушга таъбиқ этиш партиядан, ишчилар синфидан, колхозчи деҳқонлардан, халқ аълиларидан қўн куч-гайрат сарфлаш талаб қилади, бу иш умумияти, умумхалқ ишга бўлиб қўлиши керак.

Ҳозирги ёнг муҳим вазифа — КПСС XXVII съезди қарорларига мувофиқ ишда тўб ўзгариш ясашга эришишдан, ҳўжалик фаолиятининг ҳамма соҳаларида бурилиш қилишдан — қамроқ чиқиб билан юксакроқ марраларга эришиб, мамлакат ихтиёридаги ҳамма нарсалардан — вужуда келтирилган қудратли иқтисодий ва илмий-техник потенциалдан, жамини мавжуд резервлар ва имкониятлардан тўла-тўғис фойдаланишдан ноборат. Ортирилган тажрибани янги билимлар ва янги қарорлар билан узвий равишда боғлаш асосида юксак натижаларга эришишни таъминлаш, ҳўжаликни омилкорлик билан юритиш — меҳнат коллективларига, партия, совет ва ҳўжалик органларига, марказдаги ва жойлардаги барча жамоат ташкилотларига нисбатан қўйилаётган ҳозирги талабларнинг моҳияти ҳам шундирлар. Ҳар бир бирлашма ва корхонада, цех ва ишлаб чиқариш участкасида ёнг оқ қўшимча чиқиндилар билан ёнг натижа олиш мумкин бўлган бўғинлар белгилб қилиниши керак.

Авало, инсон омили, одамларнинг имкониятлари замирида юксак ушқонлиқни, интизом ва тартибни таъминлаш замирида ётган энг катта, аслида битмас-тутанмас резервини тўла-тўғис ишга солиш лозим.

Белгиланган планларнинг амалга оширилиши учун коммунистлар, партия ташкилотлари зиммасига катта масъулият тушади, улар омманинг сибсий онги ва гайрат-шижоатига бошчилик қилишлари, унинг ташаббусини ва ижодий изланишларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлашлари керак. Иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетлари, ўлка, област, округ, шаҳар ва район партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари шу мақсадда сибсий ва ташкилотчилик ишнинг кенг қўлч ёйдирлишлари, мавжуд резервлардан самарали фойдаланишга, жуда қаттиқ тежамкорлик режими йўлга қўйишга, ҳамма жойда ҳўжалик юритишнинг ленинга услубини жорий қилишга интилимилари, ҳар бир меҳнатчи, ҳар бир меҳнат коллектив ижодий ва тўла самарадорлик билан ишламоғи учун тарбиявий ишни активроқ олиб боришлари лозим. Кадрларни ишчанлик руҳида сабот билан тарбиялаш, одамларнинг иқтисодий фикрлашнинг ва психологик каффийтини янгилаш ишларини қилиб шакллантириш, топирилан иш учун масъулиятини ошириш мўҳимдир.

Халқ депутатлари Советлари ҳўжалик ва социал-маданий қурилиш соҳасидаги ўз ҳўқуқларидан тўлиқроқ фойдаланишлари зарур. Қасаба союзлари социалистик мусобақани янада кенг қўлч ёйдирлишлари, унинг ошқоралигини кўчатиришлари, план топириқларини тўла ва ошириб бажарилиши учун, меҳнаткашларнинг ишлаб чиқариш ва турмуш шартночалари яхшиланиши, ҳодимларнинг касб-кор ва умумий маданий савияси оширилиши учун сабот билан курашишлари, илгор тажрибани кенг омаллаштиришлари, ишлаб чиқариш ва социал масалаларни ҳал этишда меҳнат коллективларининг ролинини оширишга қўмақлашлари керак. Ленини комсомол ёшларининг шижоатини ва жуқчин гайратини ўртага қўйилган вазифаларни амалга оширишга сафарбар қилиши лозим.